

DEĞER

SAYI
95

CEZA VE TEVKİFEVLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYINIDIR

YIL: 7 ■ KASIM 2021 ■ ISSN 2687-3656

AYLIK KÜLTÜR VE YAŞAM DERGİSİ

[f/cte.deger](#)

[t/CTEdeger](#)

[cte.adalet.gov.tr](#)

“Ey oğul;
ananı, atanı say,
bereket büyüklerle
beraberdir.”

Şeyh Edebali

06 DEĞER

Saygıyla, Hürmetle,
Özlemle...

20 GEZİ

Moldova

34 ARAŞTIRMA

“Katma Değer”

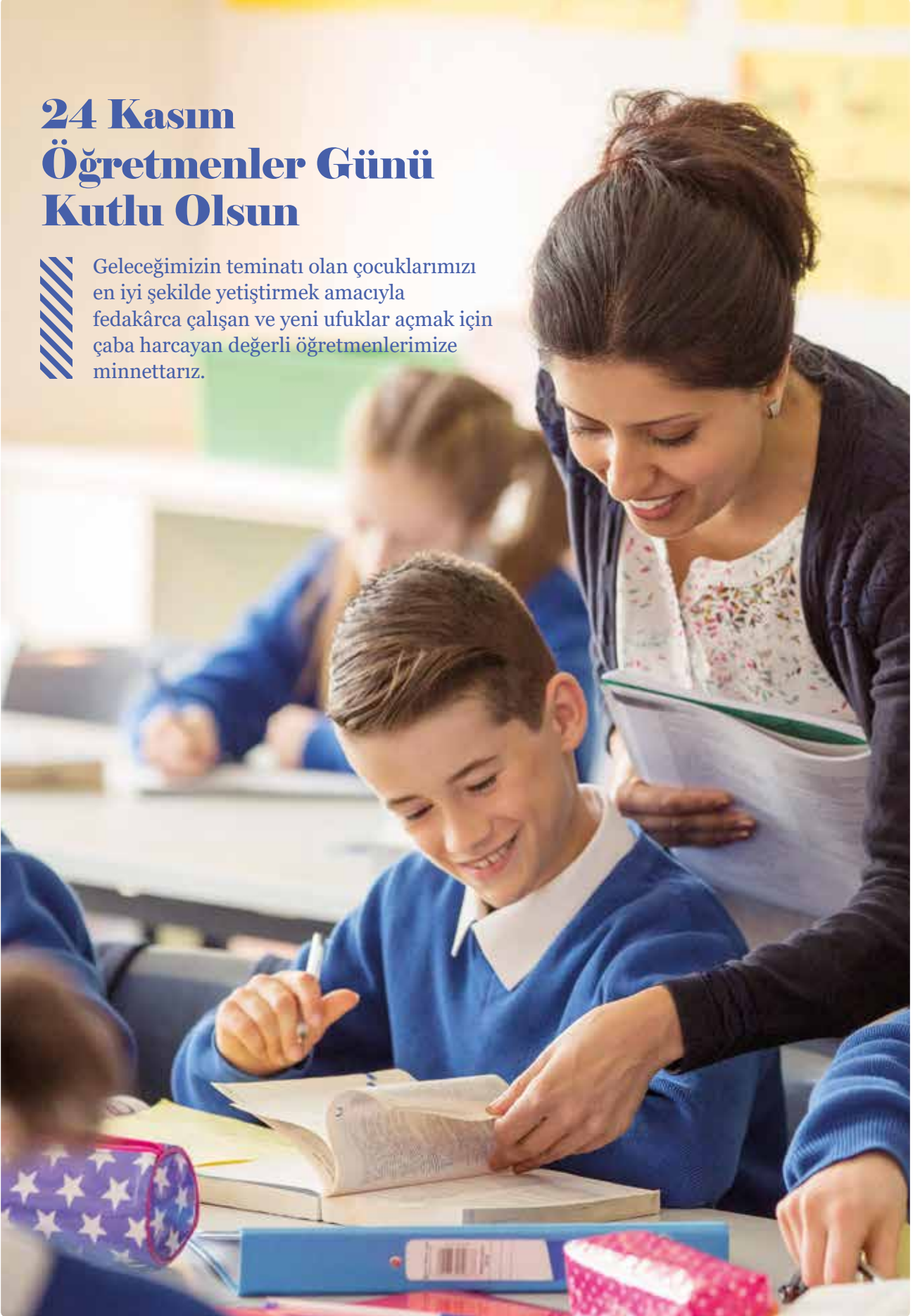
48 MANEVİYAT

Vatan ve
Bayrak Sevgisi

24 Kasım Öğretmenler Günü Kutlu Olsun

Geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızı en iyi şekilde yetiştirmek amacıyla fedakârca çalışan ve yeni ufuklar açmak için çaba harcayan değerli öğretmenlerimize minnettarız.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YAYINIDIR.

SAHİBİ

Ceza ve Tevkifevleri
Genel Müdürlüğü Adına
Yunus ALKAÇ (Genel Müdür)

YAYIN KURULU

Serdar SEZER (Yayın Kurulu Başkanı)
(Genel Müdür Yardımcısı)
Barış ÖNER (Daire Başkanı)
Dilek ŞİRİN (Tetkik Hâkimi)
Hakan ERDEM (Yazı İşleri Müdürü ve Editör)

YAZARLAR

A. Gül AŞIK DÖNERGÖZ • Abdullah KAYA
Celal CEYLAN • Duygu ÇANKAYA ÇADIRCIOĞLU
Deniz ÖZYÖRÜK • Ejder TOPAL
Ersin KAYA • Ferhat ÇELİKER • Gülden YARDIMCI
İdris KOÇ • İpek KOÇ • Muhsin KURT
Mehmet VARNALI • Mehmet GÖKCE
Muzaffer KARAGÜVEN • M. Recep KOLCU
Ramazan SAĞIR • Sedat ERDOĞDU
Suna ÖĞÜR • Yaşar İNCİ

FOTOĞRAFLAR

İhsan KOCA

İLETİŞİM

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Hacı Bayram Mah. Agah Efendi Caddesi
No:70/1 Altındağ/ANKARA

Değer Dergisi Telefon: (0312) 507 05 67

Değer Dergisi Faks: (0312) 223 43 91

E-posta: ctedeger@gmail.com

GRAFİK TASARIM

BrainTurk Reklam Tanıtım Tasarım Ofisi

BASKI

Ankara Açık Çık Matbaası

İstanbul Yolu 15. km Hava Müzesi Karşısı
Şaşmaz / Ankara

Tel: (0312) 278 76 10 Faks: (0312) 278 25 68

MATBA-BASKI SEFİ

Serkan YILDIZ

YAYIN TÜRÜ

Yerel Süreli Yayın

BASIM TARİHİ

29/12/2021

Merhaba Değerli Okurlar,

Değerlerin dergisinde kasım sayımızın konusu “Saygı ve Sevgi” değerimiz...

İnsanların hayatlarını mutlu ve saygın bir şekilde devam ettirmesini sağlayan bazı değerler vardır. Bu değerler sosyal ve kültürel değerler olarak, toplumun koruması ve gözetmesi gereken değerlerdir. Sevgi ve saygı kavramları da bu değerler arasında yer almaktadır. Çünkü sevgi ve saygı toplumu bir arada tutan değerlerdir.

Sevgi, insanları birbirine yaklaştıran doğal bir kavram, etkili bir araçtır. Samimiyet, dostluk, sempati, mutluluk gibi duygu ve düşüncelerin temelinde sevginin büyük katkısı vardır. Saygı, iletişim içerisinde olan kişi ya da kurumların, birbirlerinin ilgi ve durumlarının farkında oldukları, yapıcı ve doğru bir davranış tarzını kullandıkları; olumlu, duygusal bir yöntemdir. Saygı; bireyin düşüncelerine, davranışına, bir birey olarak toplum içindeki itibarına ve insanlığına karşı duyulan olumlu bir duygudur. Birbirini tamamlayan bu iki kavram bize toplumsal huzuru ve saygınlığı da getirecek önemli değerlerdendir.

Sevgi, içten gelen bir duygudur; öğretilmez, saygı bir davranış biçimidir, eğitimsiz kazanılamaz. Bireyi topluma hazırlayan bu eğitim de ilk önce toplumun temeli olan ailede başlar. Sevginin hâkim olduğu ve saygının hüküm sürdüğü, örnek bir aile ortamında yetişen insanlar düşüncelerinden, davranışlarından, hal ve hareketlerinden kendisini belli eder. Öz saygı, vatan ve millet sevgisi, dini ve tarihi değerlere sevgi ve saygı da ailede başlayan, okulda devam eden bir süreçtir. Aileden okula, okuldan iş hayatına, iş hayatından sosyal yaşama kadar sevginin değeri ve saygının önemiyle yetiştirdiğimiz bireyler, ailenin aynası olmaya devam edecektir. Sevgi ve saygı tohumlarının ekildiği ortamda yetişen çocuklar birbirini daha iyi anlayacak, karşılıklı anlayışla hareket edecek ve hiçbir zaman birlik ve beraberlikten ayrılmayacaktır. İşte bu yüzden sevgi ve saygı ailede başlar ve devam eder.

Toplumda birlik ve beraberlik ortamının oluşması, barış ve güven ikliminin sağlanması için saygı ve sevgi değerlerinin korunması gerekir. Sevgi, bir toplumda her şeyi anlamlı kılan, kuşaklar arasında bağ oluşmasını sağlayan bir değerdir. Sevgi bağının oluşması toplumun gelişmesi ve sağlam temeller üzerine oturması anlamına da gelmektedir. Ayrıca, toplumda saygı değerlerine sahip çıkılması hoşgörü ve karşılıklı anlayış duygusunun da yerleşik hale gelmesini sağlar. Saygılı olan nesiller gelecekte inşa eden, örnek olan nesillerdir. Çünkü geçmişinin, atalarının, tarihinin, kültürünün farkında olan nesiller, geleceğin de farkında olacak nesillerdir. Bu farkındalığın oluşmasında saygı çok önemli bir yere sahiptir.

Değerlerle dolu dergimizde bizler de, sevgi ve saygının önemine, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü sevgi, saygı ve özlemle yâd eden makalelere, topluma örnek bireyler yetiştirmek uğrunda fedakârca çabalayan öğretmenlerimize yer verdik. Hikâye sayfamızda Ferzin'in sonuna gelirken, sağlık sayfamızda grip aşısının öneminden, bilim sayfamızda insan yaşamına uygun gezegenlerden bahsettik.

Zengin ve dopdolu içeriğiyle Değer dergisi sizlerle...

İÇİNDEKİLER

01 EDITÖRÜN NOTU

"Sevgi, içten gelen bir duygudur; öğretilmez, saygı bir davranış biçimidir, eğitimsiz kazanılmaz. Bireyi topluma hazırlayan bu eğitim de ilk önce toplumun temeli olan ailede başlar. Sevginin hâkim olduğu ve saygının hüküm sürdüğü, örnek bir aile ortamında yetişen insanlar düşüncelerinden, davranışlarından, hal ve hareketlerinden kendisini belli eder."

05 BAŞYAZI

"Yaşam devam ettiği süre bugünün gençleri yarının yaşlılarıdır, gençlik göz açıp kapayıncaya kadar geçerir. İşte bu dünyadaki faniliğimizin bilincinde olarak, başka bir insanla tamamlanmanın ancak sevgi ve saygının eşliğinde gerçek mânâsını bulacağını unutmamalıyız. Çünkü gençliğimizde derdiğimiz sevgi fidanları büyüyecek, yaşlılığımızda gölgesine sığınacağımız ulu bir saygı ağacı olacaktır."

06 DEĞER

Saygıyla, Hürmetle, Özlemle...

08 SEVGİ-SAYGI

Sevgi ve Saygı

10 AİLE

Problemlerli Davranış Nedir?

11 ÇOCUK

Anne Baba İle Uyumak İsteyen Çocuk

12 HAYATIN İÇİNDEN

Kayıpların Ardından Yas Süreci

13 AYIN ÖNEMİ

11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü

14 SAĞLIK

Kimler Grip Aşısı Olmalı?

16 CANLILAR ALEMİ

Aşk ve Sevginin Sembolü: Kuğular

18 TARİHTE BU AY

KASIM

20

GEZİ

MOLDOVA

30 SPOR

Modern Pentatlon

32 FOTO DEĞER

Artvin-Kocabey Yaylası

Siz neredesiniz Derginiz orada!

www.cte.adalet.gov.tr adresinden dergimizin arşivine ücretsiz ulaşabilir, indirebilir, okuyabilirsiniz.

34 ARAŞTIRMA

“Katma Değer”

37 BİLİM

Bilim İnsanları Güneş Sistemi
Dışında İnsan Yaşamına Uygun
Gezegenler Keşfetti

38

KÜLTÜR VE
GELENEKLER

Ayrılmaz İkili:
Karagöz ve
Hacivat

42 DEĞERLİ
ŞAHSİYETLER

Hacı
Bayrâm-ı
Velî

48 MANEVİYAT

Vatan ve
Bayrak Sevgisi

"Vatanseverlik, zorluğa talip olmak, emanete sahip çıkmaktır. Vatan, özgürlüktür. Hürriyeti ruhunda hissetmektir. İstiklal ve istikbal uğruna gerekirse tüm sevdiklerinden vazgeçerek uğruna feda olunandır vatan..."

50 PSİKOLOJİ

Bir Duygu Düzenleme
Aracı Olarak Yazı
Yazmak

52 EDEBİYAT

Dost Senin
Elinden Ben
Yana Yana

54 SINEMA

Icemeltland Park

56 MÜZİK

Beyaz Gürültü

57 KİTAP TANITIMI

- Algernon'a Çiçekler
- İz Bıraktığın Kadar Varsın

58 TARİHİN
ARKA SOKAĞI

Yıl 1048
Pasinler
Ovası...

Düşmanın kalbine yapılan baskın düşman ordusunun yenilmesine gidecek olaylar silsilesini de başlattı. Ani baskın yapılırken Bizans ordusu ile Selçuklu ordusu kanatlarda çarpışmaya devam ediyordu. Sabah olup gün ışığında devam eden savaş, Bizans ordusunda büyük bir şaşkınlığa neden oldu.

60 HİKÂYE

ferZiN

63 DEĞER
BULMACA

Çektiğiniz fotoğrafların dergimizde yayınlanmasını ister misiniz ?

Değer dergisi eğitim, kültür ve yaşam alanı gibi birçok farklı konuda makale içeren tek dergi olarak 7. yılında kadrosunu güçlendiriyor.

Türkcell Dergiilk uygulamasında da yer alan Değer dergisi, her ay farklı bir insanlık değerini sayfalarına taşıyarak topluma karşı sorumluluk görevini yerine getiriyor. Siz de fotoğraflarınızla bu güçlü kadroda yer almak isterseniz, özgeçmiş ve referans fotoğraflarınızı ctedeger@gmail.com e-posta adresimize göndermeniz yeterli.

Merhaba Değerli Okurlar;

İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu olan sevgi, tüm canlıların en temel özelliklerinden biridir.

Sevginin özündeki bu ilgi ve bağlılık, manevi bir güç olarak sevginin başkasına yönelmesini sağlar. İşte bunun içindir ki; saygı, vefa, hoşgörü, mutluluk gibi birçok duygunun temelinde sevgi vardır. Sevgi, birleştiricidir. Dostluk, güven, yardımlaşma, dayanışma gibi duyguları besleyerek gönülden gönüle köprüler kurar. Böylelikle kişiyi yalnızlık duygusundan kurtarır.

Sevgi; kalpleri yumuşatır, ilişkileri onarır. Nitekim Allah-u Teala, Hz. Musa ve kardeşi Harun'u zalim Firavun'la görüşmek üzere gönderdiğinde, *"Yine de ona söyleyeceklerinizi yumuşak bir üslûpla söyleyin, ola ki aklını başına toplar veya içine bir korku düşer."* (Tâhâ Suresi-44) tavsiyesinde bulunmuştur. Çünkü yumuşak söz ve üslup, sevginin bir tezahürüdür.

Sevgiyle mayalanan her söz tesirlidir. Sevgi dili, yılanı bile deliğinden çıkartır. Bu gerçeği Yunus Emre şöyle ifade eder:

*"Söz ola kese savaşı, söz ola bitire başı.
Söz ola ağulu aşı, bal ile yağ ede bir söz."*

Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye veya bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sevk eden hürmet ve ihtiram ola-

rak tarif edebileceğimiz saygı ise insanın özünde var olan, ruhuna çalınan sevgi mayasının bir tezahürüdür.

Saygının tezahürü ise hürmet göstermek, değer vermek ve önemsemek şeklinde gerçekleşir. Dolayısıyla saygı, sosyal-fiziki çevremiz ve yüce yaratıcıyla olan ilişkilerimizde kullandığımız temel değerdir. Saygı, bizi iletişim kurduğumuz insanın hakkının, değerlerinin, inancının ve özelliklerinin farkında olarak davranışta bulunmaya sevk eder. Saygı; ön yargısız ve yapıcı olmaya, hoşgörülü davranmaya, vefalı olmaya, her yönüyle muhabata değer vermeye sevk eder.

Bir davranış kalıbı olarak saygının bir diğer tezahürü de görgü kurallarıdır. Toplum tarafından bize öğretilen davranış biçimleri olan "görgü"nin özü insana saygı, hedefi ise muhabatın saygınlığını korumaktır.

Görgü kurallarına baktığımızda ise yaşlılara, misafirlere, engellilere, hamilelere, öğretmenlere, devlet adamlarına, ilim ve kültür sahiplerine, sanatçılara, kadın-erkek tüm insanlara saygılı olmamız beklenir. Diğer taraftan görgü; bize emeğe, doğaya, düşüncelere, farklılıklara, mahremiyete, kutsala ve milli ve manevi değerlerimize saygılı olmayı öğretir. İşte Cumhuriyetimizin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk'e olan saygının temelinde de bu bilinç yatar.

Her 10 Kasım'da olduğu gibi bu yıl da Cumhuriyetimizin Kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, ebediyete intikalinin 83.yılında saygı ve minnetle andık. Milletimizi topyekün mücadele ruhu etrafında birleştirerek milli mücadeleye liderlik eden, sonrasında müşterek bir idealle Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Atatürk; milli ve manevi değerlerimiz, kültürel mirasımız ve insanlığın geleceğine dair ideallerimizle bu toprakların tapusunu milletimiz adına tescilleyen bir lider olarak her zaman saygıyla anılmaya devam edecektir. Bizler de bu mirasa sahip çıkmak ve Mustafa Kemal Atatürk'ün bize gösterdiği muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkma hedefine ulaşmak için aynı sorumlulukla çalışmaya devam edeceğiz.

Yine içinde bulunduğumuz ayda 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutladık. Eğitim ve öğretim gibi saygın ve mesuliyetli bir mesleği ifa eden öğretmenler, aynı zamanda gelişmiş toplumun ve güçlü geleceğin de mimarlarıdır. Bu vesileyle ceza infaz kurumu ve denetimli serbestlik kurumlarında görev yapan öğretmenler başta olmak üzere tüm öğretmenlerimizin öğretmenler gününü kutluyor, şahsim ve teşkilatım adına şükranlarımı sunuyorum.

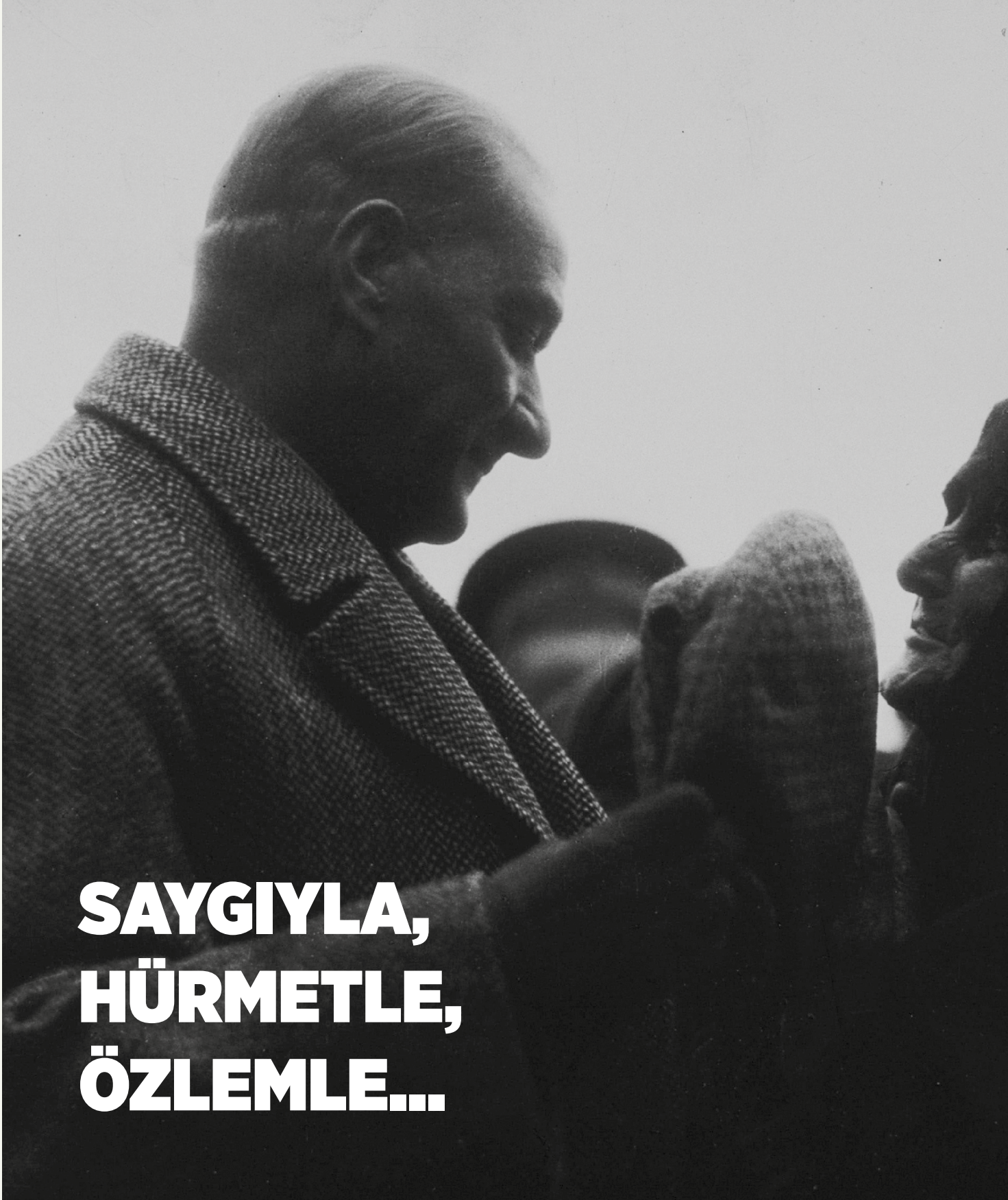
Sevgi ve saygıyla...

Yaşar İNCİ

Kayseri 2. No.lu T Tipi Kapalı ÇİK,
İnfaz ve Koruma Memuru

DEĞER

DEĞER

**SAYGIYLA,
HÜRMETLE,
ÖZLEMLE...**

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu lideri, Türk milletinin kurtuluş simgesi, Milli Mücadele'nin önderi, ilk Cumhurbaşkanımız **Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün** ebediyete irtihalinin üzerinden 83 uzun yıl geçmiştir. Geride kalan bunca zamana rağmen, milletimizin aziz hatırasına yönelik hürmet ve özlemi hiç azalmamış; bilakis eserlerine, fikirlerine ve kutlu mirasına duyulan sevgi ve sadakat istikrarlı bir şekilde artmıştır. Atatürk'ün şu sözü bu kapsamdaki çarpıcı gerçeğin itiraf ve ifadesi niteliğindedir:

“Beni görmek demek mutlaka yüzümü görmek değildir. Benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız bu kâfidir.”

Atatürk; az zamanda çok ve büyük işler yapmış, nitekim bu işlerin en büyüğü de temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan **Türkiye Cumhuriyeti** olmuştur. Büyük bir kumandan olduğu kadar muktedir bir siyasetçi, mahir bir diplomasi ustası, müstesna bir devlet adamı olarak milletimizin gönlünde taht kurmuştur. Akılla, azimle, cesaretle sabırla, inançla ve milli bir stratejiyle önüne çıkan veya çıkarılan bütün engelleri birer birer aşmış, belirlediği hedeflere ulaşmasını bilmiştir. Hayatı cephe-den cepheye koşarak geçmiş, inanmış mücadelesiyle her türlü mihnete, her türlü meskenet ve miskinliğe set çekmiş, duvar örmüştür.

Onu anlamak demek, **Türkiye Cumhuriyeti'ni anlatmak** demektir. Onu tanımak demek; **geçmişle geleceği, istiklal ile istikbali, huzur ile refahı aydınlık bir ufukta buluşturmak, milletin ruh köküyle birleştirmek** demektir.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Türk milletinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin iftiharını olmakla birlikte ortak değeri, ortak iradesi, ortak seslenişidir. Hâlâ manda ve himaye düşü kuranlar, geleceği başkalarının inisiyatif ve iradesinde görenler hiç kuşkusuz **ona yabancı olanlar, onun karşı mevzisinde duruş sergileyenlerdir**. Teslimiyetçiliğin anaforuna düşenler, emperyalist senaryolara bel bağlayanlar onun ilkeleriyle çatışan, onun emanetleriyle çelişen karanlık odaklardır.

Sömürgeleşmiş bedenlerin, ihanete refakat eden çevrelerin, bunların yanı sıra emperyalist mihrakların gözüne girmek için fırsat kollayan bereketsizlerin Aziz Atatürk'ü özümsemeleri, hakkını teslim etmeleri mümkün değildir. **Onun karakteri bağımsızlıkla bezenmiştir. Onun tarihi kararları milletine beslediği engin sevdasıyla bilenmiş, milli hâkimiyete yönelik tam bağlılığıyla perçinlenmiştir.** Gazi Mustafa Kemal Atatürk, yılmayan bir meziyete, yenilmeyen bir meşrebe sahiptir. Çünkü karamsarlık ve umutsuzluk onun mizacında görülmemiş, asla yer bulamamıştır. En zor zamanlarda bile milletine güvenerek ateşin içinden çıkmayı başarmış, hiçbir dayatmaya, hiçbir saldırıya, hiçbir imkânsızlığa boyun bükmemiştir.

Naçiz vücudu toprak olsa da, en büyük eserim dediği Türkiye Cumhuriyeti sonuna kadar yaşayacak, sonsuza kadar var olacaktır.

İlkeleriyle, ülküleriyle, ülke sevgisiyle sembolleşen Gazi Mustafa Kemal Atatürk, **Türk milletinin göz nuru, nabız atışı, kahramanlık sedası** olarak hayranlıkla anılacak, her zaman da öncü, önder ve örnek vasfını muhafaza edecektir.

Bu duygu ve düşüncelerle Aziz Atatürk'ü vefatının 83'üncü yıl dönümünde rahmetle, minnetle ve saygıyla yâd ediyorum. Cenab-ı Allah ondan razı olsun diyorum. Niyazım odur ki ruhu şad, mekânı da cennet olsun.

Sevgi ve Saygı

Değerli Okurlar; bir milleti var eden ve asırlar ötesinden bugüne taşıyan bağların başında sevgi ve saygı gelir. **Sevgi**, ruhlara çalınan ekmek mayası gibidir. **Saygı** ise o mayanın her ekmekte Hakk'ın nazarıyla pişmesi, kıvama gelmesidir. Sevgi ve saygının birlikteliği bir milletin can suyudur.

Peygamber Efendimiz bir hadisinde, *"Küçüklerimize merhamet etmeyen, büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir."* buyurmuştur. Bu hadisin ifade ettiği gibi küçüklere sevgi, büyüklere saygı temel değerlerimizden biridir. Çocukluğunda saygıyı öğrenen ve yaşamında bir düstür hâline

getiren insanlar, büyüdüklerinde sevginin gölgesinde olgunlaşırlar.

Sevgi ve saygı, aile tezgâhında şekillenir, çevre ve toplumda kimliğini bulur; böylelikle bir bireyin temel ahlâki vasfına ulaşmış olur. Aileden topluma bize şekil veren kimliğin "biz"de ve "bir"de tamamlanmasını sağlar.

Yaşam devam ettiği sürece bugünün gençleri yarının yaşlılarıdır, gençlik göz açıp kapayıncaya kadar geçerir. İşte bu dünyadaki faniliğimizin bilincinde olarak, başka bir insanla tamamlanmanın ancak sevgi ve saygının eşiğinde gerçek mânâsını bulacağını unutmamalıyız. Çünkü

gençliğimizde verdiğimiz sevgi fidanları büyüyecek, yaşlılığımızda gölgesine sığınacağımız ulu bir saygı ağacı olacaktır.

Çocukluk döneminde bizi insanî hasletlerle donatan sevgidir. Sevgi ile **edep, hâyâ, onur, adalet** duygusu gelişir ve davranışa dönüşür. Bu masumluk çağında sevginin sıcaklığında büyüyen çocuk olgunlaşır. Büyükler ise sevgi hazinesiyle donattıkları o çocuğun geleceğin yetişkini olmasına rehberlik eder.

İkinci masumiyet dönemi olan yaşlılığımızda çocukluk hâllerimize tekrar döner hem bedenen hem zihnen sevgiye,

ahde vefaya zerre zerre ihtiyaç duyarız. Bu konuda yine rehberliği Peygamber Efendimiz yapıyor: *“Herhangi bir genç, yaşından dolayı bir ihtiyara saygı gösterirse, Allah da ona yaşlandığında hizmet edecek kimseler yaratır.”*

Kıymetli Okurlar;

Sevgi ve saygı Yüce Rabbimiz tarafından insanlara bahşedilmiş ve insanı tüm yaratılanlardan ayıran bir incelik nimetidir. Sevgi ve saygı ile toplumun temeline sağlam mayalar atılır. Bir insanın ruhundaki asaletin, zarafetin tavır olarak hayata dokunuşu da ancak sevgi ve saygının yaşatılmasıyla mümkündür.

Diğer taraftan sevgi ve saygı, insanın en temel ve evrensel iletişim vasıtasıdır. Asırlar öncesinden bugüne büyük medeniyetlere ev sahipliği yapan, devletler kuran ve insanlığa hizmet eden milletimiz, sevgi ve saygının toplum yaşamına yansımalarının en güzel örnekleriyle doludur. Atalarımız bu ruh ile her daim mağdurların, mazlumların yanında olmuş, gariplere kucak açmıştır.

Sevginin olduğu yerde kötülük barınmaz, saygı da daim olur. **Kalpler kırılmaz, ruhumuzu mutluluk ve huzur duygusu sarar.** Böylece sadece milletimiz değil, bütün dünya daha güzel ve yaşanabilir hâle gelir.

İnsana kimlik veren sevgi, saygı pasaportuyla tüm insanlığa seslenir. Konfüçyüs'ün, *“İdeal insan; özel hayatında ciddi, kendinden üstündekilere saygılı, halkla ilişkilerinde iyiliksever ve adildir.”* sözü tam da bunu ifade eder.

Sevginin ve saygının duygu ve düşünce dünyasında ayrı bir yeri olan ve bu duyguları nesilden nesile akan ırmaklarla “Hak” deryasına taşıyan Yunus'a kulak verelim: *“Maharet güzeli görebilmektir, sevmenin sırrına erebilmektir.”*

Aşk ola Yunus'a, aşkı getire ki sevgi ve saygıyı bugünün insanlığına da aktarabilelim.

Problemlili Davranış Nedir?

Çocuklarımızın bazen sınırları tanıyamadığını, toplumsal kurallara uyamadığını, hareketlerini kontrol edemediğini gözlemliyoruz. Öyle ki, bu durum kendisine ve başkalarına zarar verme boyutuna ulaşabiliyor. Zamanla öğrenme süreci ve arkadaşlık ilişkileri de kötü bir şekilde etkilenecek çocuğun akademik hayatı da riske girebiliyor. Problemlili davranıştan bahsedebilmemiz için aynı zamanda bu bahsettiğimiz belirtilerin süreklilik arz etmesi de gerekiyor.

Davranış problemleri, çocuğun gelişimini engelleyebileceği gibi var olan becerilerinde de gerilemeye neden olabilmektedir. Ailelerin ve bakım verenlerin öncelikle bu davranışların altında yatan temel ihtiyaca odaklanmaları ve nedenini öğrenmeleri gerekmektedir. Davranışların altında yatan nedeni öğrenmek için çocuğun dikkatli bir şekilde hem ev hem de okul ortamında gözlemlenmesi önemlidir. Çünkü çocuğun bu

davranışlarının temelinde; dikkat çekmek isteği, isteklerinin karşılanmadığını düşünmesi ya da bulunduğu ortamda mutlu olmamasından dolayı uzaklaşma isteği yatıyor olabilir.

Dikkat çekmek için yapılan davranışlar karşısında görmezden gelme klasik ama etkili bir yöntem olarak düşünülebilir. Bu gibi durumlarda ailenin çocuğuna olan yaklaşımı tutarlı olmak zorundadır. Pes etmeden, sabırlı ve kararlı bir şekilde davranarak, davranışın sönmesi için eğitmenle birlikte ortak hareket etmek gerekiyor. Ayrıca psikolojik destek olarak da aile, çocuğuna yardımcı olabilir. Ancak, anne baba tükenmişliği ya da eğitmenin bu konuda yetkin olmaması durumu daha da karmaşık ve çözümsüz bir hale getirebilir. Bu nedenle çocuklarımızın yüksek yararı için iyiye ve doğruya olan inancımızı yitirmeden profesyonel destek istemekten vazgeçmemeliyiz.

Anne Baba İle Uyumak İsteyen Çocuk

Sevgili Değer Dergisi Okurları;

Günümüzde anne-babaların çocuk sahibi olduktan sonra karşılaştıkları ve uzman desteğine başvurduğu yaygın konulardan birinin 'çocuklarının ebeveynleriyle uyuma isteği' ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Çocukların anne-baba genellikle de anne yanında uyumak istemesinin birçok sebebi olabilir. Ancak, öncelikli olarak şundan bahsetmek gerekir ki, bebek dünyaya geldikten sonra özellikle ilk dönemlerde anneler bebeklerinin yanındadır. Anneler, bebeklerinin ihtiyaçlarını kolay karşılamak ve anne-bebek arasında güvenli bir bağlanmanın oluşması açısından aynı odada uyumayı tercih ederler. İlerleyen dönemlerde çocuk belirli bir yaşa geldikten sonra kendisine ait bir odada uyumaya alıştırmazsa anne-babası ile uyumak istemesi, bu durumun bir alışkanlık haline gelmesi kaçınılmaz olacaktır.

Çocukların kendi odasında uyumaya başlaması kişilik gelişimi, özgüven kazanma, birey olma ve duygusal olarak anne-babadan ayrılmaya açısından önemli bir adım olarak görülür. Bu sebeple çocuğunuzun yalnız uyumak istememe sebebini keşfedip buna göre bir adım atmak, gerekirse uzman desteğine başvurmak bu konuda faydalı olacaktır.

Peki, anne-baba ile uyumak isteyen bir çocuğu kendi yatağında uyumaya alıştırmak için aile içerisinde neler yapabiliriz?

- Uyku öncesinde ortamı hazırlamak, çocuğunuzun uyuyacağı odayı sakın, loş ışıklı bir duruma getirmek, birlikte dış fırçalamak, pijamalarını giymek gibi uyku öncesi ritüelleri yapmak faydalı olabilir.
- İlk aşamalarda uyuyana kadar çocuğunuzun yanında kalarak

ona hikâyeler okumak, temas kurarak güven duygusunu güçlendirmek süreci kolaylaştırabilir. Ayrıca çocuğunuzun seçmiş olduğu, sevdiği bir uyku arkadaşının olması da odasını, yatağını sevmesine katkı sağlayabilir.

- Anne-baba yanında uyumaya alışmış olan bir çocuğu kendi odasında uyumaya alıştırmak tabii ki kolay bir süreç değildir. Bu sebeple bu durumu kabullenerek, olumsuz bir durumda bunu kendi başarısızlığınız olarak görmemeniz, istikrarlı bir şekilde devam etmeniz önemlidir. Çocuğunuz gece uykusundan uyanıp tekrar sizin yanınıza gelmek isteyebilir. Böyle bir durumda çocuğu tekrar odasına götürerek uyuması için yardımcı olmak, uyuyana kadar yanında duracağınızın güvenini vermek ve kararlı olmak bu sürecin önemli parçalarıdır.

Kayıpların Ardından Yas Süreci

Hayatımız boyunca kendimizi en çaresiz hissettiğimiz, en zorlandığımız anlardan biridir bir yakınımızın kaybı. Başımıza hiç gelmeyecek zannettiğimiz, belki de aklımızdan dahi geçirmekten korktuğumuz bir gerçek...

Yaşımız kaç olursa olsun ailemizden birinin ya da bir yakınımızın kaybı ile karşılaşmak hayatımızdaki en zor deneyimlerden biridir. Bu kaybedişi çaresizce kabullenmek ve hayata yeniden uyum sağlamak kolay değildir. Çünkü insanın en sevdikleriyle vedalaşması zordur. Her bireyin ölümü anlamlandırma biçimi ve kayıp sonrası verdiği tepki birbirinden farklıdır. Dolayısıyla üzüntüyle başa çıkma becerileri de farklı olmaktadır.

Yas Nedir?

Kayıp yaşayan bireyler tarafından gösterilen fiziksel, duygusal, bilişsel ve davranışsal tepkilerdir. Sevilen birinin kaybindan sonra yaşanan süreç bireysel anlamda farklılık gösterir. Sanılanın aksine sadece sevdiğimiz biri öldüğünde değil, ayrılık, boşanma ve göç gibi durumlar sonrasında da yas tutulabilir.

Yas bir hastalık değildir, fakat oldukça zorlayıcı bir süreçtir. Bu sürece karşı her bireyin tepkisi ise bireyseldir. Bazı kişiler bu süreci daha erken tamamlarken, bazıları için ise daha uzun zaman gerektirebilir. Bazı insanlar tepkilerini ve duygularını açıkça belli ederken bazıları ise bunları belli edemez. Yasa gösterilen tepkinin kişiden kişiye farklılık göstermesi ve yas sürecini etkileyen birçok faktör olması nedeniyle yas süreci, **normal** ve **patolojik** yas olmak üzere ikiye ayrılır.

Normal Yas

Sevilen birinin kaybının ardından yoğun üzüntü ve özlem içeren, zamanla yoğunluğu azalan sağlıklı ve yaşanması gereken doğal bir süreçtir. Bu süreç bazı aşamalardan geçerek ilerler. Bu aşamalar şu şekildedir;

İnkâr: Kayıpla birlikte ortaya çıkan ilk tepkidir. Kişi kaybı reddeder.

Öfke: Kaybın farkına varıldığı ve kaybedilen yakınını geri getirilmesine dair isteğin olduğu bir dönemdir. Bu dönemde kişi çaresizlik, umutsuzluk, suçluluk ya da suçlama duygularını yoğun olarak yaşarken, kişide öfke ve isyan da görülebilir.

Çökkünlük: Kişi bu dönemde yaşadığı acı ile nasıl başa çıkabileceğini bulmak için çabalar. Yalnız kalma isteği diğer dönemlere göre daha fazla görülebilmektedir.

Kabullenme: Kişi bu aşamaya geldiğinde hayatını yeniden düzenlemeye ve duruma uyum sağlamaya başlar. Yemek yeme ve uyku düzeninde iyileşme görülür. Fakat kaybını hatırlatan anılar karamsarlık ve üzüntü duyguları yaşatabilir. Sağlıklı yas süreci bir yıl sürer fakat kayıp aile bireylerinden biri ise bu süreç daha da uzayabilir.

Yas Sürecinde Bedensel, Duygusal, Bilişsel ve Davranışsal Tepkiler

- **Duygular:** Özlem, çaresizlik, üzüntü, anksiyete, şaşkınlık ve şok, yalnızlık, boşluk hissi, öfke ve suçluluk duyguları, ölen kişinin hatıraları ve düşünceleri yas sürecinde görülen duygusal tepkilerdir.

- **Bedensel belirtiler:** Boğazda düğümlenme, göğüste sıkışma, midede boşluk hissi, uyuşukluk, yorgunluk, bitkinlik, ağız kuruluğu, nefes darlığı ya da nefessiz kalma hissi, nabız veya tansiyon yükselmesi sık görülen bedensel belirtilerdir.

- **Davranışlar:** Ağlama, dalgınlık, unutkanlık, yalnız kalma isteği, ölen kişinin sesini duyma, iştah kaybı veya iştah artışı, uyku bozuklukları süreçte görülebilen davranışlardır. Ölen kişiyi hatırlatacak eşya ve ortamlardan kaçınma davranışı ya da ölene ait eşyaları saklama normal yas sürecinde görülen davranış değişiklikleridir. Zaman içerisinde kendiliğinden kaybolabilir.

- **Düşünceler:** Kayba inanmamak, şaşkınlık, kayıpla ilgili aşırı zihinsel uğraş, odaklanamama, görsel veya işitsel halüsinasyonlar ile ölen kişinin halen yaşadığı duygusu ile baş edilmeye çalışılır.

Bunlar normal yas sürecinde, kayıpla ilişkili olarak gösterilen ortak davranışlardır. Ancak bireyler arası farklılıklardan kaynaklı ortaya çıkan belirtiler herkeste aynı yoğunlukta olmamaktadır. Normal yas süreci 6-24 ay sürer ve bu zaman içerisinde kendiliğinden ortadan kalkar. Eğer bu yaşananlar daha uzun sürerse patolojik yas düşünülebilir.

Patolojik Yas

Kişinin normal yas sürecini tamamlaması gereken zamanda tamamlayamayarak, normal yas evrelerinin herhangi birinde takılıp kalması sonucu oluşan sağlıklı olmayan tepkilerdir. Bireylerde ilerlemenin yerini tekrarlamalar alır ve iyileşme duraklar. Belirtiler daha çok inkârla ilgilidir ve insanlar ölüm gerçeği ile yüzleşmekten kaçınır. Yasın yaşanmadığı ya da patolojik olarak yaşandığı bu gibi durumlarda profesyonel yardım alınması gerekmektedir.

11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü

Abdullah Enes Şahin, 9 Temmuz 2019'da Twitter'da: "Bir fikrim var. Biz neden 'Ağaç Dikme Bayramı' ilan etmiyoruz. Her yıl bir gün ayıralım, çoluk çocuk, aile 82 milyon ağaç dikelim. Hem dünyaya örnek olalım hem gelecek nesillere yemyeşil bir ülke bırakalım." paylaşımında bulunmuştu. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 9 Temmuz'da Abdullah Enes Şahin isimli gencin Twitter hesabından paylaştığı ve kısa sürede yoğun etkileşim alan "**Ağaç Dikme Bayramı**" önerisine destek vermişti.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: "**11 Kasım Ağaçlandırma Seferberliği**" nedeniyle yayımladığı genelgede, 11 Kasım'ı "**Milli Ağaçlandırma Günü**" olarak ilan etti. Cumhurbaşkanımız: "Ormanlarımızı korumak, sürdürülebilir şekilde yönetmek ve gelecek nesillerimiz için yurdumuzu daha sağlıklı ve yaşanabilir kılmak amacıyla, milletimizin desteği ile her yıl 11 Kasım günü 'Milli Ağaçlandırma Günü' olarak kutlanması uygun görülmüştür." diyerek bu konudaki desteğini dile getirmiştir.

Ormanlar Neden Önemli?

Dünya nasıl nefes alıyor hiç merak ettiniz mi? Bu soruya '**ormanlar sayesinde**' şeklinde cevap vermek yanlış olmaz. Ormanlar dünyanın en önemli oksijen kaynaklarıdır. Orman, belirli yükseklikteki ve büyüklükteki çeşitli ağaçlardan, çalılardan, otsu

bitkilerden, mantarlardan, mikro-organizmalardan ve hayvanlardan oluşan doğal bir kara ekosistemidir. Yeryüzü için birçok faydası bulunan yemyeşil ormanlar çok sayıda ağaç barındırır. Her bir ağaçtaki yaprak sayısı düşünüldüğünde ağaçların neden çok büyük bir oksijen kaynağı olduğu anlaşılabilir. **Yeryüzünde karaların %31'i ormanlarla kaplıdır. Ormanların %47'sini tropik kuşak yağmur ormanları, %9'unu ılıman kuşak tropikal yağmur ormanları, %11'ini ılıman kuşak geniş yapraklı ormanlar ve %33'ünü tayga olarak da bilinen iğne yapraklı ormanlar oluşturur.** Ormanlar, yeryüzündeki yaşamın sürekliliği açısından hayli önemlidir. Ormanların atmosferdeki gazların dengesinin korunmasında önemli etkileri vardır. Ağaçlar güneş ışığı yardımıyla suyu ve karbondioksiti fotosentez sonucu besine (*örneğin glikoza*) dönüştürürken atmosfere oksijen salar. Yetişkin bir çam ağacı, 40 insanın bir saatte havaya verdiği karbondioksiti bir saatte oksijene dönüştürebilir.

11 Kasım Milli Ağaçlandırma Gününde, '**Daha yeşil bir Türkiye için eller toprağa değsin yarınlarımız yeşersin**' sloganıyla diktiğimiz fidanlarımızın ağaca, ağaçlarımızın ormana dönmesini diliyorum. 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Gününüzü kutluyorum.

Kimler Grip Aşısı Olmalı?

İnfluenza, yaş ve ek hastalık durumuna bağlı olarak özellikle hastaneye yatışa hatta ölüme dahi neden olabilecek viral bir hastalıktır. Her grip sezonunda milyonlarca kişi hastalığa yakalanmakta, ciddi iş gücü kaybına uğramakta, yüzbinlerce insan hastaneye yatırılmakta, on binlerce insan influenza ve komplikasyonları nedeniyle hayatını kaybetmektedir.

Grip virüsü damlacık, aerosol ve temas ile bulaşabilmektedir. Özellikle kapalı ortamda bulaş ihtimali artmaktadır. Covid-19 pandemisi nedeniyle kullandığımız maske, mesafe ve hijyen önlemleri grip virüsü için de koruyucudur. **Son yüzyılda grip virüsüne bağlı olarak dünyada 4 pandemi** meydana gelmiştir.

Herkes Grip Aşısı Olmalıdır

Grip aşılı ile hastalığın yayılması önlediği gibi hastanelere yatışlar da azalmaktadır. Buna bağlı olarak ölüm oranında da düşüş yaşanmaktadır. Grip aşısının yapılmasından iki hafta sonra **koruyucu antikorlar** oluşur. Özellikle 65 yaşın üzerinde **astım, KOAH, şeker hastalığı, kalp yetmezliği, inme, HIV/AIDS, kanser hastalığı, kronik böbrek yetersizliği, bağışıklık sistemi baskılayan ilaç kullanımı, morbid obezite durumlarında ve huzurevi/bakımevinde yaşayan kişilerde** hastalık daha sık ve ağır geçmektedir. 6 ay-18 yaş arasında olan ve uzun süreli aspirin tedavisi alan çocuk ve ergenlik dönemindeki **çocuklar da her grip sezonu aşılanmalıdır.**

İki nedenle grip aşılı her yıl tekrarlanmalıdır. Birincisi aşıya bağlı koruyucu antikorlar aylar içinde azalır. İkinci olarak da her yıl grip virüsü şekil değiştirdiği için güncel aşılıların bileşimi her yıl en yaygın virüsler için yeniden düzenlenir.

Grip aşılı genel olarak burun yoluyla uygulanan canlı aşılı ve parenteral yolla uygulanan inaktif aşılı olarak ikiye ayrılır. Gebelik ve bağışıklık yetersizliği olan durumlarda canlı aşı uygulanmamalıdır. İnaktif (cansız) grip aşılı bu grup hastalarda tercih edilmelidir.

Grip Aşısı, Grip Hastalığına Yakalanma İhtimalinizi Azaltır

- Grip aşısının, aşı olan

ancak yine de hasta olan kişilerde hastalığın şiddetini azalttığı çeşitli çalışmalarda gösterilmiştir.

- Grip aşısı, griple ilişkili hastaneye yatış riskini azaltır.
- Grip aşısı, belirli kronik sağlık problemlerine sahip kişiler için önemli bir önleyici araçtır.
- Grip aşısı, hamilelik sırasında ve sonrasında hamile kişilerin korunmasına yardımcı olur.
- Aşı olmak, bebekler ve küçük çocuklar, yaşlılar ve belirli kronik sağlık sorunları olan kişiler gibi ciddi grip

hastalığına karşı daha savunmasız olanlar da dahil olmak üzere çevrenizdeki insanları da koruyabilir.

Grip Aşısının Yan Etkileri Nelerdir?

- Aşının yapıldığı yerde ağrı, kızarıklık ve/veya şişlik
- Baş ağrısı (düşük dereceli)
- Ateş
- Kas ağrıları
- Mide bulantısı
- Halsizlik

Aşk ve Sevginin Sembolü: **Kuğular**

Kuğu, omurgalı hayvanlardan kuşlar sınıfının, kazsılar takımının, ördekçiller familyasından bir su kuşudur.

Tarihin ilk dönemlerinde evcilleştirildiği bilinen kuğuların, genellikle Kuzey yarımkürede, bazı türlerinin de Avustralya ve Güney Amerika'da yaşadığı bilinmektedir. Geniş kanatlarıyla iyi uçan, perdeli ayakları yardımıyla rahatlıkla yüzebilen kuğular, su dibi hayvanlarıyla beslenirler. On iki kadar türü vardır; örnek tipi sessiz kuğudur. Boyları 2 metreye, kanat açıklığı 3 metreye yaklaşan bu türlerin ana yurdu Doğu Avrupa'dır. Ayakları siyah, gagası turuncu ve tüyleri beyaz renktedir.

Kuzey bölgelerde yaşayan ötücü kuğunun uzunluğu 1.5 metredir. Siyah-sarı gagalı, beyaz tüylü ve siyah ayaklıdır. Ötücü kuğuya benzeyen ancak ondan daha küçük olan Bewick kuğuları Avrupa ve Asya'da yaşarlar. Kara kuğunun tüyleri ve ayakları siyahtır. Güney Amerika türlerinden kara boyunlu kuğu, beyaz renkli ve kara kuğudan daha küçüktür. Gagasında kırmızı bir kabarcık bulunur. Tatlı sularda yaşayan, küçük su hayvanları ve bitkilerle beslenen yabancı kuğular, uzun süre suda hız kazanarak uçarlar.

Kuğular Uzun, Kavisli Boyunlara Sahiptir

Kuğular düzenli bir vücuda sahip olmakla beraber ayakları perdelidir. Bir kuğu vücudunda yaklaşık 25.000 tüye sahiptir. 7 tür kuğu vardır. Hepsi boyut, renk ve davranış bakımından farklılık gösterir. Kuğular ördek-kaz ailesindeki en büyük hayvanlardır. Kuzey yarımkürede bulunan kuğular genellikle turuncu renkli bir gagaya sahiptir. Siyah kuğular Avustralya ve Yeni Zelanda'ya özgüdür. Güney Amerika "kara boyunlu" kuğular, beyaz gövdeli ve siyah boyunludur. Kuğuların bacakları gri-siyahımsı bir

renge sahiptir. Güney Amerika türlerinin pembe bacakları vardır. Dişleri varmış gibi görünen testere şekilli kenarlı gagalara sahiptir. Ağırlıkları 15 kilograama kadar ulaşabilir ve 1,5 metreden daha fazla uzayabilirler.

Kuğular bataklıklar, göletler, göller ve yavaş akan nehirler gibi tatlı sularında yaşayan kuşlardır. Genellikle her yerde yaşayan kuşlardır, ancak besin kaynakları esas olarak deniz bitkileridir. Deniz yosunu ve su altındaki bitkileri yerler, karada ise tohumlar ve meyvelerle beslenirler. Kuğular ayrıca böcekleri, kurbağa yavrularını, küçük balıkları ve solucanları da yerler.

Kuğular, yuvalarını yiyecek teminine uygun, güvenli sularında ve rahatsız edilmeyecekleri alanlarda inşa eder. Otçul hayvanlardır. Yumurta ile çoğalırlar. Dişi kuğu, ırmak kenarında çalı çırpıdan yararlanarak biraz yüksekçe bir yere yuva kurarak içine yumurtlar. Erkek kuğu, yuva yapımında dişi kuğuya yardımcı olur. Dişi kuğular senede 5-10 arasında yumurta yapar. Bazı türlerde kuluçka müddeti 5-6 haftayı bulur, yumurtalar çatlayana kadar yumurtaların üzerinde otururlar. Dişi beslenmeye gidince yerine erkek yatar. Kuluçka esnasında yuvaya kimseyi yanastırmazlar. Yavru kuğular, 6 ay boyunca anneleriyle kalır ve anneleriyle birlik-

te yüzerler. Anne kuğu, yırtıcılardan ve diğer tehditlerden yavrularını korur. Bazı kuğular, 7 yaşına kadar eşlerini bulamazlar. Kuğular yüksek, derin, "trompet benzeri" sesler de çıkarırlar. Saatte 60 mil kadar hızla uçabilen kuğular, hem karada hem de suda uyuyabilirler.

Erkek ile dişi kuğu birbirine çok bağlıdır. Ölünceye kadar birbirlerinden ayrılmazlar. Erişkinleri, siyah uçları olan turuncu gagaları ve siyah yüz çıkıntıları haricinde tümüyle beyazdır. Ergen olanları, başlangıçta mat gri-kahverengidir, daha sonra gri gagası ve siyah yüz izi ile yamalı hale gelir. Boynunu "S" biçimine sokarak ya da gagasını aşağı doğru eğip, boynunu dik tutarak yüzer. Kuyruğu sivri uçlu ve çoğu kez yukarı doğru kalkıktır. Başını ileriye doğru iyice uzatarak uçar ve uçarken hafif kavisli tuttuğu kanatlarından derin, müzikal ve ritmik bir ses yükselir.

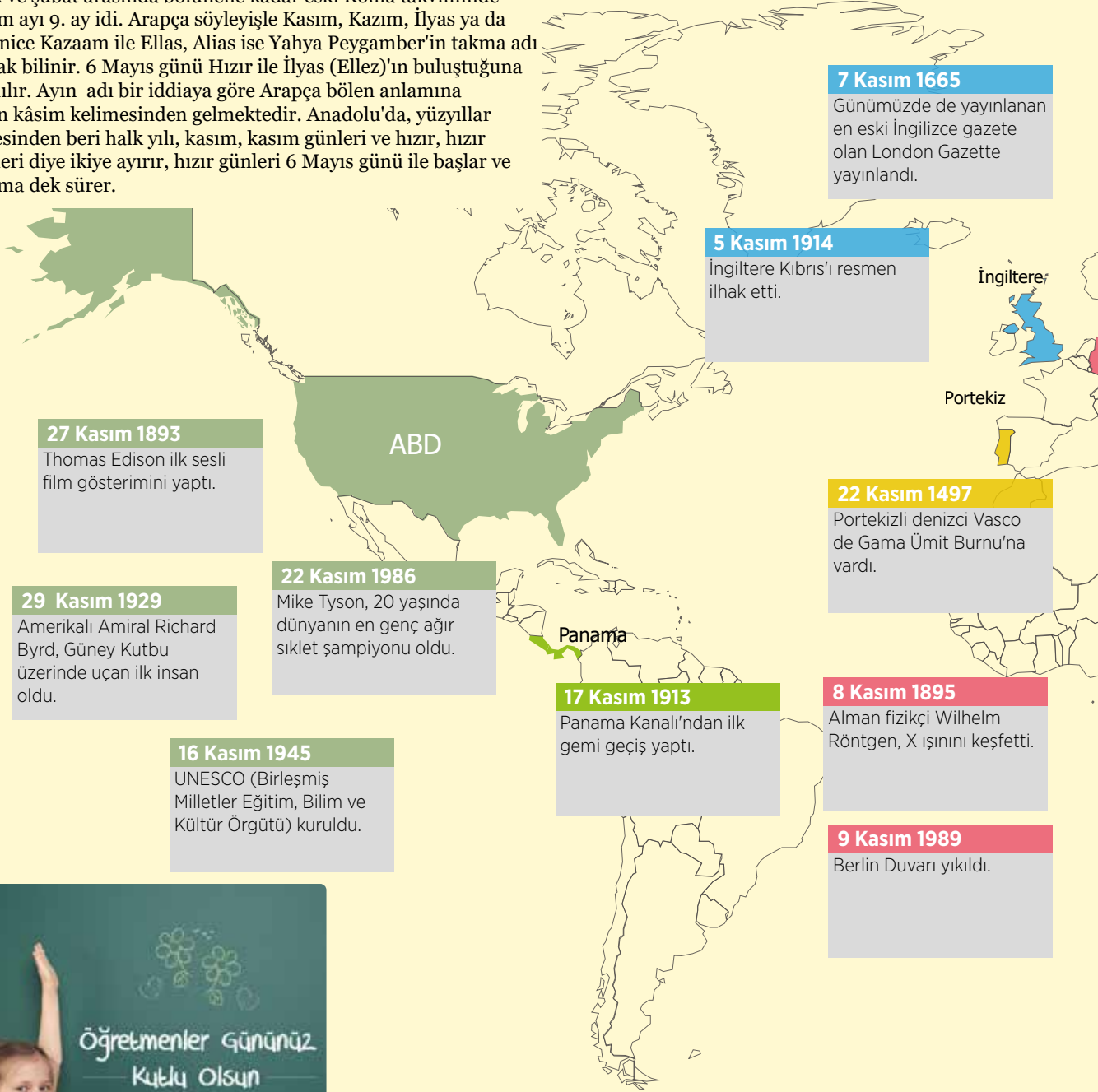
Kuğular 10 İle 20 Yıl Yaşayabilir

Kuğular, büyüklüklerinden dolayı vahşi yaşamda az sayıda düşmana sahiptir. Bir kuğunun ana avcısı, etini ve tüyünü isteyen insanlardır. Diğer tehditler etlerini, yumurtalarını avlayan kurtlar, rakunlar ve tilkilerdir. Bazı kuğu türleri ya göçmendir ya da kısmen göçmendir, bazıları ise yaşamları boyunca aynı yerde kalır.

KASIM

Gregoryen Takvimi'ne göre yılın 11. ayı olup 30 gün çeker. Kasım adının İngilizce karşılığı olan "November", Latince 9 anlamına gelen "novem" den gelir. Aylara bölünmemiş kış süreci, ocak ve şubat arasında bölünene kadar eski Roma takviminde kasım ayı 9. ay idi. Arapça söyleyişle Kasım, Kazım, İlyas ya da İbranice Kazaam ile Ellas, Alias ise Yahya Peygamber'in takma adı olarak bilinir. 6 Mayıs günü Hızır ile İlyas (Ellez)'ın buluştuğuna inanılır. Ayın adı bir iddiaya göre Arapça bölen anlamına gelen kâsim kelimesinden gelmektedir. Anadolu'da, yüzyıllar öncesinden beri halk yılı, kasım, kasım günleri ve hızır, hızır günleri diye ayırır, hızır günleri 6 Mayıs günü ile başlar ve kasıma dek sürer.

7 Kasım 1665

Günümüzde de yayınlanan en eski İngilizce gazete olan London Gazette yayınlandı.

5 Kasım 1914

İngiltere Kıbrıs'ı resmen ilhak etti.

İngiltere

Portekiz

27 Kasım 1893

Thomas Edison ilk sesli film gösterimini yaptı.

ABD

22 Kasım 1497

Portekizli denizci Vasco de Gama Ümit Burnu'na vardı.

29 Kasım 1929

Amerikalı Amiral Richard Byrd, Güney Kutbu üzerinde uçan ilk insan oldu.

22 Kasım 1986

Mike Tyson, 20 yaşında dünyanın en genç ağır siklet şampiyonu oldu.

Panama

17 Kasım 1913

Panama Kanalı'ndan ilk gemi geçiş yaptı.

8 Kasım 1895

Alman fizikçi Wilhelm Röntgen, X ışını keşfetti.

16 Kasım 1945

UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) kuruldu.

9 Kasım 1989

Berlin Duvarı yıkıldı.

24 Kasım

25 Kasım 1893

Orhun Kitabeleri, Danimarkalı Wilhelm Ludwig Thomsen tarafından okundu.

1 Kasım 1962

Sovyetler Birliği Mars'a ilk roketi fırlattı.

15 Kasım 1983

Kıbrıs Türk Federe Devleti Meclisi, oybirliği ile KKTC'nin kuruluşunu duyurdu.

10 Kasım 1970

Dünya dışında kumanda ile hareket ettirilen ilk ay aracı Lunokhod 1 Sovyetler Birliği'nce fırlatıldı.

4 Kasım 1909

Bağdat Demiryolu kapsamında yapılan Haydarpaşa Garı törenle açıldı.

16 Kasım 1967

Uluslararası Şiir Forumu, Fazıl Hüsni Dağlarca'yı yaşayan en büyük Türk şairi seçti.

10 Kasım 1938

Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk ebediyete intikal etti.

7 Kasım 1999

Yasemin Dalkılıç tüpsüz dalmada dünya rekoru kırdı (68 m).

24 Kasım 1934

Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal, Meclisten çıkan kanunla Atatürk soyadını aldı.

14 Kasım 1993

Naim Süleymanoğlu, Dünya Halter Şampiyonası'nda üç altın madalya kazandı.

24 Kasım

"Öğretmenler Günü"

Naim Süleymanoğlu

Moldova veya resmî adıyla Moldova Cumhuriyeti, Doğu Avrupa'da yer alan Ukrayna ile Romanya arasında kalan bir ülkedir. Başkenti Kişinev'dir ve 1991 yılında SSCB'nin dağılmasının ardından bağımsızlığını kazanmıştır. İçinden Prut ve Dinyester nehirleri geçmektedir.

Kaynaklar

1. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Moldova>
2. <https://blog.obilet.com/moldovada-gezilecek-yerler>
3. <https://blog.biletbayi.com/moldovada-ne-yenir-ne-icilir.html>

MOLDOVA

Boğdan beyi Dimitri Kantemiroğlu

Boğdan Prensiği'nin Bayrağı

ACTUL UNIRII VOTAT DE SPATUL TARII LA 27 MARTIE SI, V 1918

Te numele poporului Besarabiei Spatul Tarii declară Republica Democratică Moldovenească (Besarabia) în hotărârele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, rușii de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldovii. În puterea dreptului istoric și dreptului de neam pe baza principiului că noroia deie singur să-și notărască soarta lor de azi înainte și pentru totdeauna, ȘO UMCȘTE CU ÎMĂȚINA SĂ ROMÂNIA TRĂIASCĂ UNIRCA BESARABIEI CU ROMÂNIA DE-A PURURI ȘI TOTDACAUNA !
Președintele SPATULUI TARII,
ION INCULEȚ
Vice-Președinte
PAN. HALIPPA
Secretarul SPATULUI TARII
I. BUZDUGAN.

Romanya'yla Besarabya'nın birleşme antlaşması

Dinyester Vadisi'nden bir görünüm

Tarihi

Moldova veya resmî adıyla **Moldova Cumhuriyeti**, Doğu Avrupa'da yer alan Ukrayna ile Romanya arasında kalan bir ülkedir. **Başkenti Kişinev**'dir ve 1991 yılında SSCB'nin dağılmasının ardından bağımsızlığını kazanmıştır. İçinden **Pрут ve Dinyester nehirleri** geçmektedir.

Moldova toprakları **16. yüzyıl**da Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiştir. 1812 yılına kadar **300 yıl**, Boğdan eyaleti olarak Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı olan ve 1812 yılında Osmanlı-Rus Barış Anlaşması'yla Rusya'nın egemenliğine giren bölge, 1918 yılına

kadar Rus İmparatorluğu'nun bir vilayeti olarak kalmıştır. Rusya'nın Kırım Savaşı'nda yenilmesinden sonra **Moldova'nın bir kısmı (Güney Besarabya) Romanya'ya geçmiştir**, ancak Rusya 1878'deki Berlin Kongresi ile bu bölgeyi geri almıştır. **I. Dünya Savaşı'ndan sonra, 1918'de bölge Romanya'nın eline geçmiştir ve 1924 yılında (o dönemde etnik Ukraynalıların hâkimiyetinde olan) Dinyester'in doğu yakasında Moldova Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (MÖSSC) kurulmuştur.**

1939'daki Molotov-Ribbentrop Paketi'nin imzalanmasından sonra 1940 yılında **Sovyetler Birliği** Besarab-

Gagavuz halkının kültürel bayrağı

Başkent Kişinev

ya'yı yeniden ele geçirmiş ve bu bölgenin büyük bir kısmını MÖSSC ile birleştirmiştir. **Almanya'nın** SSCB'ne saldırması ile SSCB bir kez daha 1941 Temmuz'unda Moldova'yı **Romanya'ya** vermek zorunda kalmış, ancak Sovyet kontrolü 1944 Ağustos'unda yeniden sağlanmıştır. Moldova'nın şimdiki sınırları **Pрут ve Dinyester nehirlerinin arasındaki Besarabya denilen tarihi bölgenin SSCB tarafından Romanya'dan alınması ile 1947'de çizilmiştir.** Romanya ile ilişkileri kesilmiş, Kiril alfabesi kullanma zorunluluğu getirilmiş, Rusların ve Ukraynalıların endüstriyel bölgelere büyük çaplı göçleri özellikle desteklenmiştir.

Moldova'nın bağımsızlık ve reformlara yönelik çalışmaları 1990 yılında artmıştır. Serbest piyasa ekonomisine geçiş yolunda çalışmalara 90'lı yıllar içerisinde başlanmıştır. Yine aynı yılın ilkbaharında yapılan seçimlerde Moldova Halk Cephesi Parlamento'da çoğunluğu sağlamış ve Anayasa'da bir dizi değişiklik yapılmıştır. Pek çok Sovyet Cumhuriyeti'nde tam bağımsızlık, Moskova'daki başarısız darbe girişimi sonucunda kazanılmıştır. Darbenin bastırılmasından sonra Moldova, 27 Ağustos 1991'de bağımsızlığını kazanmıştır.

Moldova'nın Beşeri Coğrafyası ve Ekonomisi

Moldova, oldukça ılıman ve yağışlı bir kara iklimine sahiptir. Kışları ılık, yazları sıcak geçer. Ülkenin kuzey ve orta kısımları ormanlarla kaplıdır.

4.5 milyon civarındaki nüfusunun %64'ünü **Moldovyalılar**, %14'ünü **Ukraynalılar**, %13'ünü **Ruslar**, %4'ünü **Türk asıllı Gagavuzlar** meydana getirir. Ülkenin resmi dili olan Moldavca, Romence'nin lehçelerindedir. Ülkede okuma yazma oranı çok yüksektir. On yıllık bir temel eğitim programı uygulanır.

Ülke ekonomisi **tarıma ve gıda sanayisine** bağlıdır. Çalışan nüfusun %35'i tarımda, %28'i sanayide, geri kalan kısmı diğer işlerde çalışır. Verimli topraklarda **bağcılık, meyve ve sebzeçilik** yapılır. En önemli tarım ürünleri **buğday, mısır, ayçiçeği, şekerpancarı ve tütündür.**

Gıda sanayisinin yanında tüketim maddeleri, elektrikli aletler ve inşaat malzemesi sanayileri de gelişmektedir. Ülkede, Dinyester Irmağı üzerinde bir hidroelektrik santral vardır. Moldova'da ulaşım, demiryolu ve Dinyester Irmağı yoluyla sağlanır. Tek havaalanı başkent Kişinev'dedir.

Tarihi ve Turistik Yerler

Moldova, **Doğu Avrupa'yı keşfetmek üzere yola düşen gezginlerin en güzel duraklarından biri**. Ülke, bulunduğu coğrafyanın hem en küçük hem de maddi açıdan en az gelişmiş bölgelerinden birinde konumlanıyor. **Ziyaretçilerine yılın her mevsimi boyunca birbirinden güzel manzaralar sunan Moldova, Romanya ve Ukrayna'nın da sınır komşusu**. Ülkenin denize kıyısı yok ancak burada da yerli halkın imdadına göller yetişiyor. Ülkede yaşayanlar arasında Romenler ve Ruslar azımsanamayacak sayıda. 1812 yılına kadar yaklaşık **300 yıl gibi uzun bir süre boyunca Osmanlı egemenliğinde kalan ülke; bu nedenle Türk turistlere son derece tanıdık gelen mimari ayrıntılara sahip**.

Moldova geziniz boyunca ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik dinamikleri sizi her an şaşkınlığa sürükleyebilir. **Burası tarih boyunca çok fazla kimlik değiştiren bir ülke. Dolayısıyla, küçük sayılabilecek bir yüz ölçümü ile karşı karşıya kalsanız da yerin altına doğru uzanan derin yolculuklar yapmaya hazır olun**. Hâlihazırda ülke nüfusu bile farklı dinler ve milletler arasında çokça bölünüyor. Ülkenin farklı şehirlerinde farklı yapılar, ancak meraklı

gözler karşısında sırlarını ortaya seriyor. Moldova'nın tarihi katmanlarını ülkenin birbirinden değerli mimari eserlerinde keşfedebilirsiniz.

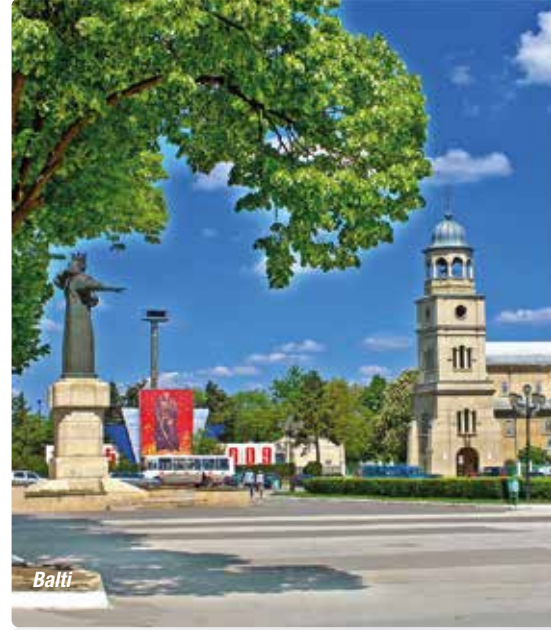
Kişinev

Ülkenin başkenti Kişinev'dir. Devlet daireleri Kişinev'de bulunuyor; ülke çapında **organizasyonlar, konserler ve festivaller genellikle Kişinev'de düzenleniyor**. Burası geçmişte de bir yönetim merkezi olarak kullanıldığı için tarihi yapılar ağırlıkta. Vaktinizin yüzde seksenini rahatlıkla başkent ve çevresine ayırabilirsiniz.

Konaklama için de genellikle bu şehir tercih ediliyor. Dört ve beş yıldızlı otel alternatifleriniz başkentte mevcut. Hosteller ise dünyanın her yerinde olduğu gibi sırt çantalı gezginleri ağırlamaya devam ediyor.

Balti

Kişinev'den sonra **ülkenin en büyük ikinci şehri Balti'dir**. Kulaklarınıza Rusça ve Romence seslerin takılacağı bu güzel şehirde; eğlence hayatı, alışveriş ya da yemek yönünden pek çok seçeneğiniz var. **Turistler de genellikle bu durağa uğramadan Moldova'dan dönmüyor**. Ülkenin kuzeyinde konumlanan şehir, Moldova halkı tarafından Kişinev'in en eğlenceli alternatifi olarak değerlendiriliyor. Kısa bir ziyaret yeterli olabilir.

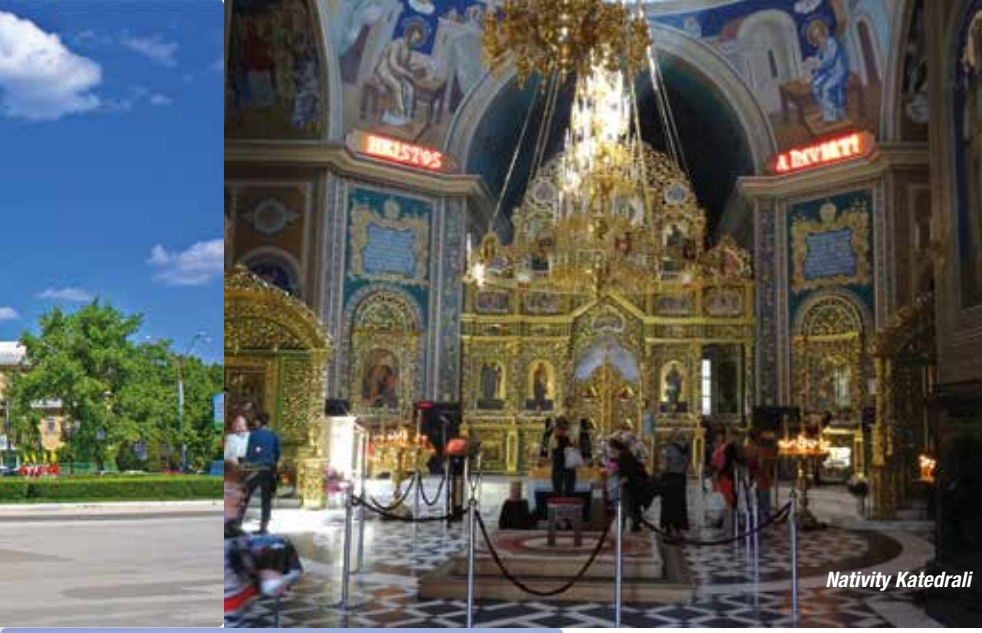
Balti

Kişinev Su Kulesi

Kişinev

Nativity Katedrali

Nativity Katedrali

Holly Gates Anıtı

Nativity Katedrali

Ülkede yaşayan Ortodokslar için en önemli ibadet merkezi, 1836 yılından bu yana başkent Kişinev'i süsleyen Nativity Katedrali. **Katedralin tarihini araştırdığımızda İkinci Dünya Savaşı'nın izleri de ortaya çıkıyor.** Savaş sırasında bombalanan ve bu nedenle yıkılan çan kulesinin yerine şu anda 1997 yılında yeniden yapılan kule mevcut.

1962 yılında bu katedralin komünistler tarafından tahrip edildiği ve o dönem ibadet etmenin yasaklandığı biliniyor. Bu izleri silmek için de kilisenin iç ve dış cephelerinde defalarca kez restorasyon gerçekleştirilmiş. Katedralin orijinal dokusu üzerinde birçok kez oynanmış olması üzücü ancak içeriye girdiğinizde bunu pek de hissetmeyeceksiniz. Saklı kalan bir tarih her zaman var. Nativity Katedrali'ne haftanın her günü, ücretsiz olarak giriş yapabiliyorsunuz. Denk gelmek isterseniz, Cumartesi ve Pazar günleri burada düzenlenen özel törenler var. **Katedralin Neo klasik tarzındaki mimarisi, buranın Moldova geziniz boyunca en çok aklınızda kalan yapılardan biri olmasını sağlayacaktır.** Burayı özel bir durak olarak belirtmeye belki gerek bile yok; çünkü merkezi konumu ile burası turistler için bir mîknatıs özelliğine sahip.

Kişinev Su Kulesi

Başkentini adıyla anılan **bu anıt; 22 metre uzunluğunda ve 2 metre genişliğinde bir yapı.** Tarihi 19. yüzyıla uzanan Su Kulesi'nin bilinen ilk kullanım amacı şehre su dağıtmaktır.

Alexander Bernardazzi tarafından tasarlanan kulenin orijinali, **ağşap bir su haznesine sahip olarak resmediliyor.** Ancak, bu ağşap bölümün yıllar içinde büyük tahribata uğradığı ve 1980 yılından sonra yeniden inşa edildiği de biliniyor.

Şehri görenlerin mutlaka dikkatini çeken bu yapı, Banulescu Bodoni Caddesi üzerinde. Eğer navigasyon kullanıyorsanız kule ile ilgili yönlendirmeleri "Water Tower" adıyla da arayabilirsiniz. Kulenin en üstüne merdiven ve asansör kullanarak çıkabiliyorsunuz. Bu da son derece şirin bir başkent manzarasının ayaklarınızın altına serilmesine yardımcı oluyor.

Holly Gates Anıtı

Başkent Kişinev'de bulunan **Holly Gates anıtı, ilginç mimarisiyle dikkat çekiyor.** Görüntüsü olmasa da, bu kez günün belirli saatlerinde yükselen çan sesleri de ilginizi bu noktaya yönlendirebilir. **1846 yapımı tarihi eser beyaz taştan oluşuyor. Eserde toplam dört dikili taş ve on altı sütun mevcut.** Mimarisi gerçekten ilgi çekici.

Bunun yanı sıra, şehrin Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı olduğu döneme de küçük bir selam var. Üzerinde Moldova bayrağının dalgalandığı yapının çanları, inşa edildiği tarihte Osmanlı'dan kalan toprakların eritilmesiyle ortaya çıkmış. Buradan "The Triumphal Arch" yani "**Zafer Takı**" diye bahsedildiğine de şahit olursanız kafanız karışmasın.

Bender Kalesi

Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalma bir tarihi eser olan Bender Kalesi, **Moldova sınırlarında Osmanlı'nın eriştiği son noktayı da belirliyor.** Kale surlarında yer alan kitabelerin yazım yılı olarak **1538 gibi son derece köklü bir tarihten söz ediliyor.**

Bender Kalesi

Capriana Manastırı

Moldova'da Osmanlı izlerini arıyorsanız artık doğru yerde olduğunuzu gönül rahatlığıyla söyleyebiliriz. **Bender'i tarihte önemli kılan bir diğer özellik de, bu bölgede Müslüman olan ve olmayan insanların bir arada uyum içinde yaşaması.** Farklı din mensupları farklı mahallelerde bulunsa da yıllar boyunca aynı muhitleri ve çarşı alanlarını kullanmışlar gibi görünüyor.

Capriana Manastırı

Mimarisiyle iç açan yapılardan biri de Capriana Manastırı. **Buraya komşu ülkelerden çok sayıda gününbirlik tur düzenleniyor.** Manastırın hem mimarisi hem de çevre düzenlemesi çok hoş. Manastırın yer aldığı aynı isimli köy, başkent Kişinev'e 40 km mesafede. Araç kiralayanlar için park yeri problemi yok, giriş için herhangi bir ücret de talep edilmiyor.

İlk yazılı belgelere göre **buranın yapım yılı 1420.** Dolayısıyla ülkenin en eski ibadethanelerinden biriyle karşı karşıya olduğunuzu söyleyebiliriz. Ülkenin banknot ve madeni para biçimindeki dövizlerinin üzerinde de yine bu manastırın sembolü var. Güzel havalarda binanın önünde yer alan göletin üzerine düşen yansımalar da işin içine girince, burada fotoğrafçılık bakımından mükemmel manzaralar yakalayabilirsiniz. Genel anlamda bu bölge çok sessiz olsa da şansınız varsa bir seremoniye denk gelebilir ve halkın ibadet etme biçimlerini yakından görebilirsiniz.

Moldova'daki Müzeler, Parklar ve Meydanlar

Moldova Ulusal Tarih Müzesi

Ülkenin en değerli müzesini sorduğunuzda, yerli halk Moldova Ulusal Tarih Müzesi'ni işaret edecektir. Tahmin edebileceğiniz gibi bu müze, başkent Kişinev'de yer alıyor.

1983 yılında açılan **müze, 10 adet sergi salonundan ve yaklaşık 300 bin civarında eserden** oluşuyor. Müze koleksiyonunda; el yazması eserler, fotoğraflar ve askeri teçhizatlar dikkat çekici. Müze girişinde sizleri, Roma kurdu olarak da anılan bir kurt heykeli karşılıyor.

Moldova Ulusal Tarih Müzesi

Etnografya ve Doğa Tarihi Müzesi

Şehrin tarihi merkezinde yer alan müzeye, toplu taşıma ile de kolay bir biçimde ulaşılabilir. Müze çıkışında hediyelik eşya da satın alabiliyorsunuz.

Etnografya ve Doğa Tarihi Müzesi

Gelelim Moldova'nın geleneksel yaşayış biçimini en güzel biçimde idrak edebileceğiniz yerlerden biri olan Etnografya ve Doğa Tarihi Müzesi'ne... **Bu müze aynı zamanda ülkenin en eski müzesi.**

Müzenin açılış tarihi, aynı zamanda ilk serginin yapıldığı tarih olan Ekim 1889 olarak işaret edilebilir. Şu kadar söyleyelim; sadece müze girişindeki botanik bahçesinin bile yüz yıllık tarihi olduğundan söz ediliyor.

Müze koleksiyonunda **135 bini bulan obje var.** Bunların içinde **antik paralar, ev aletleri, el işlemleri ve eski tip makineler** sayılabilir. Beş milyon yıllık olduğu rivayet edilen bir **dinozor iskeleti** de yine Etnografya ve Doğa Tarihi Müzesi'nde.

Tiraspol Ulusal Tarih Müzesi

Tiraspol Ulusal Tarih Müzesi

Ülkenin özerk bölümü olan **Tiraspol'de yer alan bir tarih müzesi** daha var sırada. Burada olayların başka bir açıdan ele alınıyor olması hayli ilginç. Ulusal Tarih Müzesi'nde özellikle iç savaş tarihine dair olaylar belge ve fotoğraflar eşliğinde detaylandırılıyor.

Müze; aynı zamanda şehri en ünlü caddesi olan 25 Ekim Caddesi'nde. Tiraspol'deki vaktinizin büyük çoğunluğunu bu cadde ve çevresine ayırabileceğinizi zaten söyleyebiliriz. Burada ayrıca etnografik olarak da az sayıda sergi var.

Valea Morilor Meydanı

Başkent Kişinev'in akciğerleri, şehir merkezine yalnızca birkaç kilometre mesafede yer alan Valea Morilor Meydanı'nda konumlanıyor. Burası herhangi bir meydan değil.

Yerel halkın özellikle hafta sonu ve tatillerde akın ettiği, gençlerin bulunduğu ve hayatın dolu dolu aktığı bir yer.

Meydana asıl güzelliği katan ise **yüzmenin ve kano kullanmanın mümkün olduğu göl**. Bu gölün

Valea Morilor Meydanı

çevresindeki 2,5 kilometrelik alanda yürüyüş yapanlarla, bisiklete binenlerle ya da koşanlarla karşılaşabiliyorsunuz. Yeni evlenen çiftler, düğün fotoğrafları için yollarını buraya düşürüyor. Çim alanlarda karşınıza piknik yapanlar da satranç oynayanlar da çıkabilir.

Orheiul Vechi Mağarası

Mağaranın hemen yanında **Türklerden kaldığı söylenen bir de hamamın kalıntıları** mevcut. Doğa güzel olunca, işletmeciler de burayı pas geçmemiş. Çevrede konaklayabileceğiniz ve bir şeyler yiyip içebileceğiniz alternatifler bulabilirsiniz.

Borş de Burechiușe

Moldova'nın Yöresel Lezzetleri

Borş de Burechiușe

Ülkenin geleneksel çorbalarından biri olarak gösterilen Borş de burechiușe, oldukça sevilen başlangıç yemeklerinden biri. Çorbadan daha çok ana yemek yerine geçecek bu yemeğin görüntüsü de kare şeklindeki mantıya benzetiliyor.

Lahana Ruloları

Bizdeki lahana dolmasına Moldova'da Lahana Rulosu deniyor. İçerisine ise kıyma ve çeşitli baharatlardan oluşan bir karışım ekleniyor.

Mamaliga

Romanya, Moldova ve Gürcistan mutfağının ortak yöresel yemeği olarak gösterebileceğimiz Mamaliga, mısır unuyla yapılmış kuymak kıvamındaki yemek. Özellikle ülkenin köylerinde bol bol pişirilen bu yemek sabah kahvaltılarının da vazgeçilmez ögesi.

Mamaliga

Hiftele

Çektirilmiş etin kıyma haline getirildikten sonra top top yuvarlanmasıyla hazırlanan Chiftele, Moldova'da hemen her restoranda servis edilen bir köfte çeşidi. İçerisine ekmek kırıntıları, kıyılmış soğan, yumurta, tereyağı ve baharat gibi malzemeler eklenerek çeşnilendirilen köftenin tadına bayılacaksınız.

Tochitura

Sığır etinin güveçler içerisinde pişirilmesinden oluşan yemek Tochitura, ülkenin yöresel yemeklerinden biri. Yumuşacık pişen etler, mamaliga ile birlikte servis ediliyor.

Branza

Moldova mantısı olarak tanımlayacağımız Branza, ülkenin en sevilen yöresel yemeklerinden. Ancak bu mantıyı Türk mantısından ayıran bir özellik var. O da pişirmeye hazırlanan mantıların neredeyse ceviz büyüklüğünde kapatılması. Lezzeti ise kelimelerle anlatılamayacak kadar güzel.

Hiftele

Tochitura

Modern Pentatlon

Modern Pentatlon sporunun geçmişi, Antik Yunan tarihinin başlangıcına kadar dayanır. Pentatlon kelime anlamı olarak adını Yunancadan almıştır. Yunancada 'penta' sözcüğü 5 anlamına gelmekte ve kelime olarak "5 mücadele" anlamına gelmektedir. Pentatlon, Eski Yunan kültüründe koşu, uzun atlama, cirit atma, disk atma ve güreşi içine alan atletizm yarışması olarak yapılmaktadır. Bu spor dalı günümüzde "Modern Pentatlon" olarak adlandırılarak; eskrim, yüzme, binicilik, laser-run (atış ve koşu) beş disiplinden oluşup, dört etkinlikte organize edilmiştir.

Antik Yunan'da spor müsabakaları en fazla heyecan ve ilgi uyandıran gösterilerin başında geliyordu. Antik Yunan oyunlarında, pentatlon en iyi ve en donanımlı sporcuları ortaya çıkaran yarışmaydı. Bu yarışmalarda az sayıda sporcu bitiş çizgisini görebiliyordu.

Pentatlon, ilk kez Spartalılar tarafından askerlerin eğitilmesi amacıyla, MÖ 708 yıllarındaki olimpiyatlarda tanıtılmış, her dört yılda bir, yaz mevsimi boyunca Pentatlonun büyümesine kapılan binlerce seyircinin ilgisini çekmeyi başarmıştır. Rodoslu Leonidas, üst

üste dört defa tüm olimpiyat atletizm müsabakalarını kazanma başarısını göstererek tarihe geçerken, antik kaynaklarda antik pentatlon sporunda ilk rekortmen sporcu Spartalı Limpis olarak yer almaktadır.

Pentatlon sporunun hikâyesi de ilgi çekicidir. Tarihine bakacak olursak, bir haberleşme istihbarat ulaştırma düşman topraklarını geçerken gösterdiği becerileri ve dayanıklılığı simgeleyen oyunlardan oluştuğunu görebilmekteyiz. Fransız pedagog, tarihçi ve sporcu Baron Pierre de Coubertin, pentatlon sporunu antik dönemde yapılan beşli branştan daha farklı 5 oyunla güncelleştirmiştir. Temel olarak hedef vurma (atış), ikili çarpışma (eskrim), binicilik ve atletizm (koşu) dallarını düşünmüştür. Bu amaçla bunların

hepsini bir arada kaynaştırmak için de *"Napolyon'un özel habercisi olan bir teğmenin mesajını ulaştırmak için düşman hatlarından geçişini"* anlatan Avrupa kökenli destansı bir hikâyeden esinlenmiştir. Bu destanda **haberci teğmen, düşman hatlarından geçerken bindiği atının devrilmesi üzerine önce tabancası sonra da kılıcı ile kendisini savunur ve düşmandan kurtulur. Ardından yüzerek nehri geçer ve verilmesi gereken mesajı yaya olarak (koşarak) yerine ulaştırır.**

Bu yeni spor cesaret, koordinasyon, fiziki güç, disiplin ve değişen şartlara çabuk uyum sağlama gibi özellikler gerektirdiğinden askeri kuruluşların da sempatisini kazanmıştır.

Modern Pentatlonun **olimpiyatlara ilk girişi yine Baron Pierre de Coubert'in sayesinde olmuştur.**

Baron Pierre de Coubert, günümüz olimpiyat oyunlarının kurucularındandır. Coubert, bütün spor oyunlarını bünyesinde toplamak ve en iyi sporcuların tespit edileceği bir spor dalının da olimpiyatlarda yer alması amacıyla pentatlon oyununu modernize etmiştir. Pentatlon, antik şekliyle farklı olarak yeni haliyle *'modern pentatlon'* adıyla ilk kez **1912'de Stockholm Olimpiyatları'nda 'tabanca atışı', 'eskrim', 'yüzme', 'binicilik' ve 'koşu'** olarak uygulanmıştır.

Pentatlon, **1912 Stockholm Olimpiyatları'ndan sonra da olimpiyatların vazgeçilmez bir spor dalı haline gelmiştir.** Başlarda askeri bir disiplinle gerçekleştirilen ve dünyada çoğunlukla asker ve polis kökenli sporcuların katılımıyla yapılan modern pentatlon, günümüzde bu spora ilgi duyan tüm kesimlerin yapabildiği bir spor dalına dönüşmüştür.

Modern Pentatlon; **eğitici, fiziksel, zihinsel ve entelektüel yönleriyle bütünlüklü bir spordur.**

Yüzme ve atletizm, pentatlonun fiziksel yanının temel disiplinlerini oluşturur. Zihinsel yanını oluşturan tabanca atışı, stres kontrolü ve kusursuz bir teknik gerektirir.

Yüzme

Modern Pentatlon eskrim ile birlikte yarışmanın başlangıç branşıdır. 5 dal içinde en temel branş yüzme branşıdır. Sporcular yaşlarına göre 50-100 ve 200 metre mesafelerde serbest stilde yarışmaktadırlar.

Eskrim

Eskrim turnuvasında sporcular birbirleri ile oynarlar. Müsabaka süresi 1 dakikadır. Tek tuş üzerinden oynanır yani sayıyı alan müsabakayı kazanır.

Binicilik

Yarışmacılara yarıştan 1 gün önce atları tanımak için binicilik testi yapılır. Atlar kura ile çekilir. Sporculara atıyla tanışmak ve 90-120 cm yüksekliğindeki 12 engeli atlamak için 20 dakikalık süre ve 5 deneme atlayışı hakkı verilir. Yarışma esnasında her hata ve süre aşımı için ceza puanı toplam 300 puandan düşülür ve zaman limitini aşan sporcu elenir.

Koşu ve Atış

Modern pentatlonun en önemli ve son branşıdır. Olimpik düzeyde 3200 metre olmak üzere 4x800 şeklinde yapılır. Müsabaka atışla başlar. Sporcular yüzme, eskrim, binicilik puanlarının toplamıyla sıralamaya girerek müsabakaya başlar. Sporcu, 5 hedefi en kısa sürede vurup 800 metreye çıkar. Her 800 metrede tekrar atışa gelerek hedefleri vurmaya çalışır. Sporcunun atış sırasında 50 saniye hakkı vardır. 50 saniye içerisinde 5 hedefi vuramazsa hakem kontrolünde oyunun dışına çıkar. Hiçbir sporcu 5 saniyeden daha fazla bekleyemez ve 4.800'ün sonunda bitiş çizgisine ilk kim gelirse o şampiyon olur.

Modern pentatlon, **ülkemizde Türkiye Modern Pentatlon Federasyonu'nun (TMPF) kurulmasıyla birlikte resmîyet kazanmıştır.**

Modern pentatlon sporunun ülkemizdeki gelişiminde Türkiye Modern Pentatlon Federasyonu'nun büyük etkisi olmuştur. Bugün ülkemizde Ankara, Bursa, Malatya, İstanbul, Kocaeli, Konya, Adana, Van, Mersin, Çanakkale gibi şehirlerimiz başta olmak üzere birçok ilimizde modern pentatlon sporu aktif olarak yapılmaktadır. 2016 Rio ve 2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları'nda başarılar elden eden Pentatlon Milli Takımımız dünya sıralamasında 5. sıraya yükselmiştir.

Kaynaklar

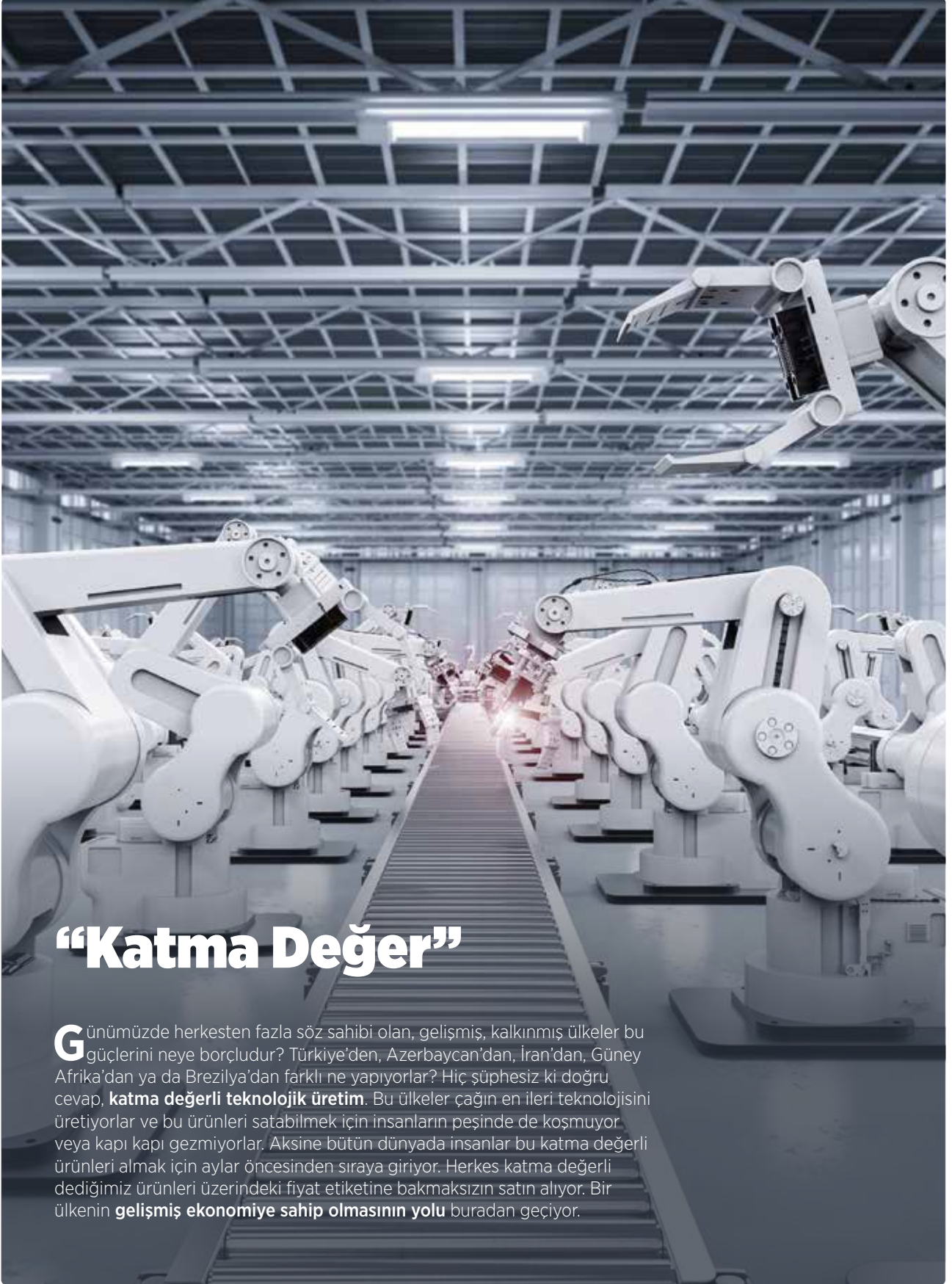
1. <https://tmpf.org.tr>
2. <https://www.trtspor.com.tr>
3. <https://www.aa.com.tr>
4. <https://www.tdk.gov.tr>

Artvin-Kocabey Yaylası

“Katma Değer”

Günümüzde herkesten fazla söz sahibi olan, gelişmiş, kalkınmış ülkeler bu güçlerini neye borçludur? Türkiye’den, Azerbaycan’dan, İran’dan, Güney Afrika’dan ya da Brezilya’dan farklı ne yapıyorlar? Hiç şüphesiz ki doğru cevap, **katma değerli teknolojik üretim**. Bu ülkeler çağın en ileri teknolojisini üretiyorlar ve bu ürünleri satabilmek için insanların peşinde de koşmuyor, veya kapı kapı gezmiyorlar. Aksine bütün dünyada insanlar bu katma değerli ürünleri almak için aylar öncesinden sıraya giriyor. Herkes katma değerli dediğimiz ürünleri üzerindeki fiyat etiketine bakmaksızın satın alıyor. Bir ülkenin **gelişmiş ekonomiye sahip olmasının yolu** buradan geçiyor.

Peki, Nedir Bu Katma Değer?

Katma değer, bir üretim sürecindeki çıktı ile girdi arasındaki farktır. Örneğin; 10 TL değerinde hammadde alınmış, bu hammadde toplam olarak 20 TL ücretle çalıştırılan işçilerle işlenmiş ve 50 TL değerinde bir ürün ortaya konulmuş olsun. Burada girdi 10 TL olarak ölçülür. İşyerinde çalışan işçilere ödenen ücretler girdi olarak değerlendirilmez. Çıktı ise 50 TL'dir. 40 TL'lik fark katma değeri oluşturur. Bu katma değer 20 TL'sini işçiler alır. Geri kalan 20 TL de (*artı değer*) kârdır.

Konuya biraz iktisadi olarak bakacak olursak; bir mala verilen öneme veya kıymete "değer" denir. **Değer**, iktisadın tartışmalı konularından birisi olup, malın sağladığı fayda kadar malın bol veya kıt olması ve malın kalitesiyle ilişkilidir. Klasik iktisatçılar bir mal ve hizmetin değerini harcanan emekte aramış. **Ricardo'nun** mübadele değerini gündeme taşımaya fayda kavramı gündeme gelmiştir. Konu fayda olduğunda tartışma derinleşmiş, özellikle **Jevons, Menger ve Walras** gibi Neo-klasik iktisatçıların değeri "**marjinal fayda**" üzerinden piyasadaki değişim sürecinde aramışlardır. Tartışmalar devam etse de değer, üretim maliyetleri ile söz konusu şeyin sağladığı faydanın bir fonksiyonu olarak görülmektedir.

Değer konusunda büyük yanılgılardan birisi, değerle fiyatın eş görülmesidir. Gerçekte fiyat ve değer farklılaşabilmekte, fiyat dışsal faktörlerin etkisiyle gerçek değer altıda veya üstünde oluşabilmektedir. **Katma değer ise bir ürünün satış fiyatından, o ürünü ortaya çıkarmak için başkalarından satın alınan şeylerin düşülmesinden sonra ortaya çıkan bakiyedir.** Bu miktar içerisinde kâr, kira, ücretler ve faiz bulunur. Yani katma değer, çıktı ile girdi arasındaki farka işaret eder.

Milli hâsıla ise bir memleketteki bütün ekonomi birimlerinin mal ve hizmet üretiminde yarattıkları katma değerler toplamıdır. Katma değer ile milli hâsıla arasında doğrudan ilişki bulunmakta, yüksek katma değer yüksek hâsıla anlamına gelmektedir. İşletmelerde amaç dâhilinde tekrarlı işlemlere "**faaliyet**" denir. Faaliyetleri katma değer yaratan veya yaratmayan olarak sınıflamak mümkündür. Katma değerli faaliyetler sunulan malın değerini artırır. **Basit bir ifade ile eğer bir faaliyet ürüne değer katıyorsa katma değerlidir** ve daha da ötesi faaliyet mukayese açısından diğerlerine oranla fazla katma değer yaratıyorsa bu faaliyet daha yüksek katma

değerlidir. İşte yüksek katma değerli ürün, içeriğinde mukayese edilen ürüne karşı yüksek katma değerli faaliyetleri barındıran, müşteriye daha fazla fayda sağlayan dolayısıyla milli hasılayı daha fazla artıran üründür.

Daha sade bir dile anlatmak gerekirse, **katma değer deyince aklımıza girdi ve çıktı arasındaki fark gelmelidir.** Yani bir ürün üretilmesi için harcanan para ile o ürünün satıldığında elde edilen para ne kadar fazlaysa bu ürün o kadar katma değerli diyoruz. Ama bu olaya sadece para açısından bakmak eksiklik olur. Katma değerli üretimin sağladığı getiri paradan çok daha fazlasıdır.

Katma değerli ürünler yükte hafif, pahada ağır özellik gösterirler. Şuan Türkiye'nin ihrac ettiği malların bir kilosu 1,5 \$ etmekte. Bu veri **Almanya** için 4 \$, **Japonya** için 3,5 \$ ve **Güney Kore** için 3 \$ seviyesinde. Artık ülkeler ihracatını değil, ihrac ettiği malların birim kilogram başına düşen getirisini arttırmaya çalışmaktadırlar. Eğer güçlü ekonomiler arasına girmek istiyorsak, ülke yapmamız gereken ihracatın kilogram fiyatını arttırmaktır. Bunun yolu da katma değerli ürünleri üretmekten geçmektedir. Buna örnek olarak pek çok ürünü sayabiliriz. Bir harici hard disk aldığımızda ortalama 300 lira verdiğimizde varsayalım. Küçük bir kutudan bahsediyoruz. Bir de 300 lirayla patates aldığımızı düşünelim. 300 liralık teknolojik bir ürün ile patatesi ağırlık olarak karşılaştırdığımızda katma değer ne olduğu ve ne kadar önemli olduğu biraz daha anlaşılabilir umarım.

Katma değer sadece sanayide var olan bir olgu olarak düşünülmemelidir. Tarımda, hayvancılıkta, sporda, inşaatta, tekstilde yani ekonominin hemen her alanında katma değerli üretim yer edinmiştir. Dünyanın ikinci tarım ihracatçısı, Konya büyüklüğünde toprağa sahip olan **Hollanda** başarısını katma değerli ürünler üretmeye borçludur.

Yüksek katma değer yüksek teknolojiden geçmektedir. Teknolojik açıdan geri kalmış bir ülkenin katma değerli ürünler üretip satması hayalden öteye gidemez. İleri teknoloji ise ülke için **AR-GE** çalışmaları sonucu elde edilebilecek bir şeydir. AR-GE faaliyetlerine yeteri miktarda kaynak ayrılmaz ve bu konu önemsenmezse teknolojik gelişim sağlanamayacaktır. Asya'da Çin, Japonya ve Güney Kore AR-GE faaliyetlerinde başı çekmektedir. Çin 2020 yılında AR-GE'ye 372 milyar dolar kaynak

ayırmıştır. Türkiye ise AR-GE harcamasını 54 milyar 957 TL olarak gerçekleştirmiştir. Bu oran dünya ülkeleri arasında oldukça geride kaldığımız anlamına geliyor.

Katma değerli ürün üretimi yolunda bir diğer önemli konu da markalaşmak ya da daha doğru deyişle marka değeri yaratmak. Dünya'da insanların markalara olan bakışı, onları sevmesi, benimsemesi ekonomi ve işletme bilimini bambaşka bir yere götürdü. Artık işletmelerin en nihai amacı kârını maksimize etmek değil, marka değerini maksimize etmek oldu. **Marka**, üretilen ürünlerin satılmasına büyük katkı sağlıyor. Ama asıl katkısı ürünlerin yüksek fiyattan satılmasına

kazandırdığı faydadır. Bir kot pantolonun muhtelif bir yerine bir marka simgesi yerleştirilmesi, o kot pantolonun değerini yüzlerce lira yukarı çeker.

Dünyada söz sahibi olabilmek güçlü bir ülke olmaktan, güçlü bir ülke olmak da ekonomik gelişmişlikten geçmektedir.

Ekonominin gelişmesi ve sağlam bir yapıya kavuşması üretimle, daha da önemlisi katma değerli üretimle mümkündür. Ülke olarak henüz bu konularda çok yeterli bir durumda değiliz. Ama Türkiye'nin yapacağı ekonomik hamleler ve uygulayacağı çağdaş, bilimsel yöntem ve yeniliklerle katma değerli ürünleri üretme yoluna er ya da geç gireceğine inancımız tamdır.

Kaynaklar

1. <https://www.aa.com.tr>
2. <https://www.tuik.gov.tr>
3. www.dergipark.org.tr (Doç. Dr. Serkan Güneş Doç. Dr. Abdullah Togay, Çiğdem Güneş Std 2015 Aralık-Sayfa 97-112)

Bilim İnsanları Güneş Sistemi Dışında İnsan Yaşamına Uygun Gezegenler Keşfetti

Bilim insanları, güneş sisteminin dışında insan yaşamının mümkün olduğu birden fazla gezegen keşfettiklerini duyurdu. Yeni keşif, Dünya dışında yaşam arayışı için dönüm noktası olabilir.

İngiltere'deki Cambridge Üniversitesi'nden araştırmacıların "Hycean" adını verdikleri gezegenler, okyanuslarla çevrili ve hidrojen zengini bir atmosfere sahip. Gezegenlerden bazılarının bir yanı devamlı olarak karanlık, diğer yanı da aydınlık. Yıldızlara yakın oldukları için insan yaşamının yalnızca karanlık tarafta mümkün olacağı düşünülüyor.

'Mini-neptün'

Bilim insanları uzun süredir yaşama uygun Dünya gibi başka gezegenlerin izini sürüyordu. Çoğunlukla da Dünya ile boyutları, kütlesi, sıcaklığı ve atmosfer bileşimi aynı olan gezegenleri bulmaya çalıştılar. Cambridge Üniversitesi astronomi uzmanları ise yaptıkları son çalışmalar sonucu yarıçapı Dünya'dan iki kat fazla, kütlesi de sekiz kat fazla olan ve "mini-Neptün" olarak nitelendikleri gezegen formunda da yaşamın mümkün olabileceğini keşfettiler.

İngiltere'de yayımlanan Guardian gazetesinin haberine göre uzmanlar, önümüzdeki iki ya da üç yıl içinde yaşanabilir gezegenlerin türlerini yeniden düşünmemiz sonucu güneş sistemimiz ötesinde yaşam belirtilerini tespit edebileceğimize inanıyor.

'Su dünyaları'

Hycean ismi verilen yaşanabilir gezegenler grubu, sıcak, okyanusla kaplı ve hidrojen zengini de bir atmosfere sahip. Dünya benzeri gezegenlere oranla bu tip gezegenler sayıca daha fazla ve gözlemlenmeleri de daha kolay.

K2-18b olarak bilinen ve mini-Neptün adı verilen gezegen, bunlardan sadece bir tanesi. Guardian'a konuşan araştırmacının yürütücülerinden Cambridge Üniversitesi'nden Dr. Nikku Madhusudhan, Hycean gezegenlerini "hidrojen zengini atmosfere sahip su dünyaları" olarak tanımlıyor. Madhusudhan, bu tür gezegenleri bulmaya odaklanmanın Dünya'nın ötesinde yaşam arayışını da hızlandırabileceğini söylüyor.

Madhusudhan ayrıca, NASA'nın kasım ayında uzaya fırlatması beklenen James Webb Uzay Teleskobu'nun da desteğiyle önümüzdeki iki ya da üç yılda ilk biyolojik göstergeleri keşfedebileceklerini belirtiyor. Dünya benzeri küçük gezegenlerin atmosfer özelliklerinin güneş benzeri yıldızlara yakın olmaları nedeniyle yaşam belirtileri keşfetmeyi zorlaştırdığına dikkat çekiyor.

Ortalama atmosfer sıcaklığı 200 santigrat dereceye ulaşan bu gezegenlerin yarıçapları Dünya'dan iki kat daha büyük ve kütleleri de 10 kat daha fazla.

Büyük gezegenler Dünya boyutlarındaki diğerlerine oranla daha kolay bulunabiliyor.

- İnsanlığın galaktik medeniyet kurma rüyası: Geleceğin ve bugünün öncelikleri birbiriyle çelişiyor mu?
- NASA Venüs'e iki uzay aracı gönderecek, gezegenin yüzeyi ve atmosferi incelenecek

- Mars'ın yüzeyinden kaybolan suyun kabuğunda sıkıştığı düşünülüyor
- NASA Mars'a uzay aracı gönderdi: Perseverance yaşam izini nasıl arayacak?

Astrophysical Journal dergisinde yayımlanan makalelerinde Cambridge Üniversitesi araştırma ekibi, bu gezegenlerin kütlesinin yüzde 90'ının su olduğunu belirtti. Ancak, ekibin "karanlık hycean" adını verdikleri ve sürekli karanlık olan taraf dışında yaşam mümkün olmayabilir. Bunun nedeni, gezegenlerin kendi yıldızlarına çok yakın olması ve aydınlık olan tarafın da yaşamın mümkün olmayacağı kadar fazla sıcak olması. Yani eğer burada bir yaşam kurmak isteseydik, gezegenlerin su katmanını ile kaplı olması nedeniyle "suda yaşam" şekline uyum sağlamamız gerekirdi. Madhusudhan, az miktarda da olsa mikrobiyal yaşamın buralarda mümkün olduğunu, zaten Dünya'daki yaşamın da aynı şekilde başladığını da vurguluyor.

Karagöz ve Hacivat, taklide ve karşılıklı konuşmaya dayanan, iki boyutlu tasvirlerle bir perdede oynatılan **gölge oyunudur**. Geleneksel kültürümüzün ortaoyunu ve meddah ile birlikte en önemli köşe taşlarından biri olan gölge oyunumuz oyunu; günümüzden yüz yıllarca önce ortaya çıkmış, **insanları eğlendirirken düşündürmüş, zaman zaman toplumsal bilinç oluşmasında öncü bir rol oynamıştır**.

Geçmişten Günümüze Hacivat ve Karagöz Oyunu

Karagöz ve Hacivat oyununun eskiden beri saraylarda, konaklarda, kahvehanelerde, bahçelerde ve özel ortamlarda oynatıldığı bilinmektedir. Günümüzde ise tiyatro salonlarında, okullarda, festival ve şenliklerde, medya organlarında ve açık alanlarda da oynatılmaya devam etmektedir.

Gölge oyunlarının ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı hakkında kesin bilgi olmamakla birlikte, Asya (*Java, Endonezya, Çin*) kökenli

olduğu bilinmektedir. Gölge oyununun Türk kültüründe ne zaman ortaya çıktığı, Karagöz ve Hacivat olarak ne zaman biçimlendiği ise bir muamma olma özelliğini korumaktadır. Her ne kadar bu konuyla ilgili bir takım tezler ortaya atılmışsa da bunların hiçbiri kesin değildir. Zaten bu tezlerin bir bölümü söylenti olmaktan öteye gidememiştir. En çok bilineni ise Karagöz ile Hacivat'ın **Bursa Ulucami'de** inşaat işçisi olarak çalıştıkları ve şakalaşmaları yüzünden inşaatın yavaş ilerlemesi nedeni ile Padişah **Sultan Orhan'ın** ikisini idam ettirmeleri üzerine olan söylentidir. Ancak Bursa Ulu Cami, Sultan Orhan döneminde değil, **Yıldırım Bayezid** zamanında yapılmıştır ve dolayısıyla da bu söylentinin gerçeklikle ilgisi olmadığı ileri sürülür.

Karagöz gösterileri, toplumun her kesiminde takdir toplamış, beğeniyle izlenmiştir. Bu durum 19. yüzyılın ortalarına kadar sürmüştür. Osmanlı İmparator-

luğu'nun zayıfladığı gerileme döneminde Karagöz sanatçıları'nın yöneticilerle ilgili eleştirilerinin artması, yöneticileri rahatsız etmiş, siyasal taşlamalara yasak getirilmiştir. Hem siyasal yasaklamalar hem de Batı tiyatrosunun 19. yüzyılda Türkiye'ye girmesi, sosyal ve ekonomik değişiklikler, Karagöz gösterilerine ilgiyi azaltmıştır. 19. yüzyılın sonu 20. yüzyılın başı savaşlarla geçen bir dönem olduğundan Karagöz sanatçıları gösteri yapma olanağı bulamamış, birçoğu sanatı bırakmıştır. Cumhuriyet döneminde, 1932 yılında halkevlerinin açılmasıyla Karagöz sanatçıları, sanatlarını yeniden icra etme olanağını bulmuşlardır. 1952 yılında halkevlerinin kapatılmasıyla Karagöz sanatçıları, tekrar sıkıntılı bir döneme girmişlerdir. Daha sonraki Karagöz çalışmaları, meraklıları tarafından bireysel çabalarla sürdürülmüştür. 1970 yılından sonra kurulan Kültür Bakanlığı'nın destekleme çalışmaları, bu sanatın canlandırılması ve yaşatılmasında etkili olmuştur.

Karagöz İle Hacivat Nasıl Bir Oyundur?

Karagöz'ün kukladan farkı iki boyutlu suretler ve bunların gölgeleriyle oynanmasıdır. Suretler renklidir. Karagöz oynatıcısına **hayali, hayalbaz** denir. Yardımcıları; **çırak, yordak, dayrezen ve sandikkardır**. Artık günümüzde Karagöz sanatçısına yardım edenlerin tamamına **yordak** denilmektedir.

Karagöz sahneye hep sağdan, Hacivat ve diğer tipler ise hep soldan gelir. Sahneye "**Küşteri Meydanı**" denir ve burası genellikle bir İstanbul mahalle meydanıdır. Oyunda konuşmaların değişmesi baş hareketleriyle yapılır ve oyun boyunca müzik her tipteninin sahneye gelişinde etkili bir şekilde kullanılır.

Göstermelik, oyuna başlamadan önce perdeye iştirilen ve oynatılacak oyunun konusuyla az çok ilgisi olan deriden tasvir, resimdir. Bunlar; **ev, çeşme, dükkân, hamam, çiçek, ağaç** gibi resim-

lerdir. **Nareke** ise ney kamışından yapılan **üflemlerli bir çalgı aletidir**. Sahne açılır, göstermelik ve narekeden sonra Hacivat gelir bir **gazel** okur, Karagöze sataşır, perdenin sağ üstünden Karagöz Hacivat'ın üstüne atlar, kavga ederler ve Hacivat kaçar. Sonra gelir, konuşmaya başlarlar. Konuşma bitince Karagöz çeşitli tiplerle konuşup güldürür, özel bir tip gelir, onunla kavga eder. Bitişte Karagöz ve Hacivat yine ağız dalaşı yaparlar ve kavga ederlerken oyun biter.

“

Karagöz ile Hacivat'ın Bursa Ulucami'de inşaat işçisi olarak çalıştıkları ve sakalaşmaları yüzünden inşaatın yavaş ilerlemesi nedeni ile Padişah Sultan Orhan'ın ikisini idam ettirmeleri üzerine olan söylentidir.

”

Karagöz her şeye burnunu sokan; kaba, aşırı meraklı, okuma yazması kıt, cahil, cahillikten veya işine gelmediğinden her şeyi ters anlayan, yanlış yorumlayan, işsiz, mesleksiz, karısıyla sürekli kavga eden bir tiptir.

Hacivat ise; hali vakti yerinde, herkesle hoş geçinen, alıştığı gibi konuşan, akıl hocasıdır. Karagözle sürekli kavga ederler. Arapça ve Farsça konuşmalarını Karagöz hep ters anlar.

Tipler şive taklitlerinde; **Kastamonulu, Kayserili, Bolulu, Laz, Kürt, Arnavut, Arap, Acem, Rumelili, Ermeni, Rum, Yahudi, Frenk'tir. Hasta tipler; Tiryaki, Beberuhi, Kekeme, Sarhoş, Deli, Denyo'dur. Çelebi, Zenne, Köçek** tipleri dışındaki özel tipler; büyücü, cadı, canavardır.

Konular genellikle **Karagöz'ün zügürtlüğü, işsizliği**, Hacivat'ın ona iş bulmasına rağmen beceriksizliği, alışılmısın dışına çıkışı; Karagöz'ün yasak veya tehlikeli bir yere girişi, başına türlü işlerin

gelmesi, tiplerle çatışması, bir maceraya karışması, halk edebiyatı konuları arasına karışmasıdır. **Ferhat ile Şirin, Leyla ile Mecnun** gibi aşk hikâyelerini kendi tekniğine uydurur. Mesela; Hacivat Karagöz'e Ferhat ile Şirin'in macerasını anlatır: "*Ferhat Şirin'in kasrını boyayan nakkaştır, Şirin'e âşıktır, Şirin'in anası Ferhat'tan Elma Dağı'nı delip kasma su getirmesini istemiştir. Ferhat o şartla Şirin'i elde edebilecektir.*" Daha bu hikâye anlatılırken Karagöz'ün akli durur, bir insanın aşk uğruna dağı delmeye kalkışmasını havsalası almaz, garip yorumlar yapar. Sahnede oyunun gerektirdiği dekorları da kendine

"

Sahne açılır, göstermelik ve narekeden sonra Hacivat gelir bir gazel okur, Karagöze sataşır, perdenin sağ üstünden Karagöz Hacivat'ın üstüne atlar, kavga ederler ve Hacivat kaçar. Sonra gelir, konuşmaya başlarlar.

"

göre olmayacak şeylere benzetir, **oyun romantik bir konuyu komik düzeye indirir.**

Kalıplaşmış Sözcükler: Hacivat'ın girişte '*yar bana bir eğlence*' demesi. Muhaverede Hacivat ile Karagöz arasındaki hazır ikili konuşma. Karagöz'ün tekerleme cevapları. Hacivat'ın bitişte "*Yıktın perdeyi eyledin viran/varayım sahibine haber vereyim heman*" demesi. Karagöz'ün "*her ne kadar sürç-i lisan ettikse affola*" diye bitirmesi.

Karagöz Oyununun Bölümleri

- 1. Mukaddime (Başlangıç):** Hacivat'ın semai söyleyerek perdeye geldiği, perde gazeli okuduktan sonra Karagöz'ü çağırıldığı ve Karagöz'le Hacivat'ın kavga ettikleri bölümdür. Bu bölümde Hacivat'ın söylediği perde gazelinde, oyunun bir öğrenme aracı ve gerçeklerin göstergesi olduğu belirtilerek felsefi, tasavvufi anlamı vurgulanır.
- 2. Muhavere (Söyleşi):** Bu bölümde, Karagöz ve Hacivat'ın kişilik özellikleri ve karşıtlıkları vurgulanır. Oyunun başkışileri olan Karagöz ve Hacivat arasında geçen salt söze dayanan olaylar dizisinden sıyrılmış, somutlaştırılmış ikili konuşmalar yer alır. Muhavere, tekerleme biçiminde de olabilir. Muhavereler, oyunla ilgili olabildiği gibi ilgisiz de olabilir.
- 3. Fasil (Oyun):** Asıl hikâyenin anlatıldığı, diğer tiplerin perdeye geldiği bölümdür. Oyun, bu bölümdeki konuya göre isim alır. Fasilin sonunda oyuncular perdeden ayrılır, Hacivat ve Karagöz kalır.
- 4. Bitiş (Final):** Oyunun sonunun haber verildiği, Karagöz ile Hacivat'ın oyundaki yanlış anlamalardan dolayı seyirciden özür dilediği, bir sonraki oyunun duyurusunun yapıldığı bölümdür.

Karagöz Oyununun Tekniği

Karagöz, eskiden oyun oynanacak mekânda iki nokta arasına iplerle gerilerek kurulan "*Kari Kadim Perde*" ile oynatılırken, günümüzde bir çerçeveye gerili perde ile oynatılmaktadır. Karagöz'ün oynatıldığı beyaz perdeye "**ayna**" denilmekte, bunun ölçüsü önceleri 2x2,5 m iken sonraları 110x80 cm ebadında yapılmaya başlamıştır. İç tarafta perdenin alt çizgisine paralel kurulmuş rafa "**Peş Tahtası**" (*destgah*) denir. Oyunda bunun üzerinde **zil, tef, kamış, nareke, hayal ağacı** (*birden fazla tasviri tutmaya yarayan Y biçimindeki çatal değnek*) perdeyi aydınlatacak **kandil veya ampul** vardır. Oyunda kullanılan tasvirler genellikle 32-40 cm büyüklüğünde olur. Tasvirler, 50 cm boyunda, 1 cm çapında gürgen ağacından yapılmış değneklerle oynatılır. Karagöz'de kullanılan perdede de değişiklikler olmuştur.

Tasvirler: Karagöz'de yer alan tipler "*tasvirler*" yoluyla canlandırılır. Tasvir, **deriden yapılan iki boyutlu Karagöz kuklalarına verilen isimdir.** Şeffaflaştırılmış deve, düve, manda, at, eşek ve keçi derisinden yapıлып, doğal boya ile renklendirilmektedir. Tasvir yapımı geleneksel el sanatlarımız içerisinde yer alıp, Karagöz sanatının sürdürülmesine katkı sağlayan oynatım malzemesidir.

Karagöz ve Hacivat oyunu, bizim kültürel bir değerimizdir. Özellikle anne ve babaların evlerinde çocukları ile birlikte Karagöz oynatmalarının onların eğitimine ve sosyalleşmesine katkı sağlayacağı aşikârdır. "*Karagöz'üm sütünü içtin mi, yok içmedim, ama sütünü içersen daha akıllı olursun, daha çabuk büyürsün Karagöz*" gibi... Temennim, elimizden geldiğince geleneksel **Türk tiyatromuz olan Hacivat ve Karagöz oyununun yaşatılması ve teşvik edilmesidir.**

Kaynaklar

1. <https://aregem.ktb.gov.tr>
2. <https://www.karagoz.net>
3. Geleneksel Türk Tiyatrosu, Prof. Dr. Metin And, Sayfa 285, Bilgi yayınevi, 1969

HACI BAYRÂM-I VELÎ

Hacı Bayram-ı Velî, 14. ve 15. yüzyıllarda Anadolu'nun merkezinde yer alan Ankara'da yaşamıştır. Dinî, tasavvufî duyuş ve düşünüşün önemli bir temsilcisi olan Hacı Bayram-ı Velî, XV. yüzyılda Anadolu'da siyasi, sosyal ve dinî çalkantıların yaşandığı bir dönemde hakikatleri söyleyen, insanları; iyiye, güzele ve doğru olana çekip edebe, ahlaka ve sevgiye yönlendiren büyük bir mutasavvıf, hikmet ehli, önemli bir şahsiyettir. Eserlerini Türkçe olarak yazarak Türkçe kullanımını Anadolu'da önemli şekilde etkileyen bir Türkmen mutasavvıftır.

Soyu, Doğumu ve Ailesi

Hacı Bayram-ı Velî'nin soyu Oğuz Türklerinin Koyuncu obasına dayanmaktadır. Hacı Bayram-ı Velî XIV. yüzyılın ilk yarısında dünyaya gelmiştir. Bu tarih Orhan Gazi'nin hüküm sürdüğü döneme tekabül etmektedir. Asıl adı Numan olan Hacı Bayrâm-ı Velî'nin doğum yeri ise Ankara'nın Çubuk Çayı üzerindeki Solfasıl köyüdür. Bu köyün isminin zaman içerisinde değişikliklere uğradığı ve "Zû'l-fazl, Zû Fazl" isminin bozularak "Sonfasıl, Solfasıl, Solfasol" şeklini aldığı söylenmektedir. Ancak Osmanlı zamanındaki eserlerde Sonfasıl isminin daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Hacı Bayram-ı Velî'nin dünyaya geldiği ev, bu köyde restore edilmiş bir biçimde varlığını sürdürmektedir.

Hacı Bayram-ı Velî'nin babası Koyunluca Ahmet diye tanınmaktadır. Babasının meslek olarak çiftçilikle uğraştığı belirtilmektedir. Koyunluca olan lakabının da bu mesleğe delalet ettiği sanılmaktadır. Hacı Bayrâm-ı Velî'nin annesi ile ilgili olarak kabristanının bilinmesinden başka bir bilgi bulunmamaktadır. Köyün yakınlarında bulunan annesinin mezar taşında "Hacı Bayram-ı Velî'nin Annesi" ibaresi yer almaktadır. Dedesinin ismi ise Mahmut'tur. Dedesinden daha önceki nesil bilinmemektedir. Hacı Bayram-ı Velî toplamda üç kardeşdir. En büyükleri Hacı Bayramı Velî, ortancası Safiyüddin, en küçükleri ise Murat (Abdal Murat)'tır. Kardeşi Safiyüddin zahit bir kimsedir, diğer

kardeşi Murat ise "Abdal" lakabından da anlaşılacağı üzere büdeladandır. Aynı zamanda babaları Koyunluca Ahmet'in de Şeyh Ali diye bir zatla tasavvufî manada gönül bağı olan bir kimse olduğu belirtilmektedir. Anlaşılan o ki, Hacı Bayram-ı Velî tasavvufî bir çevrede büyümüştür. Hacı Bayram-ı Velî'nin beşi erkek, üçü kız olmak üzere toplamda sekiz çocuğu vardır. Erkek çocuklarının isimleri; Şeyh Ahmet Baba, Ethem Baba, Baba Sultan, İbrahim ve Ali'dir. Kızlarından ise sadece Hayrunnisa'nın ismi bilinmekte olup, diğer ikisinin ismi bilinmemektedir. Kızı Hayrunnisa, müridi ve halifesi olan Eşrefoğlu Rumi ile evlenmiştir.

Eğitimi

Hacı Bayram-ı Velî, ilim tahsiline genç yaşta başlamıştır. Tahsilini Ankara ve Bursa'da tamamlamıştır. Kesin olmayan rivayetlere göre, ilk hocasının Şeyh İzzettin olduğundan bahsedilmektedir. Dönemin medreselerinde okutulan müspet ve dini ilimleri okumuş, her alanda kendini geliştirmiş ayrıca felsefeden de anlayan bir sūfî olduğu bilgisi kaynaklarda yer almaktadır. Onun bu ilmî birikimi, ileriki hayatında gerek kuracağı Bayramiyye tarikatının

gelişiminde gerek yönetim merkezinin saygısını kazanmasında önemli bir etkendir.

Müdürlüğü

Hacı Bayram-ı Velî'nin tasavvufa girmeden önce medrese müdürlüğü yaptığı kaydedilmektedir. Müdürlüğe ilk olarak Ankara'da, Melike Hatun adında bir hayırseverin yaptırdığı Kara Medrese olarak anılan medresede başlamıştır. 1392 yılına kadar bu medresede görev yaptıktan sonra Bursa'da Çelebi Mehmet Efendi Medresesi'nde de müdürlük yapmıştır. Hacı Bayram-ı Velî'nin müdürlüğü otuz, otuz beşli yaşlarda başladığı sanılmakta ve otuz yıla yakın müdürlük yaptığı belirtilmektedir. Hacı Bayram-ı Velî tasavvufî hayata atılmadan önce sadece müdürlük yapmıştır. Onun müdürlüğü, Eşrefoğlu Rûmî ve Akşemseddin gibi medresede yetişmiş kimseleri kendi etrafında bir araya getirmesine de vesile olmuştur.

Hacı Bayram-ı Velî'nin Unvanları

Hacı: Hacı Bayram-ı Velî, hocası Şeyh Hamidüddin Aksarayî ile beraber hacca gitmesinden ötürü "hacı" unvanını aldığı kaynaklarda bildirilmektedir.

Bayram: Kaynakların verdiği bilgiye göre, Hacı Bayrâm-ı Velî'nin asıl adı Numan olup, "Bayram" adını hocası Şeyh Hamîdüddin Aksarâyî ile karşılaşmasının ardından almıştır. Hocası Aksarâyî ile karşılaşmasının Kurban Bayramı'na denk gelmesi üzerine hocası ona, "İki bayramı bir arada yaptık sevinelim, senin adın bundan böyle Bayram olarak anılsın." demiş ve bunun üzerine Hacı Bayram olarak anılmaya başlamıştır. Hocasının verdiği "Bayram" ismiyle meşhur olmuş, Numan ismi ise unutulmuştur. Hacı Bayram-ı Velî'nin bayram günü doğması sebebiyle ona "Bayram" isminin verildiği bazı kaynaklarda rivayet edilmektedir.

Velî: Hacı Bayram-ı Velî, takvası ve üstün ahlâkî özelliklerinden dolayı dost, Allah'a itaat eden gibi anlamlara gelen "Velî" unvan/lakabıyla anılmaya başlamıştır.

Kapıcıbaşı: Hacı Bayram-ı Velî'nin Yıldırım Bayezid'in kapıcıbaşı olduğu ifade edilmektedir. Sarı Abdullah Efendi'nin "Semerat" isimli eserinde, "Hatta Yıldırım Bayezid'in kapıcıbaşı olmuş idi, diye rivayet ederler." ifadesi bu duruma kaynak gösterilmektedir. Osmanlı'da kapıcıbaşı, resmi bir görevdir. Gizli fermanları eyaletlere taşıma, padişahın câmi çıkışı yanında bulunma gibi görevleri vardır. Hacı Bayram-ı Velî'nin bir zamanlar bu görevi yerine getirmesinden dolayı böyle bir unvanı aldığı düşünülmektedir.

Âhî Sultan: Hacı Bayrâm-ı Velî'nin çocukluk ve gençlik dönemlerinde Ankara'da Âhilik teşkilatı önemli bir etkiye sahipti. Onun günlük yaşamı ve uygulamaları, âhilik ile paralellik göstermektedir. Bundan ötürü de kendisinin "Âhî Sultan" diye anıldığı belirtilmektedir. Şeyh Mehmet Şafi'nin kasidesinde "Şeyh Hamid'ü Âhî Sultan Hacı Bayram-ı Velî" ifadesi Âhî Sultan diye anıldığını göstermektedir.

Molla: Molla kelimesi eski metinlerde "monla" diye geçmektedir. Hacı Bayram-ı Velî'ye hocası Şeyh Hamîdüddin'in "Monla Hacı sakın mağrur olma ha" şeklinde hitabı ve onun

müdürlüğü, ilmî anlamda yetkinliği nedeniyle molla diye anılmasına vesile olmuştur.

Paşa: Osmanlı Devleti'nin kuruluş zamanlarında, ailenin yaşça en büyük erkek çocuğuna "Paşa" unvanının verilmesi gibi bir gelenek söz konusudur. Hacı Bayram-ı Velî'nin de ailenin yaşça en büyük erkek çocuğu

olmasından dolayı kendisine "Paşa" unvanı verilmiş olabileceği ifade edilmektedir. Paşa, kılıç sahiplerine has, resmî yüksek bir görev olup, bazı önemli sivil görevlilere de bu unvan verilmekteydi. Hacı Bayram-ı Velî'nin de dönemin önemli medreselerinde müderrislik yapmasından ötürü bu unvanı aldığı düşünülmektedir. Aynı zamanda hem yetiştirdiği

müritlerden hem de hocası Şeyh Hamidüddin'in oğlu olan Yusuf Hakiki divanında ve risalelerinde Hacı Bayram-ı Velî'den "Şeyh Hacı Paşa" diye bahsedilmektedir. Akşemseddin'in de hocası olan Hacı Bayram-ı Velî'yi "Şeyh Hacı Paşa" diye anmaktadır. Hacı Bayram-ı Velî'nin Hacı Paşa unvanı neredeyse Hacı Bayram unvanı kadar kullanılmıştır.

Şeyhu'r-Rum

Fatih'in sadrazamlarından Mahmut Paşa'nın oluşturduğu vakıflara ait kayıtlardan olan Kanuni zamanında derlenen bir tahrir defteri ve II. Selim'in sultanlık döneminde bir vakıf defteri, Hacı Bayram-ı Velî'den "Şeyhu'r-Rum Hacı Bayram el-merhum" diye söz etmiştir. Bu tanımlama velilerden sadece Hacı Bayram'a atfedilmiştir.

Tasavvufa Girişi

Hacı Bayram-ı Velî'nin tasavvufa girişi, Hüseyin Vassaf Efendi'ye göre Bursa'da; Bursalı Mehmet Tahir ve Taşköprüzade'ye göre ise Kayseri'de gerçekleşmiştir. Mecidî'nin Şakâik tercümesinde naklettiğine göre Şeyh Hamidüddin Aksarayî, halifesi Şeyh Şücâeddin Karamanî'ye "Ankara'da Hacı Bayram adlı bir müderris vardır, onu buraya dâvet et" diyerek kendisinden Ankara'ya gitmesini istemiştir. Hacı Bayram-ı Velî, o sırada Ankara'da Melike Hatun'un yaptırdığı Kara Medrese'de müderrislik yapmaktadır. Ankara'ya gelen Şeyh Şücâeddin, Hacı Bayram-ı Velî ile medresede görüşerek Şeyh Hamidüddin'in davetini kendisine iletmıştır. Hacı Bayram-ı Velî de, "Dâvete icabet lazımdır." diyerek Şeyh Hamidüddin'in halifesi Şeyh Sücâeddinle Kayseri'ye gitmiştir. Şeyh Hamidüddin Aksarayî Hacı Bayram-ı Velî'ye zahir ulemasının ve batın erbabının ulularının mertebelerini göstermiştir. Ardından bunlardan hangisini tercih edeceği sorusunu kendisine yöneltmiştir. Hacı Bayram-ı Velî tercihini batın erbabından yana kullanmıştır. Böylelikle Hacı Bayram-ı Velî Ankara'daki müderrisliğinden ayrılarak tasavvufa yönelmiştir.

Öncesinde de zikrettiğimiz gibi Hacı Bayram-ı Velî'nin adı Numan iken Şeyh Hamidüddin ile gerçekleşen bu konuşması sonrasında "Bayram" olarak kalmıştır. Hacı Bayram-ı Velî'nin 1392 yılına kadar Kara Medrese'de müderrislik yaptığı, tasavvufa geçişinin de 1393 ve 1394 yılları civarında olduğu ifade edilmektedir. Buradan anlaşıldığı üzere Hacı Bayram-ı Velî'nin tasavvufa girişi Şeyh Hamidüddin'in onu araması, bulması ve tarikatına davet etmesiyle gerçekleşmiştir.

Bursa'daki Faaliyetleri

Türkleşen Anadolu'da etkin bir rol oynamak isteyen Şeyh Hamidüddin, misyonuna uygun bir konumda olan Kayseri'den Bursa şehrine göç etmiştir. Beraberinde Hacı Bayram-ı Velî de Bursa'ya gelmiş ve yerleşmiştir. Bursa'ya hocasıyla beraber hicret eden Hacı Bayram-ı Velî burada eskiden yaptığı müderrislik mesleğini devam ettirmiştir. Bursa'da müderrislik yaptığı yer Çelebi Sultan Mehmet Medresesi'dir. Şeyh Hamidüddin de Bursa'da şöhretten uzak durmak için kendini gizleyerek fırıncılıkla uğraşmıştır. Buradan hareketle Şeyh Hamidüddin halk arasında "Somuncu Baba", "Ekmeççi Koca" diye anılmıştır. Hacı Bayram-ı Velî'nin, hocası Şeyh Hamidüddin ile yakınlığı Bursa'da da devam etmiştir. Arıca Emir Sultan da Hacı Bayram-ı Velî ve Şeyh Hamidüddin ile yakın ilişki içerisindeydi hatta Hacı Bayram-ı Velî, vasiyeti üzerine cenazesini yıkamış ve cenaze namazını kıldırılmıştır.

Hacca Gidişi

Yıldırım Bayezid'in Niğbolu zaferi sonrası Bursa'da bir Ulu Câmi yapma emri üzerine yapılan

câmi 1400 yılında tamamlanmıştır. Cuma günü yapılan açılışta Cuma namazını kıldırma görevi Emir Sultan'a verilmiştir. Emir Sultan'da bu görevi Ebu Hamidüddin'e layık görür. Şöhretten kaçan ve veliliğini gizleyen Şeyh Hamidüddin gönülsüz olarak görevi kabul eder. Okuduğu hutbede Fatıha suresine verdiği çeşitli anlamlar orada bulunan cemaati

hayretler içerisinde bırakır. Ardından Şeyh Hamidüddin'in şöhreti artar ve çevresinde her tabakadan insanlar belirir. Bundan rahatsızlık duyan Ebu Hamidüddin Bursa'yı terk eder. Ayrıldığı sırada beraberinde Hacı Bayram-ı Velî'de vardır. Hacı Bayram-ı Velî'nin hocasıyla birlikte Bursa'yı terk ettiği tarihin 1400 olduğu düşünülmektedir. Hacı Bayram-ı Velî daha sonra şeyhiyle birlikte önce Şam'a, oradan Hicaz'a geçerek hac görevini yerine getirmiştir. Bu yolculuk üç yıl sürmüştür. Kendileri o yıllarda gerçekleşen Ankara Savaşı sırasında Anadolu'da bulunmadıkları için bu savaştan etkilenmemişler ve adeta esir hayatı yaşamaktan kurtulmuşlardır. Çünkü Timur fethettiği topraklardaki âlimleri Semerkant'a sürgüne göndermiştir.

Aksaray'a Yerleşmesi

1403 senesinde Hacı Bayram-ı Velî ve Şeyh Ebu Hamidüddin-i Aksarayî Anadolu'ya gelerek

Aksaray'a yerleşirler. Hocası Ebu Hamidüddin rahatsızlanır ve 1412 senesinde vefat eder. Hacı

Bayram-ı Velî hocası Ebu Hamidüddin'e intisabından, onun vefatına kadar on sekiz yıl boyunca yanında bulunmuştur. Ebu Hamidüddin şeyhlik makamını kendisinden sonra Hacı Bayram-ı Velî'ye bırakmıştır.

Ankara'ya Dönüşü ve Bayramî Tarikatını Kurması

Hacı Bayram-ı Velî, hocasının vefatından sonra onun emanet ettiği manevi mirasla Ankara'ya dönmüştür. Beraberinde hocası Ebu Hamidüddin'in büyük oğlu İzzetin Yusuf Hakiki Çelebi'yi ve Kızılca Bedrettin'i götürmüştür. Bu zatlar eğitimini Hacı Bayram-ı Velî'nin yanında tamamlayıp onun yolunu devam ettirmişlerdir. Hacı Bayram-ı Velî, burda Halveti ve Nakşibendî öğretilerini birbirine harmanlayan yeni bir tasavvufi ekol kurmuştur. İsmine nispetle "Bayramî" tarikatı olarak anılmıştır. Bu tarikat Anadolu'da kurulan ilk Türk tarikatıdır. Tarikatı kurarak manevî telkinlere başlayan Hacı Bayram-ı Velî bir zaviyeye ihti-

yaç duymuştur. Bugünkü Ankara-Ulus civarındaki bir tepe üzerinde eski Hristiyan mabedi Oğüst Tapınağı'nın hemen yanına zaviye kurmuştur. Hacı Bayram-ı Veli ile kurulan Bayramiyye tarikatının mürit sayısı gün geçtikçe artmış, kısa zamanda hızlı bir yayılım göstermiştir. Bu yayılımda Hacı Bayram-ı Veli'nin medreselerde müderrislik yapmasının etkisi büyüktür. Mürit sayısı artan ve hızlıca yayılım gösteren Bayramiyye tarikatı dikkatleri üzerine çeker. Hakında bahaneler üretilerek dönemin padişahına kadar şikâyetler ulaştırılır. Dönemin padişahı II. Murad, ahiler diyarında sözü geçen birinin halkı örgütlemesinden çekinmektedir. Bunun üzerine Hacı Bayram-ı Veli'yi ve Ankara'yı bilen kişilerden bilgiler alır. Bu kişiler Ankara'daki bu topluluğun Türkmen soyundan gelenler olduğu, Hacı Bayram-ı Veli önderliğinde ziraat ve koyunculukla uğraştıkları, işlerini hep beraber yaptıklarını ve kazançlarından kimsesizlere, fakirlere ve ilim öğrenenlere tahsis ettiklerini ifade etmişlerdir. Padişah II. Murad yine de Ankara'ya saray çavuşunu göndererek Hacı Bayram-ı Veli'yi Edirne'ye davet etmiştir. Hacı Bayram-ı Veli de davete icabet ederek saray çavuşuyla Edirne'ye gider. Hacı Bayram-ı Veli, burada Veli Dede Dergâhında misafir olur. Edirne'de II. Murad'la sık sık sohbet eder. Onun isteği üzerine Eski Cami'de vaazlar verip, halka irşat konuşmaları yapar. Hacı Bayram-ı Veli Edirne'ye iki kez daha gitmiştir. Bunlardan biri II. Murad'ın Ergene üzerinde yaptırmak istediği köprü'nün temel atma törenine kendisini davet etmesi diğeri de Emir Sultan'ın vefat etmesiyle önce Bursa'ya geçmesi ve ardından Akşemseddin ile Edirne'ye geçmeleriyle gerçekleşir. Hacı Bayram-ı Veli seyahat ettiği bu şehirlerde çeşitli sohbetlere de katılmıştır. Hacı Bayram-ı Veli'nin bu seyahatleri sırasında, devlet erkânından gördüğü saygı Bayramiyye Tarikatının yayılımına hız kazandırmıştır. Hacı Bayram-ı Veli, ömrünün sonuna kadar insanlara örnek olduğu gibi irşat vazifesini de sürdürmüştür.

Vefatı

Hacı Bayram-ı Veli'nin vefat tarihi, doğum tarihi gibi ihtilaflıdır. Bununla birlikte hicri 833, miladi 1430 senesinde vefat ettiği düşünülmektedir. Abdurrahman el-Askerî de Miratü'l-İşk isimli eserinde Hacı Bayram-ı Veli'nin doksanı geçkin yaşta vefat ettiğini belirtir. Fuat Bayramoğlu'nun tahmini de bu yöndedir. Taşköprülüzade Hacı Bayram-ı Veli'nin Ankara'da vefat ettiğini bildirir. Vasiyeti üzerine Hacı Bayram Veli'yi Akşemseddin yıkamış ve cenaze namazını kırdırmıştır. Mezarı da Hacı Bayram-ı Veli Camii'nin kible tarafındadır. Kendisinin dört şiirinden başka yazılı eseri bulunmamaktadır.

Hacı Bayram-ı Veli'nin Sosyal ve Kültürel Hayattaki Rolü

Hacı Bayram-ı Veli, bilim ve tasavvufu birleştirmeyi başarmış bir süfidir. İslamiyet'i ilmi açıdan ele alarak iyice anlamış ve medresede öğrenci yetiştirmiş, sonra tasavvuf hayatına adımını atmıştır. Mutasavvif olarak dünyayı ret ve terk yerine, onu imara yöneltmiş etrafındakileri de teşvik etmiştir. Hacı Bayram-ı Veli'nin bu yanı, devrine göre çok ileri görüşü simgeler. Hacı Bayram-ı Veli'nin etrafında okuma yazma bilmeyen-

ler ve o devrin her çeşit meslek gruplarından insanlar bulunduğu gibi başta Akşemseddin olmak üzere; Germiyanoğlu Şeyhi, Eşrefoğlu Rumi, Ahmed Bican, Yazıcıoğlu Muhammed gibi bilim insanları da bulunuyordu. Hacı Bayram-ı Veli'nin bu kadar farklı kültür gruplarını aynı potada eritmesi de büyük bir başarıdır. Müritlerini el emeği ile geçinmeye yani toprağı işlemeye ve el sanatlarına yönlendirmiştir. Kısacası, herkese çalışma tavsiyesinde bulunmuş kendisi de buğday, arpa, burçak yetiştirerek onlara yaşayan bir örnek olmuştur. Bu şekilde müritlerini toprağına bağlı yaşamaya teşvik ederek Anadolu'ya Orta Asya'dan gelen Türk göçerlerin yerleşik hayata geçmesini sağlamış, Anadolu'da kalıcı Türk birliğinin sağlanmasında ve Osmanlı Devleti'nin medeniyet yolunda aşama kaydetmesinde önemli bir rol oynamıştır. Hacı Bayram-ı Veli'nin koyduğu imece usulü yani hasadı bütün köylülerin katılımı ile ortaklaşa toplama yöntemi bugün hala Anadolu'da uygulanmaktadır.

Hacı Bayram-ı Veli'ye göre toplum iki ana kesime ayrılır: "Zenginler ve yoksullar." Bu iki grubun arasında köprü kurulması ve yoksulların sosyo-ekonomik güvenliğinin sağ-

lanması görevini yaşadığı dönemde Hacı Bayram-ı Veli gerçekleştirmişti. Mübarek aylarda müritleriyle beraber Ankara'nın ticari merkezlerinde dolaşır, dükkân sahiplerinden isteyenler zekât ve sadakalarını dervişlerin taşıdığı büyük bir torba içine atarlardı. Bu paralar bir yardım sandığında toplanır kimsesiz yaşlılara, dul kadınlara, öksüzlere, evlenemeyecek kadar fakir genç kızlara ve erkeklere, kitap alamayacak kadar fakir öğrencilere kısacası tüm ihtiyaç sahiplerine dağıtılırdı. Görüldüğü gibi günümüzün Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Bağ-Kur gibi sosyal yardımlaşma organizasyonlarının temeli bundan beş buçuk asır önce Hacı Bayram-ı Veli tarafından atılmıştır.

Hacı Bayram-ı Veli'nin güzel adetlerinden biri de tekkesinde sürekli bir kazan kaynatmasıdır ki bu adet kök olarak Orta Asya tasavvuf geleneğine, Hoca Ahmet Yesevî'ye dayanır. Tekkesindeki bu kazanda gece gündüz burçak çorbası kaynar; gelen geçen, zengin fakir, büyük küçük, kadın erkek herkes içerdi.

Hacı Bayram Cami tekkesinde her gün sabah ve yatsı namazından sonra zikir meclisleri kurulur, öğle namazından önce ve sonra başta müritler

olmak üzere her gruptan insana tefsir, fıkıh, hadis, kelim hatta felsefi ağırlıklı tasavvuf dersleri verilirdi.

Hacı Bayram-ı Veli Anadolu'da, dil ve kültür birliğinin sağlanması için Türkçe eserler yazılmasında Leme'at ve Gülşen-i Raz gibi eserlerin Türkçeleştirilmesinde etkili olmuş, kendisi de halkın anlayacağı dilden, Ahmet Yesevî geleneğine uygun olarak şiirler yazmıştır. Devrinde Arapça ve Farsça eserler vermek revaçta iken, Hacı Bayram-ı Veli'nin halk ile diyalog kurabileceği Türkçeyi tercih etmesi belli bir misyona delalet eder. Bu misyon, Anadolu'da dil birliğinin sağlanması ve Türk kültürünün hâkim olmasıdır. Türkçecilik akımı müritlerini de etkilemiş, bu sûfiler özellikle Türkçe eserler vermişlerdir ve verilen bu eserlerle halk kolaylıkla aydınlanmıştır.

Hacı Bayram-ı Veli'den Nasihatler

- Hiddet ve kin, hakikatleri gören gözleri kör eder. Öfke, iyi düşünmeyi daraltır, yanlıtır.
- Hiçbir günahı küçümsemeyin, çok çalışın. Boş gezenler zengin bile olsa arkadaşları şeytan, kalpleri şeytanın konağı olur.

- İnsanların fitnesinden kurtulmak istiyorsanız, çarşı ve pazarlarda sık sık bulunmayınız.
- Dünya gamından, nefsin sıkıştırmamasından hafifleyip kurtulmak istiyorsanız, kabristanları sık sık ziyaret ediniz.
- Ayıp ve kusurlarını gördüğünüz arkadaşlarınızın, komşularınızın, sırlarını ifşâ etmeyiniz; çünkü gördüğünüz bu sırlar size emanettir. Emanete hıyanet ise çirkin bir harekettir. Emaneti koruyunuz.

Hacı Bayram-ı Veli'den Bir Şiir

**Bilmek istersen seni,
Cân içinde ara cânı.
Geç cânından bul ânı,
Sen seni bil, sen seni.
Kim bildi ef'âlini,
Ol bildi sıfâtını,
Anda gördü zâtını,
Sen seni bil, sen seni.
Görünen sıfâtındır,
O'nu gören zâtındır,
Gayri ne hâcetindir,
Sen seni bil, sen seni.
Kim ki hayrete vardı,
Nûra müstagrağ oldu,
Tevhîd-i zâtı buldu,
Sen seni bil, sen seni.
Bayram özünü bildi,
Bileni anda buldu,
Bulan ol kendi oldu,
Sen seni bil, sen seni.**

Geçmişten günümüze köprü olarak, yüce kültürümüzün temelini oluşturan gönül erlerimizi saygı, sevgi ve minnetle yâd ediyoruz. Ruhlarının şâd, mekânlarının âli olması dilek ve temennisiyle...

Kaynaklar

1. <https://lib.hacibayram.edu.tr>
2. <http://teis.yesevi.edu.tr>
3. <https://www.turkedebiyati.org>
4. <https://islamansiklopedisi.org.tr>

Vatan ve Bayrak Sevgisi

**Tarihin dilinden düşmez bu destan
Nehirler gazidir, dağlar kahraman,
Her taşı yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir.**

Orhan Şaik GÖKYAY

Milleti millet yapan ve aynı gaye etrafında buluşturan değerler vardır. Tarih boyunca milli benliğimizi oluşturan ve “biz” yapan bu değerler, bugünlere kadar gelmemizi sağlayan birleştirici unsurlarımızdır. Bu unsurların en önemlilerinden ikisi **vatan ve bayraktır**. Vatan ve bayrak sevgisi, milletin tarihine ve kalbine kök salmış, bu uğurda nice canlar verilmiş ancak, bağımsızlığından asla ödün verilmemiştir. Bir toprak parçasının vatan oluşu, uğrunda can veren kahramanların yazdığı destanlar olmuştur. Canıyla, malıyla ve kaniyla kutsal değerlerimiz için mücadele eden **şehitlerimiz ve gazilerimiz bu milletin kahramanlarıdır**.

Vatan ve bayrak milli varlığımızın, birlik ve beraberliğimizin harcıdır. Millet olarak bizi ayakta tutan bu değerlere bağlı olduğumuz ölçüde varlığımızın bir anlamı vardır. Bu değerlerden yoksun bir millet, millet olma vasfını kaybeder. Kendi özüne yabancılaşmış, kendi öz değerlerinden koparılmış bir milletin geleceği tehlike altındadır. Bu nedenle geleceğimizin teminatı **çocuklarımıza milli ve manevi değerlerimizi öğretip aşılmalıyız**.

Vatan olmaksızın millet; millet olmaksızın da devlet olmaz. **Bir milletin varlığı, hür ve bağımsız bir vatanın varlığına bağlıdır**. Kişi için barındığı ev ne kadar özel ve önemli ise yaşadığı vatan da o derece önemlidir. Vatansız,

yurtsuz bir toplum düşünemeyiz. **Vatanın bir millet için ifade ettiği anlamı ancak bu güzellikten mahrum olanlar anlayabilir**. Şanlı ecdadımız sırf bu duygularla vatan sathını savunurken nice canlar vermiş ancak cennet yurdumuza namahrem eli değdirtmemiştir. Vatana sahip olmak, onu sevmek ve gerektiğinde uğruna can vermek, atalarımızdan almış olduğumuz bu kutsal emaneti ilelebet muhafaza ve müdafaa etmek hepimizin vazifesidir.

Vatan, bir milletin olmazsa olmazlarından. Vatan, milletimiz için birlik ve beraberliğin şiarıdır. Vatan bu milletin şerefli ocağıdır. **Vatanseverlik, zorluğa talip olmak, emanete sahip çıkmaktır. Vatan, özgürlüktür. Hürriyeti ruhunda hissetmektir**. İstiklal ve istikbal uğruna gerekirse tüm sevdiklerinden vazgeçerek uğruna feda olunandır vatan. Ay hilalken vurulmak, kan toprağa akınca bayrağa renk olmaktır. Vatan, kalplerimizdeki sevgi ve bağlılıkla hak ettiği değeri verip, her zaman, her durumda ona sahip çıkmak ve onu korumaktır.

Her milletin kendini temsil eden bayrağı vardır. Bizim bayrağımız şehitlerin kanıyla özdeş, rengiyle şerefimiz ve namusumuz olmuştur. Gece gündüz ülke semalarında dalgalanan ay yıldızlı bayrağımızın yüceliği için millet olarak bir ve beraber olduk. **Çanakkale’de, Kocatepe’de, Dumlupınar’da** topyekün mücadele verdik. Aynı bayrak etrafında toplanan, aynı gaye için kenetlenen, aynı dava için atan yürekleri birleştiren ve kardeş kılan onurlu sancağımız vatan hepimizin vazgeçilmezidir.

Bayrağa Saygı Göstermek Milli Bir Görevdir

Bayrağı sevmek, milletimizi sevmektir. Bayrağa saygı, milletimizin namus ve şerefine saygı göstermektir. Ona saygısızlık topyekün milletimize saygısızlıktır. **Onun uğrunda canlarını fedâ ederek bizlere bu günleri armağan eden şehitlerin ruhlarını icitmek, kemiklerini sızlatmaktır.** Bu ülkenin ekmeğini yiyen, suyunu içen, havasını teneffüs eden, bayrağımızın bahşettiği hürriyet ikliminde gezip dolaşan herkesin bayrağımıza saygı göstermesinin hem dini hem de milli bir görev olduğu asla unutulmamalıdır. Çünkü ezanlar

serbestçe onun gölgesinde okunur. Can ve mal güvenliğimiz, namus ve şerefimiz onun yükseklerde dalgalandığı ortamda korunur.

**“Korkma! Sönmez bu şafaklarda
yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde
tüten en son ocak.”**

mısralarında bu ülkede en son ocak sönmedikçe; bayrağımızın, sancağımızın göklerde her zaman dalgalanacağını dile getiriyor **Mehmet Akif...** İstiklâl marşımızın sonun da ise istiklâl ve hürriyetimizin sembolü olan bayrağımızın, semalarımızda şanlı ve şerefle dalgalanmasının hangi fedakarlıklar gerektirdiği konusu işleniyor.

**“Dalgalan sen de şafaklar gibi
ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın
hepsi helâl
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok
izmihlâl;
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın
hürriyet,
Hakkıdır hakka tapan milletimin
istiklâl.”**

Sonuç olarak; Türk milletinin fertleri olarak bizlere düşen, özellikle millî ve manevî değerlerimize sahip çıkarak, **millî bütünlüğümüzü korumaktır.** Tefrikaya düşmeden ayrılıklarımızı kendi içimizde kavgasız halletmek,

ortak zeminler arayıp birlik ve beraberlikte buluşmaktır. Kaynaklarımızı hakça paylaşıp, kavgaları bir kenara itip, kardeşlik içinde yaşamaktır. Örfümüzle, âdetimizle, töremizle, geleneğimizle yurdumuzda huzur ve barış içerisinde yaşamaya çalışmaktır. **Bayrağımıza, milletimize, devletimize, vatanımıza, millî ve manevî değerlerimize saygı, hürmet ve hizmette kusur etmemektir.** Gücünü sarsılmaz İslâm inancından alarak ülkemizi en ileri muasır devletler seviyesine çıkartmak için gece gündüz çalışmaktır. Tarihi boyunca insanlığa adaleti, temel insan haklarını yaşatan aziz ecdadımızın hatıralarını yâd ederken; **vatan, bayrak ve mukaddes emanetine sahip çıkmaktır.** Onlara varis olmanın hakkını vermektir. Bütün insanlığı yeniden hak ve adaletin zirvesine taşımaya çalışma ülküsüne sahip olmaktır. **Unutulmamalıdır ki; tarih sahnesinden silinip giden milletler düşmanları güçlü olduğu için değil, millî ve manevî değerlerini yitirdikleri için yok olup gitmişlerdir.**

Bu vesileyle, mukaddes değerler uğruna canını feda eden ve bu cennet vatani bizlere miras bırakan **aziz şehitlerimizi bir kez daha minnet ve şükranla anıyor,** kendilerine Yüce Allah’tan rahmet ve mağfiret diliyoruz. **Ruhları şad, mekânları cennet; vatanımız ve milletimiz payidar olsun...**

Bir Duygu Düzenleme Aracı Olarak Yazı Yazmak

Duygularla baş etmek ve onları düzenleme-ye ya da değiştirmeye çalışmak; fark et-mesek dahi günlük hayatımızın en önemli uđ- raşlarından birisidir. Sabah kalkmak, o günkü planları gözden geçirmek, rutinleri uygula- mak, birincil ihtiyaçları karşılamak, görevleri tamamlamak ve sosyalleşmekten ibaret gibi gözüken, birbirini tekrarlayan günler içeri- sinde, duygularımız çoğu kez öngörülemez Şekilde dalgalanır. Rutine dhil ve öncekine

benzeyen sıradan bir gün içerisinde dhi hoşa gitmeyen duygular, bazı yaşantılarla ya da eski anıların zihni işgal etmesiyle bizi zorlayıcı düzeylerde ortaya çıkabilir. Duygusal anlamda etkilendiğimiz, anlamlandıramadığımız, üzücü ya da kaygı verici bu yaşantılar deneyimlen- diğinde, hepimiz istemsizce özgünlük, korku, kaygı ve umutsuzluk gibi duyguları düzen- leye bilmek ve daha iyi hissedebilmek için kendimize özgü çeşitli yollar deneriz.

Duyguları düzenlemek, yarın ne yapacağımıza karar vermek kadar somut ve anlaşılır değildir. Bu nedenle her birey, **daha iyi hissedebilmek için** işe yarasın ya da yaramasın, kendi yöntemlerini geliştirmiştir. Bu yollar; **bir arkadaşı arayıp etkilenilen olayı uzun uzun anlatmak, olayı zihinde tekrar tekrar canlandırarak ne söyleyebilirdim, nasıl davranabilirdim diye düşünmek, kafa dağıtmak için meşguliyeti arttırmak** gibi zihinsel ya da davranışsal yöntemleri içerebilir. Bu yöntemlerin bir kısmı gerçekten işe yarayabilecekken, bir kısmı yaşanan duygusal stresin daha da artmasına ya da süresinin uzamasına neden olabilir. *“Nasıl daha iyi hissedebilirim?”* sorusuna net bir cevap vermek hiçbir zaman kolay olmamıştır. Ancak etkili ve işlevsel olabileceği yaygın bir şekilde kabul edilen ve araştırmalarca da desteklenen bir yöntem, kendi başa çıkma metotlarımıza ilave olarak yeri geldiğinde gerçekten ihtiyacımız olan yardımı sağlayabilir.

Günlük tutmak veya duygularımızla ilgili yazılar yazmak, birçok iyileştirici unsuru içinde barındırdığı için günlük yaşamımızda deneyimlediğimiz duygusal **strese karşı psikolojik iyi oluşumuzu koruyabilecek sağlıklı bir çözüm aracı olarak** öne çıkmaktadır. Bu yazımda, günlük tutmanın ya da duygularla ilgili yazı yazmanın iyileştirici etkilerini ve başlangıç için yardımcı olabilecek bir etkinliği paylaşmak istedim.

Günlük Tutmanın, Duygularla İlgili Yazı Yazmanın Tedavi Edici ve İyileştirici Etkileri

- Günlük tutarken hislerimizi kelimelere döktüğümüz için duygularımızı daha kolay fark edebiliriz. **Aklımızda olanı tarif etmek için doğru kelimeleri ararken, deneyimlerimizi ayrıntılarıyla keşfetmeye mecbur kalırız** ve bunu her gün yapmaya devam edersek, tepkilerimizdeki ve düşüncelerimizdeki kalıpları görmeye başlayabiliriz. Bunların hepsi çok faydalıdır. Çünkü kendimizi daha iyi anlamamızı ve ihtiyaçlarımızı daha kolay fark edebilmemizi sağlar.

- Duyguları bastırmak, o duyguları getiren olumsuz yaşam deneyiminin etkisinden kurtulmayı zorlaştırır.** Günlük tuttuğumuzda ise hissettiğimiz olumsuz duyguları da ifade ederiz ve ifade etmek başlı başına iyileştirici bir etkiye sahiptir.
- Deneyimlerimiz ve tepkilerimiz hakkında yazdığımızda, aynı zamanda **bize olanlar üzerinde daha derin düşünme ve bazen olayları ilk gördüğümüz şekilde değil, farklı bir perspektifte görme şansını** yakalarız. Olayların tamamen siyah ya da tamamen beyaz olmadığını fark edebiliriz. Böylece aklımızda olayla ilgili dönüp duran otomatik düşünceleri, aklımızdaki rahatsız edici **iç sesi sorgulama fırsatı** bulabiliriz.
- Günlük tutmak; **zorlu yaşam olayları ya da kaygı, stres, üzüntü, keyifsizlik, isteksizlik** gibi duygusal zorluklarla baş edebilmeye yardımcı ve duygusal olarak destekleyici bir araçtır.

Kendimizle ilgili farkındalığımızı arttıran ve kendimizi daha iyi tanıyamıza yardımcı olacak bu yeni sağlıklı alışkanlığı **herhangi bir kalıba girmeden, tüm yaratıcılığımızı kullanarak bize uygun olacak haliyle şekillendirebiliriz.** Bunun yanında örnek olması adına paylaşacağım egzersizi de yazma serüveninize başlarken uygulayabilirsiniz. Bu egzersiz **“Burton and King”** (2009) tarafından yapılan deneysel bir araştırmanın içeriğinden alınmıştır. **Yapılan araştırmada, katılımcıların olumlu duygular hissettiği yaşam deneyimlerini üç gün boyunca art arda ve her gün yirmi dakika ayırarak yazmalarının iyilik halleri üzerinde uzun soluklu olumlu etkisi olduğu** bulunmuştur.

Egzersiz

Her gün egzersiz için yirmi dakikanızı ayırın.

1. Gün

Yaşamınız boyunca deneyimlediğiniz ve **kendinizi gerçekten mutlu**

hissettiğiniz bir anı seçin. Sonrasında gözlerinizi kapatarak kendinizi o anın içerisinde hayal edin. **Bütün sesleri, kokuları hissetmeye çalışın.** Sonrasında hislerinizi, duygularınızı, düşüncelerinizi içerecek şekilde olabildiğince fazla ayrıntıyı not edin.

2. Gün

Bir gün önce yazdığınız anıyı **aynı şekilde deneyimleyerek yeniden yazın** ya da yeni bir anıyı deneyimleyerek tüm ayrıntılarıyla yazın.

3. Gün

Önceki günlerde **yazdığınız anınızı aynı şekilde deneyimleyerek yeniden yazın ya da yeni bir anınızı deneyimleyerek tüm ayrıntılarıyla yazın.**

Günlük tutmak, yazı yazmak başlı başına farkındalık kazandırıcı bir alışkanlıktır. Verilen egzersizle; yazmaya nereden başlayacağına emin olamayan, günlük tutmanın/yazı yazmanın iyileştirici etkisini daha önce tecrübe etmemiş kişilerin kısa vadede fayda görmesi ve günlük tutma davranışını alışkanlık haline getirebilmesini sağlayacak motivasyonu yakalamaları hedeflenmiştir. Hissedilen duyguların olumlu yönde değişmesi veya duygusal stresin azalması bu egzersizin bize sunacağı bir katkı olabilir.

Yazmak, başlı başına iyileştirici bir etkiye sahiptir. İç dünyanızı kâğıda dökmek, kendinizi daha iyi tanımanıza ve duygusal stresle başa çıkmanıza yardımcı olacaktır. Bazen hissedilen olumlu duyguları not almak ve hayatta bizi güldüren şeylerin var olduğunu tüm detaylarıyla hatırlamak, **bazen hissettiğimiz zorlu duyguyla ilgili detayları kaleme almak ve duygumuzu isimlendirerek defterimizle paylaşmak, kendi kendimize iyi gelebilmek ve yetebilmek noktasında duygu düzenleme kapasitemizi arttırabilecek etkinlikler ve yöntemler olabilir.**

Kaynaklar

- <https://www.psychologytoday.com/us/blog/yes-is-normal/202004/the-writing-cure>
- hBurton, Chad M. and King, Laura A.(2009) 'The health benefits of writing about positive experiences: The role of broadened cognition', Psychology & Health, 24:8,867-879

Dost Senin Elinden Ben Yana Yana

Bin cefalar etsen almam üstüne oy
Gayet şirin geldi dillerin dostum oy
Varıp yad ellere meyil verisen oy
Kış ola bağlana yolların dostum
Pir Sultan Abdal'ım gülüm dermişler oy
Bu şirin canıma nasıl kıymışlar oy
İster isem dünya malın vermişler oy
Sensiz dünya malı neyerim dostum

Pir Sultan Abdal

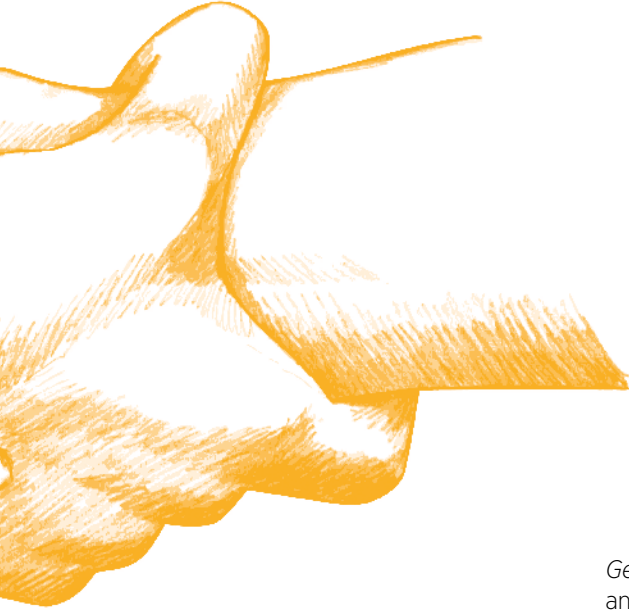

Dost, herkesin sinesinde farklı bir karşılık bulur ama anlamı herkes için aynıdır; **güvenle sığınılacak bir liman, sırdaş, yoldaş, arkadaş...** Senden karşında bir sen daha olması. Yolunu aydınlatan, kalbini rahatlatan, ruhuna güven salan...

Bizim toplumumuz **güvenmek** ister. Birine sırtını yaslamak ve birinin sırtını yaslayacağı birisi olmak. Bizim insanımız **yarının yarısı olmak** ister, dostun derdinin merhemi. Kendine bir dost arar, bulunca kaybetmeyeceği. Bizim insanımız dostunu kaybedince kendine yeni bir dost aramaz. Eski dostunun hatırasıyla dost olur.

Dost, birçok dile geçmiş **Farsça** kökenli bir sözcüktür. Bizdeki karşılığı gönüldaştır. **Gönlün arkadaşı, ömrün yoldaşdır.** Dost, insanda eksik olanın başkası tarafından tamamlanmasıdır. **İnsan kendinde ne eksikse karşısındakinde onu arar.** Herkesin eksiyi başka, dostu başka başkadır.

*"Dost dost diye nicesine sarıldım.
Benim sadık yarım kara topraktır."
diyor **Aşık Veysel** ve ekliyor:
"Beyhude dolandım boşa
yoruldum. Benim sadık yarım kara
topraktır."*

Selda Bağcan'dan dinlemeye alışkın olduğumuz **Hasan Hüseyin Korkmazgil** güftesi olan "Öyle bir yerdeyim ki" eserinde:

**"Dostum dostum güzel dostum
Bu ne beter çizgidir bu
Bu ne çıldırtan denge
Yaprak döker bir yanımız
Bir yanımız bahar bahçe"
deniliyor.**

Güzel dostu hayatın gidişatı konusunda haber veriliyor eserde. **Dosta dökülen dert, anlatılan acı artık o kadar da acı değildir gönüle.** Dostun güzel sözü kalbe değince en hazin anlar, en acı maceralar ve yüreğe yara kayıplar ansızın kaybolur. Çünkü dost sözü degen yürek iyilikle tecelli olur.

Dost figürünü şiirlerinde sıklıkla kullanan **Pir Sultan Abdal** yine türküsünde şöyle der:

**"Şu benim sevdiğim başta
oturur
Bir güzelin derdi beni bitirir
Bu ayrılık bize ölüm getirir
Geçti dost kervanı eyleme
beni"**

17. yüzyıl şairlerinden **Gevheri** de dost üzerine yazmıştır:

**"Dost bağının meyveleri erişti
Ayva benim alma benim nar
benim
Çeşmim yaşı ummanlara
karıştı
Cefakarım sitemkârım var
benim
Gevheri der kime gönül
katayım
Gevherimi nadanlara satayım
Dost bağında bülbül gibi
öteyim
Gülşen benim güller benim har
benim."**

Gevher sözcüğü *cevher* anlamındadır. İkinci dörtlükte hem mahlas olarak kullanmıştır hem de *cevher* anlamında kullanmıştır nadan (*cahil*) olana satmak sözünde.

Yine 17. yüzyıl şairlerinden **Kuloğlu** güvenecek kimse bulamayışını şöyle anlatır:

**"Alemde doğru dost yoktur
Dedikleri gerçek imiş
Kulunu saklayan Hak'tır
Dedikleri gerçek imiş."**

"Dostluk gül olmaktır, yaprağı ile de diken ile de" diyor **Şems**, *"İyi dostu olanın aynaya ihtiyacı yoktur"* diyor **Mevlana**, *"Arkadaşlıkta menfaatler ve zevkler, dostlukta ise felaketler ve kederler ortaktır."* diyor **Peyami Safa** dostluğun kötü günde varlığını hatırlatırcasına.

Dost üzerine söylenecek söz çok. Kimi dost edindiysen kimi seviyorsan baştan aşağı o olursun. İşte önemli olan da tam olarak budur. **Parayı kendine yoldaş edinen, hırslarıyla yaşayan, ihtiras çukuruna düşen, kötünün kötülüğüne hayran olan ve ondan medet uman mutlaka sonu harap bir dost edinecektir kendine.** Fukaranın yanında duran, yetimin başını okşayan, ilmin yolunda olanı kendine dost edinen muhakkak ki mesut olacaktır.

Kişi dostuna tabidir. Dostluğun en hakikisi kişinin kendisine dost olduğu dostluktur. Kendisiyle problem yaşayan, kendisine tahammül edemeyen ve kendisinden kaçmak için yanlış limanlara sığınan kişinin yolu iyi bir yere çıkmaz. Divan Edebiyatımız aşkı yani Allah'ı aramak üzerine kuruludur. Allah'ın yolunda olanları kendine dost edinenler muhakkak ki o yolda şehit ve Allah'ın varlığına şahit olmuşlardır.

Fuzulî'nin şu beyitlerindeki acısının isyanına kulak vermeliyiz:

**"Dost ilgisiz, felek
merhametsiz, dünya sükûnetsiz
Dert çok, dert ortağı yok,
düşman güçlü, talih zayıf
Ümit gölgesi kayıp, arzunun
güneşi sıcak
Düşkünlüğün mertebesi
yüksek, tedbirin derecesi alçak"**

Osman Gazi'nin kayınpederi aynı zamanda hocası olan **Şeyh Edebali'nin** sözleriyle noktayı koyalım yazımıza:

**"Cahil ile dost olma;
İlim bilmez, irfan bilmez, söz
bilmez, üzülsün
Saygısızla dost olma;
Usul bilmez, adap bilmez, sınır
bilmez, üzülsün
Açgözlü ile dost olma;
İkram bilmez, kural bilmez,
doymak bilmez, üzülsün
Görgüsüzle dost olma;
Yol bilmez, yordam bilmez,
kural bilmez, üzülsün
Kibirliyle dost olma;
Hal bilmez, ahval bilmez,
gönül bilmez, üzülsün
Ukayla dost olma;
Çok konuşur, boş konuşur, kem
konuşur, üzülsün
Namertle dost olma;
Mertlik bilmez, yürek bilmez,
dost bilmez, üzülsün..."**

Liliana Colombo'nun orta metrajlı deneysel belgeseli *Icemeltland Park*, eriyen buzullara ve dünyanın yaklaşan sonu karşısındaki kayıtsızlığa dair bir felaket parodisi.

Bu yıl 14. kez düzenlenen **Documentarist Belgesel Film Günleri'nin** en ilgi çekici bölümlerinden biri, **ekoloji ve çevre konulu** belgesellere ayrılan *'Yok Oluş İsyani.'* Bu bölüm And Dağları'ndan Kuzey Ormanları'na, dünyanın birbirinden uzak coğrafyalarına uzanan, çok farklı olsalar da birbiriyle sayısız benzerlik taşıyan sorunları ele alan yapımları bir araya getiriyor. **Ulus ötesi şirketler ve kirli yatırımlar** nedeniyle toprağını kaybeden köylüler, daha fazla üretim adına ortaya çıkan **zehirli atıklar, inşaata açılan doğal alanlar**, tüm bunlara karşı verilen mücadeleler ve en önemlisi çıkmaza giren **iklim değişiklikleri, küresel ısınma, can çekişen ve tükenmekte olan bir gezegen...**

Liliana Colombo'nun bu bölümde yer alan orta metrajlı deneysel belgeseli *"Icemeltland Park"* (2020), başlı başına dünya haritasını kat ediyor. **Küresel ısınmadan dolayı eriyen buzulları, sıcaklık değişimine bağlı olarak dünyanın bambaşka yerlerinde yükselen suları** ve tüm bunları bir lunaparktaymışçası-

na, eğlence kültürünün bir parçasına dönüştürerek tüketen, bir seyir malzemesi olarak gören insanlığın yaklaşmakta olan sonunu sıra dışı bir biçimsel yaklaşımla ifade ediyor.

Icemeltland Park, ağırlıklı olarak YouTube'dan erişilen amatör bulundu görüntüler ile **NASA** arşivlerinin **uydu görüntülerini** kullanıyor. Eriyen buzullarla yükselen suların görüntülerini yan yana getiriyor, gezegenin trajik dönüşümünü gözler önüne seriyor. Çarpıcı bir kurguyla, sadece imajları ilişkilendiren bir anlatıma başvuruyor. Bir yanda nesnel, sabit, mesafeli, bilimsel NASA görüntüleri diğer yanda turistlerin telefonlarla çektiği, anı yakından yakalama çabasını barındıran, içine heyecan çılgınlığının, coşkunun, kahkahanın da eklendiği amatör görüntüler... Belgesel, bu kıyamet görüntülerinin üzerine eklenen kahkahalarla kendi **kara mizahını** başka bir yöntemle başvurmaksızın kendiliğinden kuruyor.

Asıl Felaket

Dünyanın sonu hakikaten de bir turizme, bir gösteriye dönüşebilir mi? Teknelere binip buzulların eriyişini çıplak gözle, en yakından seyretme turizminin vardığı boyut, bir yandan bu görüntüleri kaydetme ve belki de sosyal medyada paylaşarak daha fazla beğeni toplama hevesi, tüm bunlara eşlik eden delilik sınırındaki kahkahalar, dünyanın yaklaşan sonu kadar buna yönelik kayıtsızlığın da bir o kadar ürkütücü olduğunu daha iyi anlatamazdı. Belgeselde kimi zaman kuvvetlice yıkılan bir buzulun beraberinde getirdiği dalganın tekneyi devirmesi endişesine tanık oluyoruz ama görünen o ki asıl felaket, devrilmekte olan asıl gemi çoktan unutulmuş.

Ice meltland Park, kelimenin tam anlamıyla **bir felaket parodisi...** Eriyip parçalanan buzulların hızla çarptığı şeyin bu sefer Titanik değil, dünyanın ta kendisi olduğunun, kendi

sonunu şaşırtıcı bir keyifle seyreden insanın çarpıcı bir belgesi.

Danimarka'nın açıkladığı verilere göre **bir günde 8,5 milyar ton buzul eriyerek okyanusa karıştı.**

Peki, Buzulların Erimesi Neye Yol Açar?

Eriyen buzullar, **deniz seviyesini yükseltecek, sellere ve aşırı sıcak hava dalgalarına** neden olacak. Raporla göre, şu anda bu olayların dünyaya yıllık maliyeti 61-371 milyar dolarlarla ifade ediliyor. Buzulların erimesinin en tehlikeli sonuçlarından biri de eridikçe atmosfere yayılan metan gazı.

Buzulların Erimesi Durdurulabilir Mi?

Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi NASA'dan bir ekibin yaptığı araştırma, Batı Antarktika'daki buzulların erimesinin durdurulamaz seviyede olduğunu ortaya koydu.

Buzullar Tatlı Su Mu?

Buzullar okyanuslardan sonra dünya üzerindeki ikinci büyük su deposu ve en büyük tatlı su deposudur. Tatlı suyun %98,5'ini oluştururlar. Hemen hemen her kıtada buzullara rastlanır.

Bugün Dünyanın Kaçta Kaç Buzullarla Kaplıdır?

Günümüzde dünyanın %10'u buzullarla kaplıdır. **Buzullar, dünyanın temiz su kaynaklarının %75'ini barındırır.** Antarktika'daki bazı bölgelerde buzulların kalınlığı 4200 metreyi aşar. Dünya üzerindeki tüm buzulların eridiğini düşünürsek deniz seviyesi yaklaşık 70 metre yükselecektir.

Küresel Isınmanın Nedenleri

Ulaşım: Şehir içinde dolaşan araçların artması ve fosil yakıtların tüketimindeki artış küresel ısınmayı hızlandırıyor. **Fosil yakıtlar, hava ve su kirliliğine neden olur.** Bu gazların en önemli özelliği, küresel ölçekte ısının artmasına neden olması ve ısıyı atmosfer içinde tutmasıdır.

Sanayileşme: Endüstrileşmenin hızlı bir şekilde artması sonucunda **karbon emisyonu** artıyor ve küresel ısınma hızlanıyor.

Ağaç kesimi: Ülkemizde ve dünyadaki ağaçlar, sanayi alanları inşa etmek, çiftçiliğe uygun arazi alanları oluşturmak, konut ve otel yapmak için kesiliyor. **Ağaçların ekolojije çok büyük katkısı vardır.** Yeşil alanların yok edilmesi hava kirliliğine yol açan ana etkenlerden sadece biri...

Hayvancılık: Hayvanların tükettiği yeşillikler ve hayvanların tüketebileceği yeşilliklerin yok edilmesi küresel ısınmaya hız kazandırır. Aynı zamanda hayvanların doğaya bıraktığı atıklar da çevre kirliliğine neden olur. Endüstriyel hayvancılık için kullanılan ilaç ve kimyasallar küresel ısınmaya neden olur.

Endüstriyel Çiftçilik: Organik tarım yerine endüstriyel tarımın tercih edilmesinin nedeni çok daha kârlı ve kolay olmasıdır. **Tarımda kullanılan ilaçlar, tarım alanlarının tahrip olmasına ve gezegendeki sıcaklığın artmasına** neden oluyor.

Tüketim Çılgınlığı: Tüketimi karşılamak için her gün yüzbinlerce ürün üretiliyor. İnsanların beklentilerini karşılamak için üretilen bu ürünlerin üretimi aşamasında harcanan kaynaklar, sera gazı emisyonunun %60'ını oluşturuyor.

Kaynaklar

1. altyazi.net
2. milliyet.com.tr

Beyaz Gürültü

Farklı frekanstaki seslerin üst üste eklenmesiyle oluşandır. Tüm frekanslarının eşit olarak dağıldığı sestir. **İnsan kulağının duyabileceği tüm ses frekanslarına sahiptir. 20 bin farklı ses tonunu barındırır.** Evet, beyaz gürültüden bahsediyoruz. Beyaz gürültü, insan kulağının algılayabileceği tüm ses frekanslarının bileşiminden oluşmaktadır. Rüzgâr, okyanus dalgası, su sesi gibi doğal seslerin yanı sıra; saç kurutma makinesi, vantilatör, elektrik süpürgesi gibi makine sesleri de bu özelliğe sahiptir.

Yapılan araştırmalar, beyaz gürültünün özellikle gaz sancısı olan bebekleri sakinleştirme ve bu bebeklerin uykuya geçişini kolaylaştırma etkisinin olduğunu göstermiştir. Ayrıca, beyaz gürültünün aşı gibi ağırlı uygulamalar sırasında kullanımının, bebeğin ağrı şiddeti ve ağlama süresini azalttığı da belirtilmektedir. Bu konuda **bazı bilim adamları, beyaz gürültünün baskın özelliğinin çevredeki diğer seslere bağlı olan uyarıları engellediğini savunmaktadır.** Bu çalışmayı yapan bilim adamları, beyaz gürültünün ses hâkimiyetiyle etraftaki uyarının artışıyla bebeklerde oluşan huzursuzluk ve ağlama krizlerinin sona erdiğini ve bu gürültünün bebekleri rahatlattığını belirtmişlerdir. **Bazı bilim adamları ise beyaz gürültünün anne karnındaki seslere benzemesi nedeniyle bebeği sakinleştirdiği ve hayata adaptasyonunu kolaylaştırdığını savunmaktadır.**

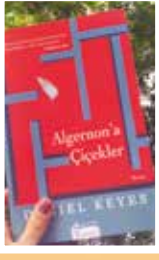
Beyaz gürültü, bebekler gibi yetişkinleri de sakinleştirebiliyor. Tüm sesleri bastırabilen özelliğiyle beyaz gürültü, sağladığı dinlendirici etkiyle uyku problemi olan kişilerin rahat bir şekilde uyumasını sağlıyor.

Yapılan çalışmalarda, 85 desibelin üzerindeki beyaz gürültünün çocuklarda işitme ve konuşma ile ilgili kalıcı sorunlara yol açabileceği belirtilmekte ve beyaz gürültü ses seviyesinin 50 desibelin altında olması önerilmektedir. Yine bebeklerin uykuya geçişlerini kolaylaştırmada kullanılan beyaz gürültünün, bebekte çok uzun yıllar bu sese bağımlılık oluşturmaması için en geç 1 yaşa doğru azaltılarak kesilmesi tavsiye edilmektedir. Bu nedenlerle beyaz gürültü kaynakları bebeklerde kontrolsüz olarak ve uzun süreli kullanılmamalıdır. Aslına bakarsanız beyaz gürültü, binlerce kişinin aynı anda konuşmasında beynin her bir sesi ayırt edip, sesleri seçmemesine örnektir. **Nasıl ki beynimiz iki kişi aynı anda konuşurken ikisini de takip edemez ve sırasıyla algılar, işte beyaz gürültü de budur.** Seslere odaklanmayı engellediği için kişide rahatlama hissi oluşturan beyaz gürültü sanırım günümüzde insanların sessiz, sakin, daha huzurlu, daha sağlıklı ve kaliteli bir yaşam alanı oluşturabilmeleri adına en çok istediği şey...

ALGERNON'A ÇİÇEKLER

Daniel KEYES// Koridor Yayıncılık, 2015

Çok düşük bir IQ ile doğan Charlie, bilim adamlarının, zekâ seviyesini artıracak deneysel ameliyatı gerçekleştirmeleri için kusursuz bir adaydır. Bu deney Algernon adındaki laboratuvar faresinde test edilmiş ve büyük bir başarı elde edilmiştir. Ameliyattan sonra, Charlie'nin durumu günlüğüne yazdığı raporlarla takip edilmeye başlanır. İlk yazdığı raporlara çocuksu bir dil ve imla hataları hâkimdir. Ve sonra ameliyat etkisini göstermeye başlar. Charlie artık, insanların kendisiyle dalga geçmeyeceğini ve bir sürü arkadaş edineceğini, âşık olduğu kadına açabileceğini düşünür. Fakat zekâsı normalin çok üstüne fırladığından, çevresinde yadırganır, kıskanılır ve istemiş olduğu arkadaşları edinmekte yine başarısız olur ve yine yalnızdır...

Bu deney, son derece önemli bir buluş olarak görülüyordu, ta ki Algernon' da ani bir gerileme baş gösterene kadar... Acaba Charlie'de de aynı gerileme olacak mıydı? İnandırıcı, sürükleyici ve oldukça dokunaklı bir hikâye...

İZ BIRAKTIĞIN KADAR VARSIN

Esra EZMECİ // Destek Yayınları, 2021

Kusursuz bir bütün için harikulade parçalar gerekir. Tıkr tıkr işleyen bir sistem ancak böyle yürür, bir kovandaki arıları ya da devasa bir karınca yuvasını düşünün. İlişkiler de böyledir, hiçbir şey tek başına tüm ilişkiyi ayakta tutmaya yetmez. Fırtınaya yakalanmış bir tekneye yelkenler tek başına yardımcı olamaz. Sağlam bir motor, belki devreye girmesi gereken kürekler ve güvertede teknenin seyrini sağlayan hünerli birkaç insan lazımdır.

Bu bir keşif yolculuğu olacak, yelkenlerinizi ayarlayın, birazdan rüzgâr onları şişirecek ve gitmeye korktuğunuz yabancı kıyılara sürükleneceksiniz. Korkmayın, bu yabancı topraklar aslında şimdiye dek ayak basmadığınız kendi kıyılarınız olacak...

Tarih nice korkak insan hikâyesiyle doludur ama biz hiçbirinin adını duymamışızdır. Cesur olduğunuz kadar iz bırakırsınız ve iz bıraktığınız kadar yaşarsınız.

Yıl 1048

Pasinler Ovası...

Sultan Alpaslan: Tarih okur musunuz?

Romen Diyojen: Hayır, okumayız. Bizler; matematik, felsefe, astronomi gibi pozitif bilimleri okuruz.

Sultan Alpaslan: Okumadığınız aşikâr.

Romen Diyojen: Nereden anladınız?

Sultan Alpaslan: Biz bu savaş taktiğiyle sizi daha önce de yenmiştik..."

Bir yanda kuruluşunu tamamlayan, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaptığı fetihlerle ilerleyen Selçuklu ordusu, diğer yanda ise sayıca üstün olduğunu bilen ve buna güvenen Bizans ordusu...

İki ordu karşı karşıyadır ve büyük savaş başlamak üzeredir. Peki, bu duruma nasıl gelinmişti? Büyük Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey, emrine giren Türk boyları için bir yurt arayışı içerisindeydi. Bunun için kardeşi Çağrı Bey'i Anadolu'ya yollamış ve Anadolu'nun Türkler için uygun olup olmadığını araştırmasını istemişti. Çağrı Bey, emrindeki Türk kuvvetleri ile Doğu Anadolu'dan başlayarak İç Anadolu'ya kadar ilerlemiş ve Anadolu'nun hem iklimsel hem de stratejik açıdan çok uygun olduğunu rapor etmiştir. Böylece Anadolu'yu yurt edinme akınları hız kazanmıştır.

Anadolu, sadece iklimi ve havasıyla değil, stratejik özelliği bakımından da Türkler için çok elverişli bir coğrafya idi. Orta Asya'dan akın akın gelen Türklerin belirli bir bölgeye yerleştirilmesi ve iskân edilmesi devletin geleceği için hayati önem arz ediyordu. Zamanla yerleşilen bu bölgeleri yurt olarak benimseyen Türkler, buldukları bölge ile yetinmeyecek ve yeni bölgelere yerleşecekti. Ayrıca Anadolu hak din olan İslam'ın yayılması için de uygun bir coğrafya idi.

Tuğrul Bey'in stratejik planının temelinde, topraklarında yaşayan ve her gün göçlerle artan nüfusa yurt bulmak ve halkın yerleşik hayata geçmesini teşvik ederek; hem tarımsal üretim hem de ticari faaliyetlerle bulunup bölgeyi geliştirmelerini sağlamaktı. Bu iskan politikası ve üretim sonucunda devletin devamlılığı sağlanacaktı. Kısa bir zaman içinde Tuğrul Bey'in bu stratejisinin ne kadar doğru olduğu açıkça ortaya çıkacaktı.

Kuruluşunu tamamlayan ve Büyük bir Türk devleti olarak tarih sahnesine çıkan Selçuklu Devleti, ilerleme ve yurt edinme sahası olarak Anadolu'ya yönelmiş ve burada önemli fetihler gerçekleştirmeye

başlamıştı. Türklerin Anadolu topraklarında ilerlemesi üzerine telaşlanan Bizans Devleti, elli bin kişilik büyük bir ordu hazırlayarak Anadolu topraklarında ilerlemeye başlamıştı.

Takvimler eylül 1048 tarihini gösterdiğinde iki ordu Pasinler ovasında karşılaştı. Selçuklu ordusunun başında, disiplini ve savaşlardaki üstün gayretiyle tanınan İbrahim Yinal vardı. Savaş meclisinde planlar yapılıırken Orta Asya Türk savaş taktiklerinden olan "kurt kapanı" savaş taktiğinin uygulanmasına karar verildi.

Artık kaçınılmaz son yaklaşmak üzereydi. İki büyük ordu karşı

karşıya gelmişti. O dönemde savaşlar genelde gün ışığında yapılır ve doğru taktiği uygulayan taraf savaş kazanırdı. Ama bazı savaşlar vardı ki, düşmana baskın şeklinde gece saatlerinde hücum edilir ve doğru stratejiyle kendinden üstün kuvvetler yenilgiye uğratılabilirdi. Yalnız uygulanacak olan bu stratejinin çok mükemmel sevk ve idare edilmesi lazımdır ki hücum kalkan taraf tek bir vücut gibi hareket etsin ve düşman kuvvetlerine öldürücü darbe ani ve olarak indirilsin. Bu taktikte bir koordinasyon eksikliği ve bir zayıflık gösterilirse baskın yenilgiye sonuçlanacağı gibi ordunun kalan kısmının da yenilgiye uğrayarak büyük kayıplara neden olacağı aşıkardı.

İbrahim Yınal, Orta Asya bozkırlarında yüzlerce yıldır uygulanan savaş taktiği ile harekete geçti. Gecenin karanlığında, emrindeki kuvvetlerle Bizans ordusunun kalbine baskın yaptı. Üstün gayretle düşmana saldıran Türk ordusu yavaş yavaş düşman ordusunun ortasından ilerlemeye başladı. Bizans ordusu genelde Gürcü ve Ermeni

askerlerinden oluşmaktaydı. Bizans ordusunun merkezini tutan Gürcü kuvvetlerine karşı ani baskın sonuç vermeye başlamıştı. Düşman yavaş yavaş dağılıyor, Selçuklu kuvvetleri ilerliyordu. Düşmanın kalbine yapılan bu ani hücum başarıya doğru ilerliyordu. İbrahim Yınal, Gürcülerin önemli komutanı olan IV. Liparit'i esir aldı. Ordunun kalbinde olan tüm ağırlıkları ve sefer hazinesi ile çok sayıda malzemeyi ele geçirip yine mükemmel bir taktik ile geri çekilmeye başladı. Düşmanın kalbine yapılan baskın düşman ordusunun yenilmesine gidecek olaylar silsilesini de başlattı. Ani baskın yapılırken Bizans ordusu ile Selçuklu ordusu kanatlarda çarpışmaya devam ediyordu. Sabah olup gün ışıdığında devam eden savaş Bizans ordusunda büyük bir şaşkınlığa neden oldu. Merkezi kuvvetler yenilgiye uğramış, hazineler ele geçirilmiş ve Gürcü komutan esir edilmişti. Bizans ordusu kanatlarda cesaretle savaşmasına rağmen neticede ağır bir yenilgiye uğradı. Bizans Devleti ile Selçuklu Devleti arasındaki ilk büyük savaş

Türklerin kesin üstünlüğü ile neticeleniyordu.

Pasinler Savaşı, Türk tarihinin dönüm noktalarından biri olmuştur. Savaş neticesinde galip gelen Türk ordusu Anadolu'nun fethi için üstün bir duruma gelmiştir. Bu savaş sonrasında Bizans Devleti'nin eski gücünün kalmadığı anlaşılmıştır.

Selçuklu Devleti, Doğu Anadolu'da Pasinler Savaşından sonra da fetih hareketlerine devam etti. Orta Asya'dan gelen Türk toplulukları yavaş yavaş bu bölgeye iskân edilmeye başlandı. Anadolu'ya keşif akınları ile başlayan ve 30 yılın sonunda büyük savaşla neticelenen Türk akınlarının ne kadar doğru ve başarılı olduğu bu savaş neticesinde bir kez daha ispatlandı. Bu zaferle Türkler için Anadolu'nun kapısı artık tamamen açılmıştı. İlerleyen Türk orduları yavaş yavaş Anadolu'da söz sahibi olmaya başladı. Bununla yetinmeyen Türk kuvvetleri Kafkasya topraklarında da fetihlere başladılar.

Savaş sonrasında komutan İbrahim Yınal bizzat Tuğrul Bey tarafından tebrik edilmiş ve ödüllendirilmek istenmiştir. Ama İbrahim Yınal Tuğrul Bey'e sadece görevini yaptığını belirterek hediyeleri kabul etmemiştir. İbrahim Yınal'ın gece baskını ile düşman kuvvetlerinden ele geçirdiği ganimetler devrin tarihçileri tarafından uzun uzadıya konu edilmiştir.

Tarihimizin arka sokaklarında kalmış bugün belki de birçoğumuzun unuttuğu büyük kahramanlar ve olaylar var. Asıl olan tarihimize, bu kahramanlarınıza bakıp yarınımızı şekillendirmektir. Unutulmamalıdır ki hiçbir şey geçmişten bağımsız değildir ve gerçek zafer unutanların değil hatırlayanlarındır.

Kadın İşçi Taburu, savaşan bir birlik olarak düşünülmemiştir. Taburun talimatnamesinde Kadın İşçi Taburu'nun savaşan bir birlik olarak tasarlanmadığı şu şekilde belirtilmiştir:

“Kadın İşçi Taburu cephele sevk olunmayıp, gerilerde istihdam olunur.” Buna ek olarak, Kadın İşçi Taburu'nun yeri de Osmanlı ordusuna bağlı diğer birliklerde olduğunun aksine kolaylıkla değiştirilemeyecekti. Kadın İşçi Taburu'nun bu özellikleri nedeniyle,

taburda görevli işçi kadınlara silah ve cephane de verilmemiştir. Ayrıca Kadın İşçi Taburu'nda çalışan işçi kadınlar Osmanlı ordusunun bütün mensuplarına verilmekte olan silahlı veya silahsız temel askerî eğitimden de kesinlikle geçirilmeyeceklerdi.

Ziraat işlerinde, amele taburlarının başlıca uğraşısı olan yol inşaatına koşmuşlardı. Yol yapımı amacıyla el arabası, teskere ve merkep arabasıyla kum, taş ve toprak taşıma işinde kullanılan,

toprak düzlettilen, düzledikleri toprağın üzerine taş ve kum döşetlenen Kadın İşçi Taburu'na mensup kadınlar çalıştırılıyordu.

Bu arada, kış gelmesine rağmen kadın işçiler dışarıda çalıştırılmakta olduğundan, kadınlara çamura dayanıklı tahta ayakkabılar verilmemiştir. Ayrıca bastıran sıra dışı kış aylarının soğuşuna karşı da kâtime ve memurlere peleriner ve kadın işçilere de mantolar dağıtılmıştır. Kadın işçilerin kış aylarında boş kalmamasını sağlamak

amacıyla, Kadınları Çalıştırma Cemiyeti tarafından Kadın İşçi Taburu'nda görevli kadın işçilere ham yün dağıtılmıştı. Dağıtılan ham yünler taburda görevli kadın işçiler tarafından bükülerek iplik haline getirilmekteydi. Kadınları Çalıştırma Cemiyeti Kadın İşçi Taburu'nda üretilen ipliklerin kıyısına (1.300 grama) kırk kuruş ödemekteydi. Ayrıca Kadın İşçi Taburu'nda görevli kadın işçilere yaptırılmak üzere çeşitli dikiş işleri de sağlanmaya çalışılmıştı.

Kadın İşçi Taburu'nda görevli bütün kadınlar için cuma günü haftanın tatil günüyüdü. Cuma günleri ve dinî bayramlarda, işçi kadınların görevlerini aksatmayacak şekilde ve sıra ile gündüzleri izinli sayılmaları da tabur kumandanının sorumluluk ve yetkileri içinde yer almaktaydı. İşçi kadınların her türlü kişisel temizlik ihtiyaçlarını da haftalık izin günü olan cuma günleri karşılamaları beklenmekteydi.

Yıllık izne çıkacak olan işçi kadınların Birinci Ordu tarafından hazırlanmış olan izin belgelerini yanlarına almaları gerekiyordu. Ayrıca kadın işçilere izinleri verilmeden önce, izinlerin taburda görevli herkesin haklarını eşit olarak koruyacak şekilde dönüşümlü olarak planlanması gerektiği de düşünülmüştü.

Şeref Bey, gün geçtikçe Ferzin'e bağlanmıştı. Onu seviyordu ve sevdiğini söylemenin bir yolunu arıyordu. Bir Cuma günü ikinci vakti Ferzin'i ziyaret etmek amacıyla Üsküdar'a geldi ve çıkışını beklemeye başladı. Kapıdaki görevli kadın seslendi:

"Ferzin Çavuş, sizi Tabur Komutanının odasında bir bey bekliyor..." Müdüriyete uğradı ve içeride Şeref Bey'in olduğunu gördü. Çocukça sevindi Ferzin:

"Hoş geldiniz..." dedi. Şeref Bey, Tabur Kumandanı Mostarlı Mehmed Ali Efendi'den Ferzin için iki günlüğüne özel izin istedi:

"Hay hay... İşin ucunda devlet meselesi var, pazartesi gününe

kadar izinlisiniz Ferzin Çavuş" dedi. Ferzin oturduğu sandalyeden kalkıp, elini öptü:

"Teşekkür ederim, çok iyisiniz komutanım." dedi. Şeref Bey söze girdi:

"Öyleyse bize müsaade, Ferzin Hanım'ı en kısa sürede size kendi ellerimle teslim ederim kumandanım." dedi. El sıkışıp odadan dışarı çıktılar. Yan yana yürürlerken suskunluğu Şeref Bey bozdu:

"Bugün hava çok güzel... İster-seniz Salacak'a kadar yürüyelim, oradan kayıkla Beşiktaş'a geçeriz, ne dersiniz?"

"Evet. Sizi gördüğüme çok memnun oldum, hiç beklemiyordum."

"E... İşler nasıl gidiyor? İlk maaşını aldığında bana balık sözün vardı, unuttum!" dedi. Çocukça gülümsedi Ferzin:

"Öyleyse Arnavutköy'e gidelim. Sahilde bir balık lokantası var, parmaklarınızı yersiniz."

Salacak sahiline vardıklarında hava iyice kararmıştı. Uçurum kenarındaki o yüksek kayalıktan ayrılıp sahile gelene kadar Ferzin ve Şeref Bey sanki sessizlik andı içmiş gibiydiler. Aradan ne kadar süre geçtiğini tahmin edemeyecek kadar yorgun bir o kadar da kafası karışık Şeref Bey'in. Kıyıda duran küçük teknenin cılız ışığında, önce iki ardından da üçüncü gölgeyi zar zorda olsa seçebildiğinde Ferzin çoktan kayığa çıkmıştı. Elini uzattı:

"Hadi Şeref Bey, verin elinizi, kayıkçı sizi bekliyor." dedi. Kıza elini uzattı Şeref Bey. Kayığa çıktığında bile kızın eline sıkı sıkıya yapışmış, hiç bırakmak istemiyor gibiydi. Ferzin'in yüzü kıpkırmızı oldu, elini zorla da olsa onun elinden kurtardı. Bir süre sustular. Kayıkçı sordu:

"Nereye gidiyoruz?" Bu soruyla Şeref Bey biraz olsun kendine gelebildi:

"Çek kayıkçı kürekleri, Beşiktaş'a doğru. Karşıda arkadaşlar bizi bekliyor..." dedi.

Suda kandillerle ilerleyen diğer kayıkların gölgelere bürünmüş bedenlerini izlerken, yanlarından geçen kayıktakilerin el kol hareketleri, iki gencin kendi aralarında konuşmaları, bir anlaşmazlığın küçük bir belirtisiydi. Ferzin umarsızca bir süre diğer kayıktaki iki sevgilinin karşılıklı tartışmalarını izledikten sonra dikkatini kendilerini karşı kıyıya götürecektir olan bindikleri küçük tekneye vermeye çalıştı.

Kıyıya doğru yaklaştıklarında karanlıkta simalarını seçemediği ikisi kısa, biri uzun boylu adam ve bir kadın karşı yakada kendilerine uzaktan el sallıyorlardı. Kısa boylu olanlardan biri elindeki feneri Şeref Bey'in ve Ferzin'in olduğu yöne doğru çevirip, kısa aralıklarla söndürüp yaktı. Karadan kopup, dalgalara teslim olma zamanı geldiğini söyleyen fenerin işareti üzerine ikisi de kıyıya çıktılar. Kıyıda Alyona'yı ve teşkilatta çalışan arkadaşlarını gören Ferzin heyecanlandı:

"Alyona... Şükür kavuşturana, çok özledim seni," dedi ve koşarak ona sarıldı. Diğer arkadaşlarına da yüzünü dönüp:

"Sizler de hoş geldiniz arkadaşlar. Hadi hep beraber ilk maaşla sizlere balık ısmarlayacağım. Arnavutköy'e gidiyoruz..." dedi.

Az ilerideki fayton durağına doğru Ferzin ve Alyona önde kol kola ilerlerken, Şeref Bey kendilerini karşılamaya gelenlerle yan yana, onları ağır adımlarla takip ediyordu. Serin bir havayı enselerinde hissederek, Alyona'nın şu an yanında olması, az da olsa Ferzin'in ruhunu ısıtır gibiydi. Ferzin bindiği faytonun melodisine kendini bırakmış, dörtlü giden atların nal seslerinde sallanıp duruyordu. Alyona kaçamak bakışlarla Şeref Bey'i süzerken, o Ferzin'in elindeki sıcaklığı hâlâ avucunun içinde hissediyordu. Saçları hafif rüzgârda raks ederken, geçici bir süre için buluttan duvağını açmış ayın parlıtısını karşısında oturan Ferzin'in yosun yeşili gözlerinde izliyordu...

Engelli sporcular bu yıl uluslararası organizasyonlarda 166 madalya kazandı

Engelli sporcular, bu yıl uluslararası organizasyonlarda kazandıkları 166 madalyayla tarihi bir başarıya imza attı

AVRUPA AMPUTE FUTBOL ŞAMPİYONASI
Ampute Futbol Milli Takımı İspanya'yı yenerek 2. kez şampiyon oldu

DÜNYA ŞAMPİYONASI

ULUSLARARASI TURNUVALAR

41 ALTIN

34 GÜMÜŞ

18 BRONZ

93

MADALYA

11 ALTIN

10 GÜMÜŞ

14 BRONZ

35

MADALYA

AVRUPA ŞAMPİYONASI

6 ALTIN

10 GÜMÜŞ

7 BRONZ

23

MADALYA

2020 TOKYO PARALİMPİK OYUNLARI

2 ALTIN

4 GÜMÜŞ

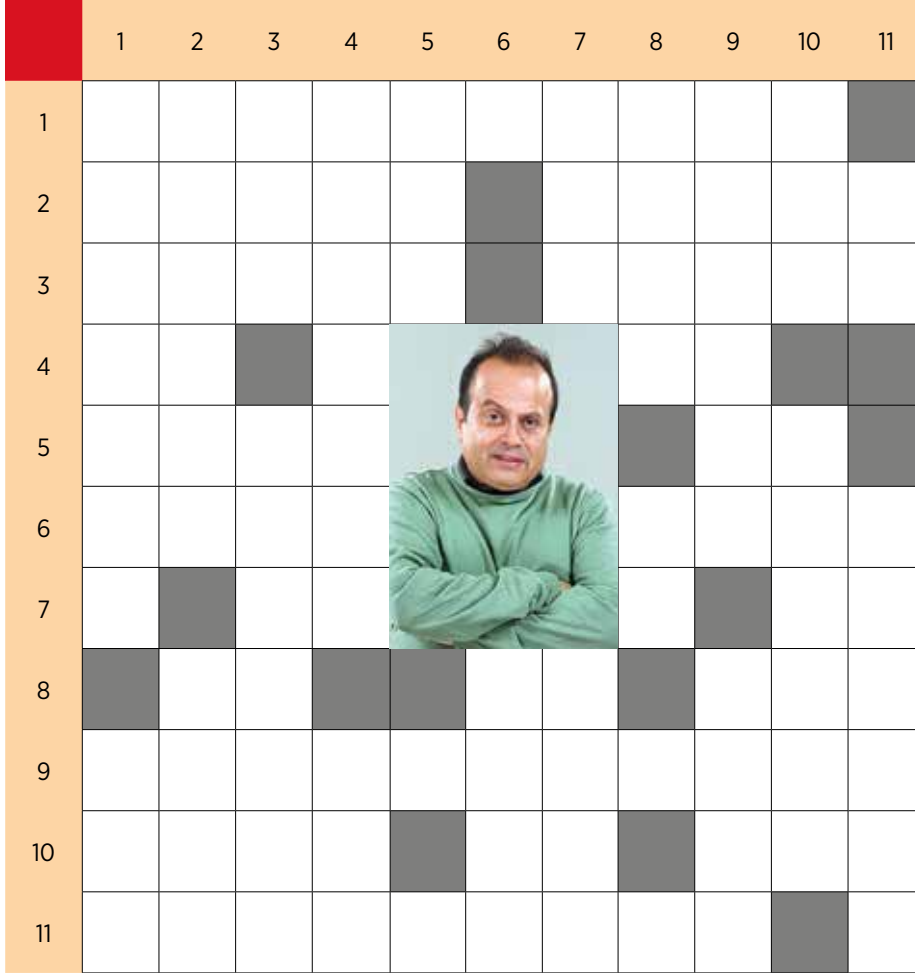
9 BRONZ

15

MADALYA

KARE BULMACA

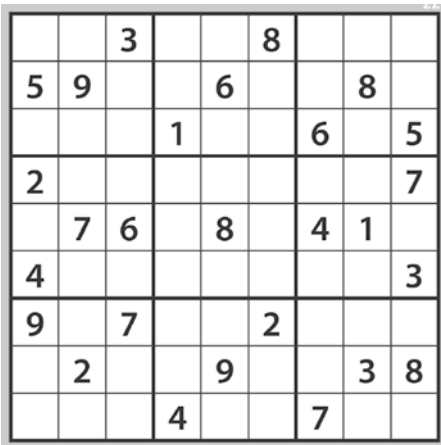
SOLDAN SAĞA

1. En güzel gülen unutulmaz aktörümüz
2. Yemeğe tat veren salça gibi unsurların genel adı - Bir tür aydınlatma aracı
3. Tenis malzemesi - Canlı bir gövdenin, belirli bir işlevi olan ve sınırları kesin biçimde belirli bulunan bölümü
4. Tahlil tozu - Trabzon'un bir ilçesi (tersi)
5. İki yüz elli kiloya denk gelen ölçü birimi - Mısır tanrısı
6. Akın, atılım - Adet
7. Bir nota - Tellî bir çalgı
8. Kalsiyumun simgesi - Köpek - Rusya'da bir nehir
9. Osmanlı döneminde yapılan okçuluk sporuna verilen ad
10. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı - Nikelin simgesi - Delidana hastalığı
11. Parça parça olma, yıpranım eskime

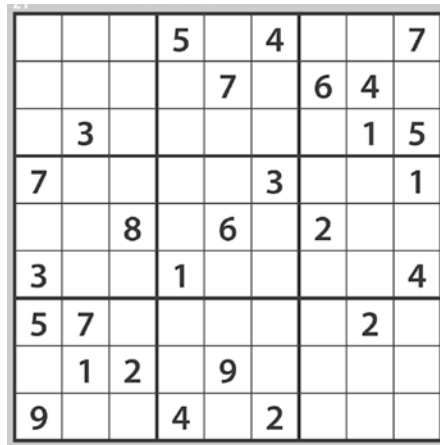
YUKARIDAN AŞAĞI

1. Geçtiğimiz günlerde vefat eden, Kemal isimli fotoğraftaki sanatçımızın soyadı - Tencere, tava gibi mutfak gereçlerinin genel adı
2. Halk dilinde "can" - Büyük sıkıntı
3. Halk dilinde "daire" (Kastamonu yöresi) - Mürekkep balığı
4. Bir kıta - Etrafı sularla çevrili kara parçası
5. Fransızca "yatak"
6. İnandırma, kabul ettirme
7. Tanımlanamayan gök cismi - Çaydaki etkin madde
8. Bilgisayar oyunlarında güçlü karakterin zayıflatılması anlamına gelen terim - Ülkemizin plakası
9. İç Anadolu'ya özgü bir tavşan türü - Mersin civarında hüküm sürmüş bir krallık
10. Hz. Yakup'un eşi - Antik Mısır'da ölüm tanrısı
11. Radonun simgesi - Yafta

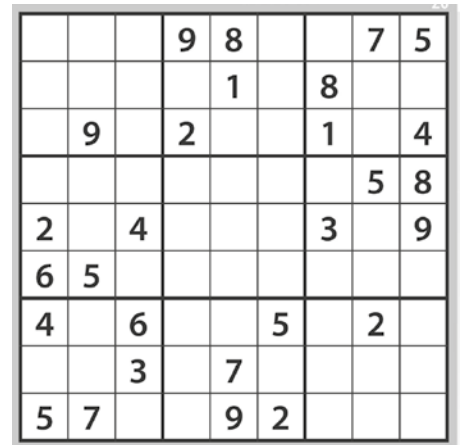
SUDOKU

A

B

C

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 38 yaşında

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) 15 Kasım 1983'te kuruluşu, Kıbrıs Türk halkının Ada'daki siyasi yaşamını devlet olgusuyla dünyaya ilan ettiği önemli bir dönüm noktası oldu

1960

Ada'nın iki halkı olan Türkler ve Rumlar arasında ortaklık temelinde dayanan uluslararası antlaşmalar uyarınca "**Kıbrıs Cumhuriyeti**" kuruldu

1963

Rumların **Kıbrıslı Türklere karşı** saldırıları başladı

1963-1974

Rumların, Türklere karşı yürüttükleri **saldırılar ve ambargolar** artarak sürdü

1967

Yunanistan'da yönetimi ele geçiren askeri darbe yönetimi, Kıbrıs'ta Boğaziçi ve Geçitkale köylerine **saldırıları düzenledi**

Türkiye'nin ihtarı üzerine Yunanistan, adadan **kuvvetlerini çekmek zorunda kaldı**

29 Aralık'ta "**Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi**" kuruldu

Geçici yönetim, bir süre sonra "**Kıbrıs Türk Yönetimi**"ne dönüştürüldü

1974

Kıbrıs'ı **Yunanistan'a bağlamak için** kurulan EOKA-B'nin liderlerinden **Nikos Sampson**, darbeye 15 Temmuz'da **Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'u** devirdi

Adadaki Türk varlığının tehlikeye girmesi üzerine **Türkiye, 20 Temmuz'da Kıbrıs Barış Harekati'ni** başlattı

1975

Harekatin başarıyla sonuçlanmasının ardından **13 Şubat'ta Kıbrıs Türk Federe Devleti** kuruldu

1976

Ada'da **nüfus mübadelesi** yapıldı

1983

Kıbrıs Türk Federe Meclisinde 15 Kasım'da alınan kararla **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)** kuruldu

Türkiye, kurulduğu günden bu yana ambargo ve izolasyonlar altında olan **KKTC'yi tanıyan ve her koşulda destekleyen tek devlet** oldu

RAUF DENKTAŞ
KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı

DEGER

www.cte.adalet.gov.tr